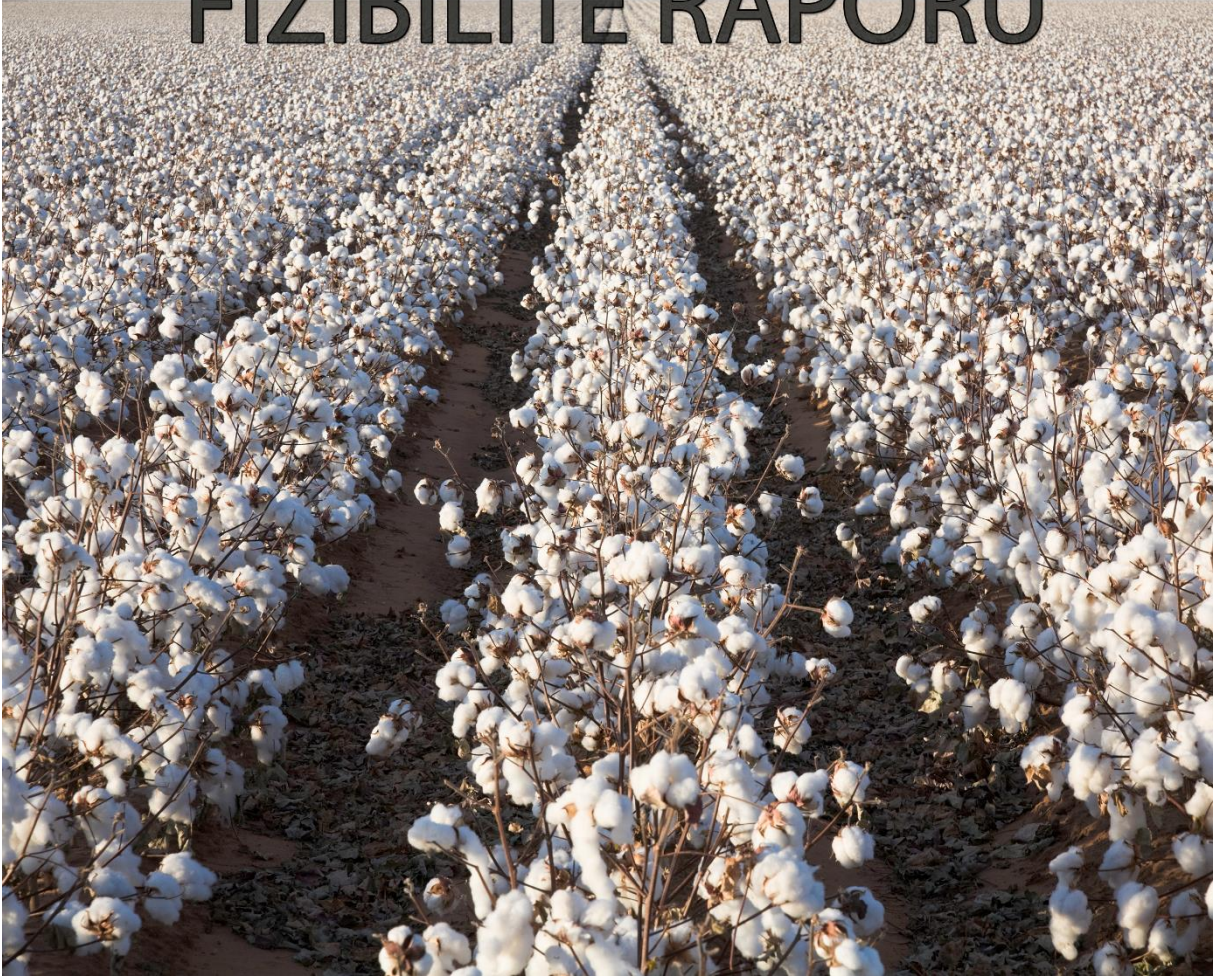

SÖKE TİCARET BORSASI PAMUK LİSANS LI DEPOCULUK FİZİBİLİTE RAPORU

Bu fizibilite raporu Söke Ticaret Borsası'nın talebi üzerine Bodef Proje Yönetimi Danışmanlık Tic. Ltd. Şti tarafından hazırlanmıştır.

Ekonomist, Sosyolog Dr. Bülent ÖZKAN
Yüksek Ziraat Mühendisi Dr. Ali ÖZKAN
Ekonomist Elif KAYA
Uzman Melek ÇITAK
Uzman Ayça PEYMEN

Bodef Proje Yönetim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
Büyükesat Mah. Koza 1 Cad. Sev Apt. No:153/4
Çankaya / ANKARA

A. YÖNETİCİ ÖZETİ

Kalkınma çalışmalarının nihai hedefi, kalkınma ve rekabet gücü açısından önemli yatırımlar için eylem planlarının oluşturulmasıdır. Bu minvalden bakınca, bütün kamu ve özel sektör projelerinin kalkınma hedeflerine hizmet eden birer araç olduğu görülebilir. Kalkınmaya yönelik projelere en çok ihtiyaç duyan yerler potansiyelin doğru değerlendirilerek ulusal ekonomik gücün sağlanabileceği yerlerdir. Potansiyeli olan ve doğru stratejilerle değerlendirilen bölgelerde uygulanan her projenin, pozitif ekonomik ve sosyal sonuçlar doğurması kaçınılmazdır.

Bu rapor, Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın 2018 yılı Fizibilite Mali Destek programı kapsamında "Aydın İli Söke İlçesi Lisanslı Depoculuk Yatırımı Fizibilite Çalışması" adıyla hazırlanmıştır.

Türkiye nüfus istatistikleri incelendiğinde kırsal nüfus oranının son 10 yıl içerisinde %17 azalarak %25'e düştüğü gözlemlenmiştir. Kırsaldaki nüfusun azalma sebeplerinden en önemlisi burada sosyo-ekonomik göstergelerin daralmasıdır. Oysa Türkiye'de tarımsal üretim stratejik bir öneme sahiptir. Ülkemizde kırsal kesimde yaşayan nüfus oranının bu kadar azalması tarımsal üretim payının da giderek daralmasına yol açmıştır. Tarımsal üretim hacminin artırılması için hükümet eylem planları oluşturulmuş ve gelişim eksenlerinde önemli destekleme politikaları hazırlanmıştır. Bu kapsamda üretimde lider konumda olan ürünlerin dünya tarımsal üretiminde yerini koruması adına kırsal kesim nüfustaki istikrarın sağlanması önem arz etmektedir.

Küresel ekonomilerde özellikle gelişmiş ülkelerde tarımsal ürünlerin üretim hacimlerinin yüksek olmasının en önemli unsuru kırsal kesimde yaşayan nüfusun sosyo-ekonomik olarak refah seviyesinin yüksek olmasıdır. Bu refah, bölgelere uygun üretim deseni ve üretim metotlarının uygulanması, doğru eylem planları ile hareket edilmesi ve ürün üretim sürecinden satış sürecine kadar her aşamanın organize edilmesi ile sağlanmıştır. Bu bağlamda, tarım endüstrisi için en değerli ürünlerden biri olan pamuğun işlenerek katma değerli bir hammadde haline getirilmesi sürecinde yenilikçi depolama yöntemleri ile saklanması önemli hale gelmiştir.

Pamuk sektörü, Türkiye tarım ekonomisinin en önemli dinamiklerinden biri olduğu gibi Aydın ili Söke ilçesi ekonomisinin de temel yapı taşıdır. Türkiye pamuk üretiminde en çok paya sahip olan bölge Ege bölgesidir. Ege Bölgesindeki pamuk üretiminin %80'i 450 bin dekar ekilebilir alanla Söke ilçesinde yapılmaktadır. Türkiye'nin pamuk ambarı olarak tabir edilen Söke ilçe ekonomisinin yıllık gayrisafi hasılasının %70'ini pamuk üretimi ve endüstrisi oluşturmaktadır. İlçenin uygun coğrafi yapısı ve iklim özellikleri nedeniyle pamuk üretimindeki yüksek potansiyel, tarıma dayalı işletmelerin de gelişmesini sağlamıştır.

Fizibilite çalışmasına konu olan Lisanslı Depoculuk tesisinin kurulması GEKA 2014-2023 bölge planında da geliştirilmesi planlanan hedefler içerisinde yer almaktadır. Tarımsal ürünlerin üretim sürecinden satış sürecine kadar tüm aşamalarında planlı ve teknoloji bazlı süreçler uygulanarak verimlilik ve etkinlik sağlanabilmektedir. Tarımsal ürünlerin hasattan sonra depolanması için uygulanan en verimli organizasyonel yapı ise lisanslı depolardır.

Uluslararası Pamuk Danışman Komitesi (ICAC) 2017 verilerine göre dünya lifli pamuk üretiminde ülkemiz 4. sıradadır. Türkiye’de lifli pamuk üretiminde Şanlıurfa’dan sonra en fazla üretime sahip il Aydın’dır. Pamuk üretim ve depolamanın Söke ilçesinde mevcut durumun tespiti için 73 üretici firma ile görüşülmüştür. Yapılan saha çalışmalarında Söke ilçesinde lisanslı depolama tesisinin olmaması, ürünlerin depolama süreçlerinin tamamen teknolojidenden uzak geleneksel depolama yöntemleri ile yapılması ve anlaşma yapılan lisanslı depolama tesislerinin ise çevre illerden olması dolayısıyla oluşan nakliye masrafları gibi sebepler çiftçi ve üretici firmaların yüksek maliyetlere katlanma zorunluluğunu ortaya çıkardığı görüşüne varılmıştır. İlin ve bölgenin tarımsal ekonomisinin gelişiminde önemli bir ürün olan pamuğun kalitesine etki eden faktörlerden birisi de depolama koşullarıdır. Bu etkenler göz önüne alındığında pamuğun tarımda üretim payının yüksek olması nedeniyle bölgeye lisanslı depo tesisi kurulması gerekliliği doğmuştur.

Dokuma, tekstil, yağ ve iplik sanayileri için hammadde pamuktur. Pamuğun geniş bir kullanım alanına sahip olması, hammadde olarak kullanıldığı sektörlerde iş gücü istihdamı sağlamaktadır. Bu önemli sektörler için ana girdi olan lifli pamuğun uygun koşullarda saklanmasına ve böylece depolama koşullarından dolayı mamul kayıplarının azaltılmasına büyük önem taşımaktadır.

Bütün bu çerçevede pamuk ambarı olarak kabul edilen Söke ilçesinde pamuk lisanslı depo kurulması amaçlanmaktadır. Söke ilçesi sınırları içerisinde yer alan Arganlı beldesinde 25.000 tonluk pamuk lisanslı depo tesisi kurulumu için fizibilite (yapılabilirlik) çalışması yapılmıştır.

Verilerin sağlıklı bir şekilde analizinin yapılabilmesi ve kurulacak tesisin teknik ve mali gereksinimlerinin ortaya konulabilmesi için benzer projelerin gerçekleştirildiği alanlarda yerinde ziyaretler yapılmış, bu tesislerin işleyişi incelenmiş ve proje uygulama alanında saha ve masa başı çalışmaları yürütülmüştür.

Masa başı çalışmaları; ilgili tüm kurum ve kuruluşların veri ve raporları derlenerek analiz edilmiş ve raporda sunulmuştur. Saha çalışmaları ise; bölgedeki tüm kurum ve kuruluşlar ziyaret edilerek öneri ve görüşleri alınmıştır. Ayrıca Söke ilçesi ticaret borsasına kayıtlı olan pamuk üreticileri ve üretim potansiyeli olan kişilere anket uygulanarak talep analizi yapılmaya çalışılmıştır. Anket çalışması, Söke ilçesinde 83 borsa üyesi ve 114 üretici ile yüz yüze görüşme teknikleri kullanılarak tamamlanmıştır.

Lisanslı depoculuğun, Türkiye’de pamuk üretim potansiyeli bakımından geçmişten bugüne çok özel bir yere sahip olan Söke ilçesinde pamuk üretiminde verimliliği ve üretim potansiyelini arttırması hedeflenmektedir. Bu fizibilite çalışmasının uygulamaya geçirilmesi ile birlikte Türkiye’de başka bölgelerde de benzer projelerin uygulanabilmesi için rol model niteliği olacaktır. Bu bağlamda projenin ülkemizin tarımsal üretim hacmindeki daralma ve kırsal göç konusunda son yıllarda yaşadığı sorunların çözümüne yönelik topyekûn bir hareketin başlatıcısı olabileceği değerlendirilmektedir.

B. ANA RAPOR

1. İÇİNDEKİLER

.....	1
A. YÖNETİCİ ÖZETİ	2
1. İÇİNDEKİLER	4
2. GİRİŞ	9
3. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI	10
4. PROJENİN ARKA PLANI	13
i.Sosyo-Ekonomik Durum	13
ii.Sektörel ve/veya Bölgesel Politikalar ve Programlar	23
iii.Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat	28
iv.Proje Fikrinin Kaynağı ve Uygunluğu	29
1.Projenin Sektörel ve/veya Bölgesel Kalkınma Amaçlarına (politika, plan ve programlar) Uygunluğu	29
2.Projenin Geçmiş, Yürüyen ve Planlanan Diğer Projelerle İlişkisi	30
3.Projenin diğer kurum projeleri ile ilişkisi	31
a)Proje ile eşzamanlı götürülmesi gereken diğer kurum projeleri	31
b)Projede başka kurum projesi ile fiziki çakışma oluşmamasına yönelik tedbirler	31
4.Projenin İdarenin Stratejik Planı ve Performans Programına Uygunluğu	31
5.Proje Fikrinin Ortaya Çıkışı	31
6.Projeyle İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt, Araştırma ve Diğer Çalışmalar	32
5.PROJENİN GEREKÇESİ	32
i.Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Talep Analizi	32
ii.Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Gelecekteki Talebin Tahmini	58
6.MAL VE/VEYA HİZMETLERİN SATIŞ-ÜRETİM PROGRAMI	61
i. Satış Programı	61
ii.Üretim Programı	65
iii.Pazarlama Stratejisi (fiyatlandırma, tanıtım ve dağıtım)	65
7.PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI	66
i.Fiziksel ve coğrafi özellikler	66
ii.Ekonomik ve Fiziksel Altyapı	77
iii. Sosyal Altyapı	88
iv. Kurumsal Yapılar	97
v.Çevresel Etkilerin Ön-değerlendirmesi	97
vi. Alternatifler, Yer Seçimi ve Arazi Maliyeti	97
8.TEKNIK ANALİZ VE TASARIM	97
i. Kapasite Analizi ve Seçimi	97
ii.Alternatif Teknolojilerin Analizi ve Teknoloji Seçimi	98
iii.Seçilen Teknolojinin Çevresel Etkileri, Koruma Önlemleri ve Maliyeti	99
iv.Teknik Tasarım	99
v.Yatırım Maliyetleri	99
9.PROJE GİRDİLERİ	101

i.Girdi İhtiyacı (ham ve yardımcı maddeler)	101
ii.Girdi Fiyatları ve Harcama Tahmini	101
10.ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI	101
i.Kuruluşun Organizasyon Yapısı ve Yönetimi	101
ii.Organizasyon ve Yönetim Giderleri (genel giderler vb.)	101
iii.İnsan gücü İhtiyacı ve Tahmini Giderler	101
11.PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI.....	103
i.Proje Yürütücüsü Kuruluşlar ve Teknik Kapasiteleri.....	103
ii.Proje Organizasyonu ve Yönetim (karar alma süreci, yapım yöntemi vb.)	103
iii.Proje Uygulama Programı (Termin Planı)	103
12.İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ	103
i.Üretimin ve/veya Hizmetin Fiyatlandırılması	103
ii.İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi	104
13.TOPLAM YATIRIM TUTARI VE YILLARA DAĞILIMI	111
i.Toplam Yatırım Tutarı	111
1.Arazi Bedeli (kamulaştırma giderleri)	111
2.Sabit Sermaye Yatırımı	111
3.Yatırım Dönemi Faizleri	113
4.İşletme Sermayesi	114
ii.Yatırımın Yıllara Dağılımı	114
14.PROJENİN FİNANSMANI.....	114
i.Yürütücü ve İşletmeci Kuruluşların Mali Yapısı	114
ii.Finansman Yöntemi (öz kaynak, dış kredi, hibe, YİD vb.)	115
iii.Finansman Kaynakları ve Koşulları.....	115
iv.Finansman Maliyeti	115
v.Finansman Planı	116
15.PROJE ANALİZİ	116
i.FİNANSAL ANALİZ.....	116
1.Finansal Tablolar ve Likidite Analizi.....	116
1.Gelir Gider Tablosu	118
2.Nakit Akım Tablosu.....	120
3.Finansal Fayda-Maliyet Analizi (NBD, İKO vb.)	122
ii.EKONOMİK ANALİZ.....	124
1.Ekonomik Maliyetler	124
2.Ekonomik Faydalar	124
3.Ekonomik Fayda-Maliyet Analizi (ENBD, EİKO vb.)	124
4.Maliyet Etkinlik Analizi (karşılaştırmalı birim üretim ve yatırım maliyeti)	125
iii.SOSYAL ANALİZ	125
1.Sosyal Fayda-Maliyet Analizi	125
2.Sosyo-kültürel Analiz (katılımcılık, cinsiyet etkisi vb.)	125
3.Projenin Diğer Sosyal Etkileri (istihdama katkı vb.)	126
iv.BÖLGESEL ANALİZ	126

v. DUYARLILIK ANALİZİ	126
vi. RİSK ANALİZİ	126
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	127
16.KAYNAKÇA	128

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1.Yıllara Göre Aydın Nüfusu	13
Tablo 2. Nüfus Artış hızı	14
Tablo 3. Aydın İli Yıllara Göre Net Göç Hızı (TÜİK).....	14
Tablo 4. Aydın İli Turizm Verileri	15
Tablo 5. Aydın İli Tarım Arazileri Kullanım	16
Tablo 6. Aydın İli Tarım Verileri	16
Tablo 7.Aydın İli Bitkisel Üretim Verileri	17
Tablo 8. Aydın İli Pamuk Üretim Verileri	17
Tablo 9.Aydın İli İlçelere Göre Kütlü Pamuk Ekili Alanları	17
Tablo 10. Aydın İli İlçelere Göre Kütlü ve Lifli Pamuk Üretim Miktarı (ton)	18
Tablo 11. 2013-2018 Yılları Arasında Aydın İli Toplam İhracat Verileri (USD).....	20
Tablo 12. Söke İlçesi Nüfus Verileri	20
Tablo 13. Söke İlçesi Okul/Kurum Sayısı	21
Tablo 14. Söke İlçesi 14 Yaş ve Üzeri Eğitim Durumu	21
Tablo 15. Aydın İli 13.10.25.00.00-Pamuk (kardelenmiş veya taranmış) Üretim Kapasitesi.....	23
Tablo 16. 2018-11188 Sayılı Resmi Gazete, Ziraat Bankası Faiz İndirimi.....	27
Tablo 17. Aydın İli Lisanslı Depoculuk Tesisi Yatırım Teşvik Belgesi Avantajları	28
Tablo 18. Dünya Pamuk Ekim Alanları (Bin Ha)	33
Tablo 19. Dünya Lifli Pamuk Üretimi (Bin/Ton).....	34
Tablo 20. Dünya da Pamuk Üretim ve Tüketim Verileri	34
Tablo 21. Dünya Lif Pamuk Verimleri (Kg/Ha)	35
Tablo 22. Dünya Pamuk Üretim Verileri	36
Tablo 23. 2014-2018 Yılları Dünya Pamuk Üretim Verileri.....	38
Tablo 24. 2014-2018 Yılları Türkiye Pamuk Üretim Verileri.....	38
Tablo 25. Dünya Pamuk Üretim Stok Verileri.....	39
Tablo 26. Türkiye’de Pamuk Ekim Alanı-Üretim-Verim Miktarları	50
Tablo 27. Türkiye’de Pamuk Üretimi.....	52
Tablo 28. Kuruluş İzni ve Lisans Alan Lisanslı Depo İşletmeleri.....	52
Tablo 29. Türkiye Pamuk Üretimi.....	58
Tablo 30. Söke’nin Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri	68
Tablo 31. Söke’nin Aylık Ortalama Sıcaklık Değerlerinin Mevsimler Dağılışı	68
Tablo 32. Söke’nin Aylık ve Yıllık Ortalama Düşük Sıcaklık Değerleri	68
Tablo 33. Söke’nin Aylık ve Yıllık Ortalama Yüksek Sıcaklık Değerleri	69
Tablo 34. Söke’nin Aylık ve Yıllık En Düşük Sıcaklık Değerleri	69
Tablo 35. Söke’nin Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış Değerleri (mm)	69
Tablo 36. Söke’de Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı.....	70
Tablo 37. Söke’de Aylık Ortalama Yağış Şiddetlerinin Mevsimlere Dağılışı	70
Tablo 38. Söke’nin Günlük En Yüksek Yağış Miktarının Aylık ve Yıllık Değerleri (mm)	70
Tablo 39. Söke’de Aylık ve Yıllık Ortalama Dolu Yağışlı Gün Sayısı.....	70
Tablo 40. Aydın ili Tarımsal Üretim Verileri.....	78
Tablo 41. Aydın ili Hayvancılık Verileri.....	78
Tablo 42. Söke İlçesi Arazi Kullanım Şekillerine Göre Dağılımı	79
Tablo 43. Söke İlçesi Ekili ve Dikili Arazi Yapısına Göre Ürün Grupları.....	79
Tablo 44. Söke İlçesi Sulama Durumu	80
Tablo 45. Aydın İlinde Sanayi Sektöründe İstihdamın Dağılımı	83
Tablo 46. Aydın ili İhracat ve İthalat Verileri	85
Tablo 47. Aydın İlinin Ülke Bazında Dış Ticareti	86
Tablo 48. Yıllara Göre Aydın Nüfusu	88
Tablo 49. Aydın Nüfus Artış Hızı	89
Tablo 50. Aydın ilinde Nüfus Yoğunluğu	89
Tablo 51. Aydın Aldığı Verdiği Göç.....	89
Tablo 52. Söke İlçesi Nüfus Dağılımı	90
Tablo 53. Söke İlçesi Mahalle Nüfusları	91
Tablo 54. Aydın ili Okul ve Öğrenci Sayıları.....	92
Tablo 55. Söke İlçesi Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayısı.....	93
Tablo 56. Öğrenci/Öğretmen/Derslik Bilgileri (2017)	93

Tablo 57. Okul/Kurum Sayısı (2017).....	94
Tablo 58. Türlerine Göre Okul Sayısı (2017).....	94
Tablo 59. Halk Eğitim Merkezleri Kurum/Derslik/Öğrenci/Öğretmen Sayıları(2017).....	95
Tablo 60. 2018 Yılı Aydın İli Eğitim İstatistikleri	95
Tablo 61. Aydın ili Gayri Safi Yurt içi Hasıla Değerleri	96
Tablo 62. Bina İnşaat Gideri.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 63. Makine ve Ekipman Gideri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 64. Pamuk Lisanslı Depo Ücret Tarifesi	104
Tablo 65. Aylara Göre Depo Doluluk Oranı	105
Tablo 66. Lisanslı Depo Gelirleri.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 67. Yönetim Kurulu Personel Giderleri	107
Tablo 68. Lisanslı Depo Personel Giderleri	108
Tablo 69. İşçinin İşverene Maliyeti.....	108
Tablo 70. Bakım ve Onarım Gideri.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 71. Amortisman Giderleri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 72. Sabit Sigorta Giderleri.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 73. Sabit Vergi Giderleri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 74. Genel Giderler	110
Tablo 75. Sabit ve Değişken İşletme Giderleri.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 76. Genel Giderler	112
Tablo 77. İşletmeye Alma Giderleri	112
Tablo 78. Toplam Sabit Yatırım Tutarı.....	112
Tablo 79. 2018-11188 Sayılı Resmi Gazete, Faiz İndirimi	113
Tablo 80. Beşinci Bölge Faiz İndirim Desteği	113
Tablo 81. İşletme Sermayesi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 82. Toplam Sabit Yatırım Tutarı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 83. Finansman Planı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Arazi Kullanım Dağılımı.....	16
Şekil 2. Söke İlçesi 14 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu, 2018 (TÜİK)	22
Şekil 3. İllere Göre Pamuk Üretimi	38
Şekil 4. Lisanslı Depolama Sisteminde Kilit Oyuncular	42
Şekil 5. Lisanslı Depolama Sistemi İş Akışı.....	46
Şekil 6. Ege Bölgesindeki İllere Göre Sanayi İşletmelerinin Dağılımı	82
Şekil 7. Aydın İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı	82
Şekil 8. Söke Nüfus Artış Hızı	90
Şekil 9. Lisanslı Depo Organizasyon Yapısı	101
Şekil 10. Excel İç Verim Oranı Hesaplama.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

2. GİRİŞ

Tarımsal ürünler arasında yer alan pamuk, pamuklu dokuma ve pamuk ipliği sanayisinin ana hammaddesi olan pamuk lifi için yetiştirilmektedir. Pamuk çiğdi yağ üretim sektöründe, pamuk küspesi ise yem sanayinde kullanılmaktadır. Kimyasal liflerin günümüzde sanayide kullanımı doğal liflere göre daha fazladır. Ancak günümüzde doğal liflerin hammadde olarak kullanıldığı ürünlerin tercih edilmesi pamuk lifinin sanayide kullanımında cazibesini korumaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde doğal ürünlerin kullanımına olan bilinç her geçen yıl artmakta olup, yaşam standartları yüksek toplumlarda pamuk ve pamuğa dayalı ürün tüketim talebi her geçen yıl artış göstermektedir. Tekstil sektöründe hammadde olarak kullanılan pamuğa olan ihtiyaç önümüzdeki dönemlerde de artan bir ivme ile devam etmesi beklenmekte ve tarımsal ekonomiler içerisinde katma değer yaratan ürünler içerisinde önemini koruyacaktır.

Söke'nin Ege Bölgesi'ndeki pamuk üretim alanlarının yaklaşık yüzde 51'ini oluşturması geçmişten günümüze ilçede çırcır fabrikalarının giderek artmasına yol açmıştır. Söke ilçesindeki uygun arazi yapısı ve ikliminde etkisiyle pamuk üretimi babadan oğula geçerek yıllardır üretimi devam etmektedir. 2014 yılında Söke ilçesinde pamuk rekoltesi oldukça yüksek olmuş ve üreticilerin gelirlerini artırarak üretimde teknoloji ve istihdam yönlü yatırım yapmalarını sağlamıştır. Bu olumlu gelişmelere rağmen lifli pamukta standardizasyon odaklı sorunların çözümüne yönelik yapısal bir çalışma yapılmamış buna karşın hammadde olarak kullanılan sektörlerde lifli pamuğun kalitesinin ürünün kalitesini etkilemesi dolayısıyla bu yönlü tedbirlerin alınması gerekliliğini de beraberinde getirmiştir.

Pamuğun hasat döneminde talep ve arz miktarındaki dengesizlikler ile oluşan pamuk fiyatındaki düşüşler sonucunda ürünlerini depolama imkânı olmayan ve finansmana ihtiyaç duyan üreticilerin olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Hükümetler bu durumun üreticiler üzerindeki olumsuz etkilerini gidermek amacıyla hasat dönemlerinde müdahale alım politikalarıyla üreticileri aşırı fiyat düşüşlerine karşı korumaktadır. Ancak bu koruma kısıtlı bütçeler ile tamamlanmakta olup piyasaya doğrudan müdahaleyi gerektirmekte ve müdahale alımları sonucunda oluşan görev zararı ödemeleri kamu açısından ciddi maliyetlere neden olabilmektedir. Mevcut durumda piyasada düşük olan arz esnekliğinin artırılması durumunda piyasa bozucu etkiye de sahip olan müdahale alım politikalarına gerek kalmayacaktır. Piyasada arz esnekliğinin düşük olması durumu, üreticilerin hasat dönemlerinde ürün depolama ve finansmana erişim imkânlarının yetersizliğiyle ilişkilidir. Yeterli depolama ve finansman imkânı, üreticilerin arz esnekliğini artırarak hasat sonrası fiyat yükselişlerinden yararlanılmasını sağlayabilecektir. Üreticinin ürününü hasat döneminde satması, hasat sonrasındaki fiyat artışlarından üreticiler yerine ürünü depolama imkânı olan diğer kesimlerin kazançlı çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum üretici gelirlerinin düşük gerçekleşmesinin temel nedenlerinden birini oluşturmaktadır.

Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu'na göre; Lisanslı depoculuk, tarım ürünlerinin sağlıklı koşullarda ve ürünlerin kalite sınıflarına göre depolandığı ve ürün fiyatlandırmasının da serbest rekabet koşulları altında, kalite sınıflarına göre yapıldığı bir uygulama olarak tanımlanmıştır. Burada devlet, lisanslı depoların kuruluşunda taşımaları gereken asgari

koşulları belirlemekte, konu ile ilgili mevzuatı hazırlamakta ve faaliyetlerinin belirli yasal düzenlemeler çerçevesinde yapılmasını sağlamaktadır.

Ege Bölgesi ve Söke ilçesi önemli miktarda üretilen stratejik öneme sahip olan pamuğun ekonomik değerinin artırılması konusundaki çalışmalara katkı sağlamak amacıyla pamukta lisanslı depoculuk ihtiyacının belirlenmesi ve lisanslı depoculuk işletmesi kurulmasına yönelik olarak bu fizibilite raporu hazırlanmıştır.

Rapor kapsamında yapılan araştırma ile lisanslı depoculuk işletmesinin kuruluşu hızlandırılarak ve etkin bir işleyiş sistemine sahip olması sağlanarak ilde faaliyet gösteren çiftçilerin ve tacirlerin ekonomik gelişiminde önemli bir fırsat sunacaktır.

Fizibilite çalışması kapsamında Aydın ilinde bulunan pamuk üreticilerine yönelik lisanslı depolama yatırımı çiftçilerin ve çırçır işletmelerinin büyük ihtiyaçlarına çözüm bulmakla beraber Türkiye'deki az sayıdaki lisanslı depolama sayısını da arttıracaktır. Lisanslı depo kullanımıyla birlikte ürünlerin teknolojiye uygun altyapıya sahip depolarda muhafazasına imkân sağlanacak ve geleneksel yöntemler ile yapılan depolama nedeniyle ortaya çıkan mamul kayıpları gibi olumsuzluklarının da ortadan kaldırılmasına imkân sağlayan bir depolama alanı kurulacaktır.

3. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI

Bu çalışma Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın Aydın ili Söke ilçesinde tarımsal alanda temel geçimlerini çiftçilik ile sağlayan işletmelerin geliştirilmesi çerçevesinde hazırlanmıştır. Çalışmada geleneksel yöntemlerle ürün yetiştiriciliği yapan işletmelerin üretmiş oldukları pamuğun depolanması için lisanslı depo tesisinin kurulumu için gerekli faaliyetler çalışma içerisinde detaylandırılacaktır.

Söke ilçesinde mevcut durumda lisanslı depo bulunmamaktadır. Üreticiler ve tacirler pamukların depolanması için kendi depolama alanlarını ya da İzmir'de kurulmuş olan ELİDAŞ depolarını kullanmaktadır. Üreticilerin ürünlerini tesislerinde depolamasında sigorta maliyetleri, yangın riski, fire kaybı ve ürünlerin sürekli analiz edilme gibi maliyet oluşturan unsurlar bulunmaktadır. ELİDAŞ'da depolamalarında ise nakliyenin oldukça yüksek maliyeti ortaya çıkmaktadır. Bölgede %80'lik üretim hacmi ile yıllık 324.000 ton/yıl pamuk üretimi yapılması, depolamada oluşan yüksek girdiler lisanslı depoculuk işletmesine olan ihtiyacı artırmakta ve bu alanda yatırım yapılmasını zaruri kılmaktadır.

Bu rapor kapsamında kuruluş fizibilitesi hazırlanan lisanslı deponun Söke ilçesi sınırları içinde Arganlı mevkiinde kurulması planlanmaktadır. 25.000 tonluk lisanslı depoculuk işletmesinin kuruluş amacı Söke ve çevre ilçelerde yetiştirilen pamuğun ekonomik değerinin korunmasına katkı sağlanması olacaktır. Raporun hedefindeki kitlede Söke ve çevre ilçelerde faaliyet gösteren çiftçiler, tacirler, Söke Ticaret Borsası ve Borsa üyeleri yer almaktadır.

Aydın ili Söke ilçesi ve çevre ilçelerde yetişen tarımsal ürün grubuna giren pamuğun uygun şartlarda depolanacağı yeterli kapasiteye sahip depoların olmaması bölgenin katma değere sahip ürünlerinin uzun vadede zarar görmesine neden olmaktadır. Özellikle İzmir'de kurulan

ELİDAŞ lisanslı depoculuk şirketi, çoğunluğu Söke ilçesindeki pamuk üreticilerinden gelen lifli pamuğun depolanması ile tam kapasitede hizmet vermeye devam etmektedir. Buna karşın nakliye masraflarından dolayı ürünlerini gönderemeyen işletmeler ile tam kapasitede hizmet veren ELİDAŞ Lisanslı Depoculuk işletmesinin kapasite fazlasından dolayı ürün kabulü yapmaması üretilen lifli pamuğun geleneksel yöntemlerle depolanması sonucu mamul kayıplarına neden olması gibi olumsuzlukları beraberinde getirmesi ilçede bir tesisin kurulmasını elzem hale getirmiştir. Pamuk ürününde ürünlerin kalitesini ve güvenliğini korumak, depolamanın teşviki için sistem kurmak, ürünlerin sınıflarının yetkili kurumlar tarafından belirlenmesini sağlamak ürünlerin mülkiyetini temsil eden ve finansmanını, satışını ve teslimini sağlayan ürün senedi çıkartmak ve standartları belirlenmiş tarım ürünlerinin ticaretini geliştirmek üzere Söke ilçesi Argavlı mevkiinde lisanslı depoculuk tesisi kurulması amaçlanmıştır.

Ülkemizde tarımsal ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi çiftçiler ile sanayicilerin üretmiş oldukları ürünlerde kar marjını artırarak ürünlerinde katma değer artışı yaşanması için Lisanslı Depolamaya yönelik yatırımlar son yıllarda artış göstermeye başlamıştır. Tarımsal ürünlerin kalitesinin bozulmadan üretimden sonra depolama standartları tarımda kalite kayıplarının önüne geçilmesi için önemli kriterlerden biridir. Ürünlerin standartlara uygun olarak perakende zinciri içerisinde tüketiciye sunmak üreticiler ve sanayiciler için de pazarlamanın başarısı için oldukça önemlidir. Bununla birlikte depolamanın alanlarında gerekli olan standardizasyonun sağlanması firmaların gelecekteki talep beklentileri ile üretime devam etmesini sağlayacak temel etkilere sahiptir.

Lisanslı depolama alanları ürünlerin depolanması veya biriktirilmesi için kullanılan alanlardır. Ayrıca ürünlerin güvenliğini sağlamada gerekli olan kalite kontrollerinin de sistem içerisinde olması nedeniyle lisanslı depolar tercih edilmektedir. Ayrıca, malların güvenliğini sağlama sorumluluğunu üstlenen bir kurum olarak tanımlanan lisanslı depolar, sanayicilerin yıl boyunca üretime devam etmelerini ve uygun talep olduğunda ürünlerini satmalarını sağlamaktadır

Pamuğun, çiftçiden alındıktan sonra yılın belirli dönemlerinde çırçır ve kütlü pamuk olarak işlem görmesi gerekmektedir. Balyalanan pamuğun uygun depolama koşullarında bekletilmesi önem taşımaktadır. Uygun depolama koşulları olmadığında ise kalite kayıpları söz konusu olmaktadır.

Pamuğun Lisanslı depolanmasıyla birlikte;

- ✚ Hasat dönemlerinde arz yığılması nedeniyle pamuk fiyatındaki düşüşlerin önlenmesi ve piyasanın dengelenmesi,
- ✚ Finansman sorunu yaşayan üreticiler ve çiftçiler, aldıkları ürün senetlerini bankalar aracılığıyla kredi ve finansman amaçlı kullanabilmeleri,
- ✚ Pamuk ticaretinde ulusal ve uluslararası alanda kabul görmüş standartların hayata geçirilmesi ile güvenli bir ticari ortamın oluşması,
- ✚ Pamuk ticaretinin kayıt altına alınması,

- + Ülkemiz tarım reformu kapsamında hedeflenen stratejilerin uygulanmasına katkı sağlanması ve özel sektörün pamuk yönlü yapılan ticarete aktif katılımının artırılması,
- + Lifli pamuk üretimi işletmeler ve işğal konusu ırırlanmamış pamuk (kütü pamuk) olan çiftçilerin ürünlerini kolay pazarlayacakları ve standartlara uygun bir ortamda depolayacakları, minimum nakliye maliyetine katlanacakları uygun bir sistemin oluşturulması,
- + Alternatif bir yatırım olarak döviz, altın, hisse senedi ve faiz gibi finansal enstrümanlara pamuk ürün senetlerinin de eklenmesi
- + Lisanslı depo bünyesindeki test ve analiz sistemleri ile piyasanın talep ettiğı niteliklere uygun pamuğun fiyatının ve kalitesinin belirlenmesi,
- + Kalite ve fiyat istikrarının sabit tutularak piyasa taleplerinin karşılanmasına olanak sağlaması,
- + Fiziksel olarak numune gösterilmesine ve teslimine gerek olmaksızın pamuğun senetler veya elektronik ürün senetleri aracılığıyla ticaretinin yapılması,
- + Lisanslı depoda standardı belirlenmiş pamuğun vadeli işlem ve opsiyon piyasalarına geçilmesi,

Ülkemiz tekstil ve hazır giyim (konfeksiyon) sanayinin kuruluşunda ve hızla gelişerek bugünkü seviyelere gelmesinde yerli pamuk üretimimizin önemli bir katkısı vardır. Ülkemizde değışik cins ve kalitede iplik ve kumaş üretimin de elverişli çeşitte lif pamuğu üretilmektedir. Buna karşılık son yıllarda tekstil ve hazır giyim sanayisinin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan talebi karşılayacak kadar pamuk üretimi yapılmıyor olması da bu yönde ihtiyacın ithal ürünlerle karşılanmasına neden olmuştur. Bu yönüyle ülkemiz ekonomisine çok yönlü katkıları olan pamuğun üretiminden nihai tüketici olan sanayi kollarına kadar olan süreçte gerekli olan kalitenin sağlanmasına yönelik çalışmalar çiftçilerin ve lifli pamuk üretimi yapan sanayi kollarında yer alan işletmelerin de üretim miktarını artıracak olması açısından önem arz eden konuların başındadır. Fizibilite alışması kapsamında saha analizlerinde yapılan yüz yüze görüşmelerde en önemli sorunlardan biri olarak “depolama alanlarının kısıtlı olması” dile getirilmiştir. Güvenli bir ortamda pamuğun teslim edileceğı bir yapının kurulması ile birlikte lifli pamuk üretiminin artışına katkı sağlaması kaçınılmaz olacaktır. Aydın ilinin (2018 yılı pamuk üretim istatistiklerine göre ülkemiz pamuk üretiminde Aydın ili 2. sıradadır) toplam pamuk üretiminin %60'ının yapıldığı Söke ilçesinde kurulması planlanan lisanslı depolama tesisinin sanayicilere ve üreticilere olan faydaları ise şöyledir:

1. Üretimde Süreklilik

Seri üretimin sürekli yapılmasını sağlamak için ham maddelerin depolanması gerekir. Depolar, üreticilerin gelecekteki talep beklentisiyle mal üretmelerini sağlamada fayda sağlayacaktır.

2. Zaman Faydası

Lisanslı depoculuk faaliyetleri, malların üretimi ile tüketimi arasındaki zaman kısıtını kurulacak sistemle faydaya dönüştürecek bir sistemin temelidir. Bununla birlikte müşteriler tarafından istendiğinde veya talep edildiğinde malların temininde yardımcı olacak bir sistemin merkezidir. Örneğin bazı ürünlerin belirli dönemlerde daha değıerli olması da bu yönüyle uygun koşullarda depolama faaliyetlerinin önemini ortaya koymaktadır.

3. Talep Fazlası Ürünlerin Uygun Koşullarda Depolanması

Depo, hemen ihtiyaç duyulmayan fazla malların saklanması sağlar. Mallar genellikle talep beklentisiyle üretilir ve müşteriler tarafından talep edilinceye kadar uygun şekilde korunmaları gerekir. Hâlihazırda talep edilmeyen mamuller, gelecekteki talebi karşılamak için bir depoda saklanabilir. Bu açıdan depolama koşullarının uygunluğu ürünlerin kalite kayıplarına uğramadan pazarlanması açısından önemlidir.

4. Fiyat dengeleme:

Depolar, mevcut arz talep durumunu aştığında malları depolayarak ve talep mevcut üretimlerden fazla olduğunda serbest bırakarak fiyatlardaki şiddetli dalgalanmaları azaltılmasına katkı sağlamaktadır. Depolar pazarda düzenli mal tedariki sağlar. Arzın taleple eşleşmesi ve fiyatların dengelenmesine yardımcı olmaktadır.

5. Risklerin Azaltılması

Lisanslı depolama tesislerinde depolanan ürünler, bu süre zarfında zarar, yangın, hırsızlık vb. kayıpları en aza indirebilir. Depoda tutulan mallar genellikle sigortalıdır. Malların kaybolması veya hasar görmesi durumunda, mal sahibi sigorta şirketinden tam tazminat alabilmektedir.

6. Kalite ve Sınıflandırma

Ürünlerin kalite kontrollerinin onaylı bir kurum tarafından yapılıyor olması tüketicinin kalite onaylı ürünleri tercih ederek üreticinin değerinde pazara ürün sunmasını mümkün kılmaktadır. Bununla birlikte potansiyel alıcılarında ürünleri depoda incelemesi de depolama faaliyetlerinin diğer avantajlarındanıdır.

7. Finansman

Depolar, depoda tutulan ürünler için mal sahibine bir makbuz sağlar. Mal sahibi, mal girişinin teminatı karşılığında depo fişini onaylayarak borç alabilir. Bazı ülkelerde, depo yetkilileri depoda depolanan mallara karşı para avansı verilmektedir. İthal edilen malları gümrüklü bir depoda muhafaza ederek, bir işadamı taksitler halinde gümrük vergisi ödeyebilmektedir.

4. PROJENİN ARKA PLANI

i.Sosyo-Ekonomik Durum

2018 yılı TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre Aydın ili toplam nüfusu 1.097.746 kişidir. Yüzölçümü 7.943 km² olan Aydın ilinde kilometrekareye 138 insan düşmektedir. Aydın nüfus yoğunluğu 138/km²'dir. Tarım ve turizm sektörleri içerisinde Aydın, Ege bölgesi içerisinde gelişmiş illeri arasında yer almaktadır. Didim ve Kuşadası gibi ülkemiz turizminde yıllık turist sayısı ile önemli turizm merkezlerini içinde barındıran Aydın ili tarihi alanları ile de turizm alanında ciddi bir potansiyeli içinde barındırmaktadır. Ege Bölgesi'nde İzmir ve Manisa'dan sonra nüfus verileri bakımından Aydın ili 3. Sırada gelmektedir. TR 32 Bölgesi içerisinde ise en yüksek nüfusa sahip ildir.

Tablo 1.Yıllara Göre Aydın Nüfusu.

Yıl	Aydın Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
-----	--------------	--------------	--------------

2018	1.097.746	546.092	551.654
2017	1.080.839	539.726	541.113
2016	1.068.260	533.004	535.256
2015	1.053.506	525.267	528.239
2014	1.041.979	519.900	522.079
2013	1.020.957	510.512	510.445
2012	1.006.541	502.337	504.204

Kaynak: TÜİK, Konularına Göre İstatistikler, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2018

Tablo 2. Nüfus Artış Hızı

Yıllar	Aydın ili
2008	19,38
2009	14,04
2010	10,88
2011	9,35
2012	7,36
2013	14,22
2014	20,38
2015	11
2016	13,91
2017	11,71

Kaynak: TÜİK; Yıllık Nüfus Artış Oranları

Tablo 3. Aydın İli Yıllara Göre Net Göç Hızı (TÜİK)

Yıllar	Aydın ili (Net göç hızı binde)
2008	9,15
2009	0,9
2010	0,05
2011	1,02
2012	2,77
2013	2,3
2014	12,99
2015	4,81
2016	6,8
2017	5,58
2018	9,65

Yıllara göre net göç hızı incelendiğinde, Aydın iline diğer illerden 41 bin 352 kişi göç etmiştir. Buna göre Aydın ilinin en çok göç aldığı il %16,7 ile İzmir olmuştur. İzmir'den Aydın'a göç edenlerin sayısı 6 bin 891 olurken, İzmir'i 4 bin 949 kişi (%12,0) ile İstanbul ve 2 bin 603 kişi (%6,3) ile Ankara illerinden göç edenler izlemiştir.

Aydın ili ekonomik faaliyetleri içerisinde ağırlıklı olarak turizm, tarıma dayalı sanayi ve tarımsal üretim ağırlıktadır. Nüfusun yaklaşık %55'i tarımla uğraşmaktadır. (Kaynak; Aydın Ticaret Odası)

Kaynak; <https://www.nufusu.com/il/aydin-nufusu>

Bununla birlikte ilçelere göre tarımsal ekonomik faaliyetlerin en gelişmiş olduğu ilçelerin başında Söke gelmektedir. Büyük Menderes nehrinin suladığı alanlar üzerinde bulunan 800.700 hektar alanda kurulu Aydın ilinin yaklaşık %46'sında (368.336 hektar) tarım

yapılmaktadır. Su kaynakları ve toprak yapısı itibariyle bereketli arazilere sahip olan Aydın ili tarımsal ürün deseninde birçok farklı ürünün üretilmesi için elverişli bir tarımsal potansiyel barındırmaktadır. İncir ve kestane üretiminde birinci sırada yer alan Aydın ilinde; zeytin, pamuk, çilek üretiminde ikinci, yer fıstığı üretiminde üçüncü sıradadır. İl’de 2016 yılında 182.775 ton incir, 259.237 ton zeytin, 326.475 ton pamuk ve 25.423 ton kestane üretilmiştir.

Aydın ilinde tarımdan sonra en önemli sektör turizm sektörüdür. Turizmin en önemli merkezlerinden olan Aydın ilinde bulunan Kuşadası ve Didim gerek kültür turizmi gerekse de konaklama amacıyla yaz turizmi olarak gelişme potansiyeline sahip turizm merkezlerini içinde barındırmaktadır. 506 tesiste toplam 65 bin 29 yatak kapasitesine sahip ilde 2018 yıl Kültür ve Turizm bakanlığı verilerine göre yabancıların en çok geceleme yaptığı iller ülkemiz sıralamasında 3,2 milyon turist sayısı ile 4. il ve toplam turist sayısında ise yerli ve yabancı toplam turist sayısı bakımından 2018 yılı itibariyle 6,5 milyon toplam turist sayısı ile yine ülke ortalamasında 4. sırada yer almaktadır.

Tablo 4. Aydın İli Turizm Verileri

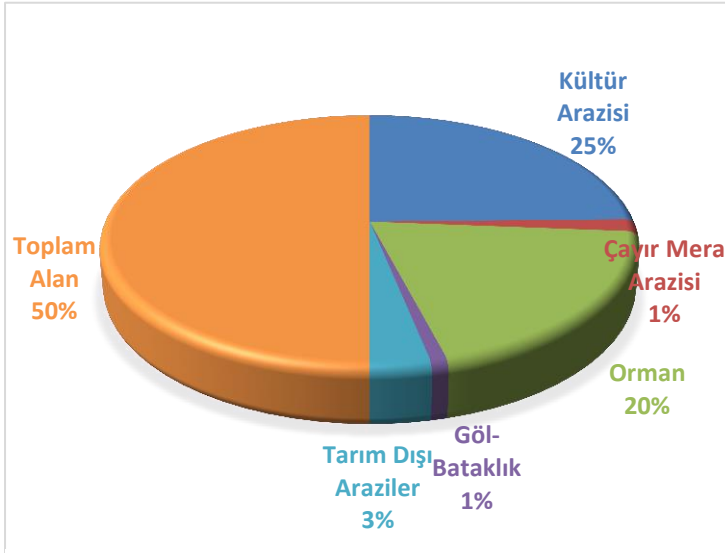
İller	2018 Yılı Yabancı Turist Sayısı	İller	2018 Yılı Yerli Turist Sayısı	İller	Toplam Ziyaretçi Sayısı
Antalya	70,2 milyon	Antalya	13,8 milyon	Antalya	84,0 milyon
İstanbul	20,1 milyon	İstanbul	8,3 milyon	İstanbul	28,4 milyon
Muğla	8,1 milyon	Muğla	4,9 milyon	Muğla	13,0 milyon
Aydın	3,2 milyon	İzmir	4,0 milyon	Aydın	6,5 milyon
İzmir	2,3 milyon	Ankara	3,7 milyon	İzmir	6,3 milyon

Kaynak; 2018 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım İşletme Genel Müdürlüğü Veriler

Aydın ili sanayileşme sürecinde son yıllarda hızla gelişme sürecine giren iller arasındadır. Güney Ege Kalkınma Ajansı’nın Aydın İş ve Yatırım Ortamı çalışmasında Aydın ilinin sanayisinin ağırlıklı olarak; tarımsal üretimi işlemeye yönelik gıda imalatı, tekstil ürünleri imalatı, makine ve ekipman imalatı, madencilik ve taş ocakçılığı, otomotiv yan sanayi, beyaz eşya ürünleri imalatı ve kimyevi maddeler imalatını içerdiği belirtilmektedir. İlde yaş sebze ve meyveler, salamura zeytin, konserve, salça, işlenmiş incir gibi tarımsal ürünlerin yanı sıra; sanayi ürünleri kapsamında tarım makineleri, otomotiv yan sanayi ürünleri, elektronik ürünler, yer altı kaynaklarından elde edilen özel ürünlerin işlenmesi vb gibi birçok ürün dünya ülkelerine ihracatı yapılmaya devam ettiği görülmektedir.

Aydın ilinde Aydın İlinin sahip olduğu 368.336 hektarlık tarım arazisi içinde 216.657 ha ve %59 pay ile meyveler, içecek ve baharat bitkileri en geniş alanı kaplar. Geriye kalan arazilerin 313.632 hektarı orman, 25.242 hektarı çayır-mera, 14.950 hektarı göl-bataklık, 78.540 hektarı tarım dışı arazilerdir.

Aydın’da; 368.336 hektar alanın 238.416 (%64,7) hektarında sulu tarım yapılmaktadır. (DSİ sulamaları 169.368 ha; Toprak ve Su Kooperatifleri 2.198 ha; Halk Sulamaları 60.771 ha olmak üzere toplam 238.416 ha. Diğer sulamaları 6.079 ha;)

Şekil 1. Arazi Kullanım Dağılımı

Tablo 5. 2018 Aydın İli Tarım Arazileri Kullanım

Arazi Kullanım Şekli	Alan (ha)
Kültür Arazisi	395.494
Çayır Mera Arazisi	24.705
Orman	314.766
G�l-Bataklık	14.271
Tarım Dışı Araziler	51.646
Toplam Alan	800.700

Kaynak; T.C Tarım ve Orman Bakanlığı Verileri

Tablo 6. Aydın İli 2018 Yılı Tarım Verileri

Toplam Yüzölçümü	790.443 da
Toplam Tarım Arazisi-2018 yılı	3.565.237,8 da
ÇKS'ye kayıtlı �ift�i sayısı	51.118 kişi
ÇKS'ye kayıtlı arazi varlığı	2.778.432 da
Toplam Bitkisel �retim Değeri (bin TL)-2018 yılı	3.639.638
Büyükbaş Hayvan Sayısı-2018 yılı	435.815 baş
Hayvansal �r�nlerin Değeri (bin TL)-2018 yılı	923.835
Küçükbaş Hayvan Sayısı-2018 yılı	343.208 baş
Örtü Altı Sebze Ve Meyve �retim Miktarı-2018 yılı	69.026 ton
Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarı - 2018 yılı	2.987.017 ton
Toplam işlenen tarım alanı-2018 yılı	141.096 hektar
Toplam tarımsal üretim değeri (bin TL)-2018 yılı	7.287.372

Tablo 7. Aydın İli 2018 Yılı Bitkisel Üretim Verileri

Ürün Adı (ilk 5 ürün)	2002 üretim (ton)	2017 üretim (ton)
Mısır (Silaj)	374 bin	1.238.497
Yonca	167.818	745.998
Pamuk (Kütlü)	269.514	331.161
Mısır (Dane)	49 bin	66.657
Fiğ (Yeşil ot)	-	9.520

Kaynak; T.C Tarım ve Orman Bakanlığı Verileri

İlde genel itibariyle tarımsal işletmelerde kullanılan alanın %32'si 50 da'ın altındaki arazilerden oluşmaktadır. Türkiye Bitkisel ve Hayvansal Üretim Gelirindeki Payı ise %2,26'dır. Aydın'da; 363.215 hektar alanın 216.389 (%59,5) hektarında sulu tarım yapılmaktadır. 2012 verilerine göre Türkiye'de organik tarım yapan çiftçi sayısında ikinci, üretim alanına göre 7. üretim miktarına göre 4. sıradadır. Çatak Projesi ve desteklemesi kapsamında 2013 yılında ile tahsis edilen 5.700 dekar alan için Yenipazar, Didim, Kuyucak ilçelerine tahsis edilmiş 236 üretici başvuru yapmış hak ediş çalışmalarına devam edilmektedir. Tarla bitkileri tohumu yetiştiriciliği için 10 adedi yenileme olmak üzere 45 adet Tohum Yetiştirici Belgesi ile 1 adet Tohum Üretici Belgesi yenilenerek verildi. 2 adet Tohum Yetiştirici Belgesi iptal edildi. Toplam Tohum Yetiştiricisi Sayısı 124'dür. OECD sertifikasyon sistemi dâhilinde toplam 155 numune alınmış olup numunelerin temsil ettiği toplam tohumluk miktarı 2.992.734 kg'dır. (Kaynak; Aydın İli Tarım Orman Müdürlüğü Verileri)

Tablo 8. Aydın İli 2018 Yılı Pamuk Üretim Verileri

	2015 yılı	2016 yılı	2017 yılı	2018 yılı
Ekilen Alan (Kütlü pamuk-da)	579.064	617.375	645.659	536.891
Hasat Edilen Alan (Kütlü pamuk-da)	579.064	617.375	645.659	536.891
Verim (Kütlü pamuk-kg/dekar)	496	529	513	520
Verim (Lifli pamuk-kg/Dekar)	179	190	185	198
Üretim Miktarı (Kütlü Pamuk-Ton/yıl)	287.473	326.475	331.161	279.377
Üretim Miktarı(Lifli Pamuk-Ton/yıl)	103.491	117.532	119.216	106.165

Kaynak; 2018 yılı TÜİK verileri

Tablo 9. Aydın İli 2018 Yılı İlçelere Göre Kütlü Pamuk Ekili Alanları

İlçeler	Kütlü Pamuk Ekili Alan (da)				Lifli Pamuk Ekili Alan (da)			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Bozdoğan	247	350	265	37	247	350	265	37
Buharkent	835	770	830	768	1450	835	770	830

Didim	40000	38500	39000	30716	40000	40000	38500	39000
Efeler	28000	33000	41600	37201	23500	28000	33000	41600
Germencik	38500	42500	45500	35836	46000	38500	42500	45500
Karpuzlu	20	10	137	9	90	20	10	137
Koçarlı	72312	80000	86000	66946	75312	72312	80000	86000
Kuyucak	2400	1880	2250	1109	4000	2400	1880	2250
Köşk	1000	2300	4500	4522	1300	1000	2300	4500
Nazilli	17700	21700	18700	15956	17700	17700	21700	18700
Sultanhisar	750	950	3850	3583	600	750	950	3850
Söke	353050	367550	364765	307060	357500	353050	367550	364765
Yenipazar	2200	3300	9100	8191	4300	2200	3300	9100
Çine	50	65	512	512	1175	50	65	512
İncirliova	22000	24500	28650	24445	15622	22000	24500	28650
Toplam Alan (da)	579064	617375	645659	536891	588796	579167	617290	645431

Kaynak; 2018 yılı TÜİK verileri

Tablo 10. Aydın İli 2018 Yılı İlçelere Göre Kütlü ve Lifli Pamuk Üretim Miktarı (ton)

İlçeler	Kütlü Pamuk Üretim Miktarı (ton)				Lifli Pamuk Üretim Miktarı (ton)			
	2015	2016	2018	2018	2015	2016	2018	2018
Bozdoğan	119	183	140	18	43	66	50	7
Buharkent	468	473	488	478	168	170	175	182
Didim	21238	22329	23302	15188	7646	8038	8389	5772
Efeler	15433	17765	20570	18468	5556	6396	7405	7018
Germencik	19446	22606	23251	19539	7000	8138	8370	7425

Karpuzlu	9	4	71	5	3	1	26	2
Koçarlı	36776	40067	40358	31353	13239	14425	14529	11914
Kuyucak	1147	978	1115	599	413	352	401	227
Köşk	584	1337	2697	2223	210	481	971	845
Nazilli	9460	11704	9350	8443	3406	4214	3366	3208
Sultanhisar	335	466	1788	1420	121	168	644	540
Söke	169573	192327	185659	163628	61046	69237	66837	62179
Yenipazar	1184	1946	5159	4496	427	701	1857	1708
Çine	21	32	212	230	8	12	76	88
İncirliova	11680	14258	17001	13289	4205	5133	6120	5050
Toplam üretim miktarı (ton)	287473	326475	331161	279377	103491	117532	119216	106165

Kaynak; 2018 yılı TÜİK verileri

Son 4 yıllık veriler incelendiğinde Söke ilçesinin toplam üretilen pamuk üretim miktarı 163.628 ton/yıl olup Aydın ilinin toplam pamuk üretiminin %70,7'sini oluşturduğunu göstermektedir. Son 4 yıllık veriler içerisinde 2017 yılında en yüksek üretim miktarına ulaştığı görülmektedir. Toplam üretim alanları içerisinde ise yine Söke ilçesi Aydın ilinin toplam üretim alanlarının %74,5'ini oluşturmaktadır.

Aydın ili eğitim durumu incelendiğinde Ulusal Eğitim İstatistiki verilerine göre okuma-yazma oranı %97,93'tür. Bu değer ile Türkiye'de okuma yazma oranının en yüksek olduğu sıralamada 11. sırada olan ilde 6 yaş ve üzeri okuma yazma bilenlerin oranı ise %96,74'dür. Aydın ilinde kadınların %96,54'ü, erkeklerin %99,32'si okuma yazma bilmektedir. İlde en yüksek okuma yazma bilenlerin yaş aralığı ise 14-17 yaş grubundadır. İlde okur-yazar oranının en yüksek olduğu yaş grubu %100 ile 14-17 yaş grubudur. Okur-yazar oranının en düşük olduğu yaş grubu ise %88,82 ile 65 yaş ve üstüdür. İlde en yüksek oranda eğitim durumu ise ilköğretim mezunudur. Aydın ilinde 15 yaş ve üzeri nüfus bitirilen eğitim düzeyine göre incelendiğinde ilk sırayı %29,28 (253 646 kişi) ile ilköğretim mezunları alırken, ilköğretim mezunlarını %21,15 (183.269 kişi) ile lise veya dengi okul mezunları takip etmiştir. Doktora mezunlarının oranı %0,25 (2.172 kişi) olurken yüksek lisans mezunlarının oranı %1,05 (9.057 kişi) yükseköğretim ve fakülte mezunlarının oranı da %14,48 (125.455 kişi) olmuştur.

Aydın'ın ihracat değerleri 2013 – 2018 yılları arasında incelendiğinde 2015 yılı içerisinde bir düşüş eğilimi göstermiş olup diğer yıllar arasında artan bir ivme ile devam etmiştir. 2018 yılına gelindiğinde Türkiye toplam ihracat verileri içerisinde %0,42'sini karşıladığı görülmektedir.

Tablo 11. 2013-2018 Yılları Arasında Aydın İli Toplam İhracat Verileri (USD)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Aydın İli	697.489	744.570	636.340	617.679	704.328	721.024
Türkiye	151.802.637	157.610.158	143.838.871	142.529.584	156.992.940	167.945.418

Kaynak; 2018 Yılı Türkiye İhracatçı Meclisi Verileri

Projenin uygulanacağı alan olan Aydın İli Söke ilçesinin sosyo ekonomik göstergeleri demografik yapı, eğitim, işgücü ve istihdam, sanayi bölgeleri ve ekonomik veriler başlıından incelenmiştir.

Demografik Yapı:

2018 yılı TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne (ADNKS) göre Aydın ili Söke ilçesi toplam nüfusu 120.217 kişidir. Yüzölçümü 1114 km² olan Söke ilçesinde kilometrekareye 108 insan düşmektedir. İlçenin nüfus yoğunluğu 108/km²'dir

Tablo 12. Söke İlçesi 2018 Yılı Nüfus Verileri

Yaş grubu	2016		2017		2018	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
0-4 yaş grubu nüfus	3839	4165	3859	4148	3945	4121
10-14 yaş grubu nüfus	3762	4060	3893	4102	3988	4658
15-19 grubu yaş nüfus	4214	4725	4170	4745	4147	4963
20-24 yaş grubu nüfus	3952	4649	4115	4452	4220	4472
25-29 yaş grubu nüfus	4009	4425	3990	4429	4641	4525
30-34 yaş grubu nüfus	4098	4291	4072	4346	4683	4474
35-39 yaş grubu nüfus	4462	4570	4520	4574	4554	4838
40-44 yaş grubu nüfus	4186	4248	4167	4311	4690	4399
45-49 yaş grubu nüfus	3697	3989	3850	4047	3945	4072
50-54 yaş grubu nüfus	4048	3934	3929	3838	3901	3857
55-59 yaş grubu nüfus	3526	3591	3679	3682	3776	3777
60-64 yaş grubu nüfus	3964	3014	3936	3127	4913	3228
65-69 yaş grubu nüfus	3192	2255	3251	2349	3379	3324
70-74 yaş grubu nüfus	2484	1410	2576	1480	2630	1646
75-79 yaş grubu nüfus	1743	1017	1836	1030	2004	1015
80-84 yaş grubu nüfus	1397	660	1428	663	1398	669
85-89 yaş grubu nüfus	1084	283	1055	298	1020	326
90+ yaş grubu nüfus	539	63	566	88	633	83
Toplam Nüfus	58196	55349	58892	55709	62467	58447

Kaynak; TÜİK

Nüfus verileri incelendiğinde 40-44 yaş aralığı ile 25-29 yaş aralığında nüfusun daha yoğun olduğu görülmektedir. 3,26 kişi hane halkı ortalama büyüklüğüdür.

Eğitim:

Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise ve meslek okul statüsünde toplam resmi okul sayısı 123 ve özel okul sayısı 22 okul olmak üzere toplam okul sayısı 145'dir. İlkokul, okul öncesi, ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde toplam öğrenci sayısı 21211'dir. Toplam derslik sayısı 112 olup, derslik başına düşen toplam öğrenci sayısı 98,67'dir.

Tablo 13. Söke İlçesi Okul/Kurum Sayısı

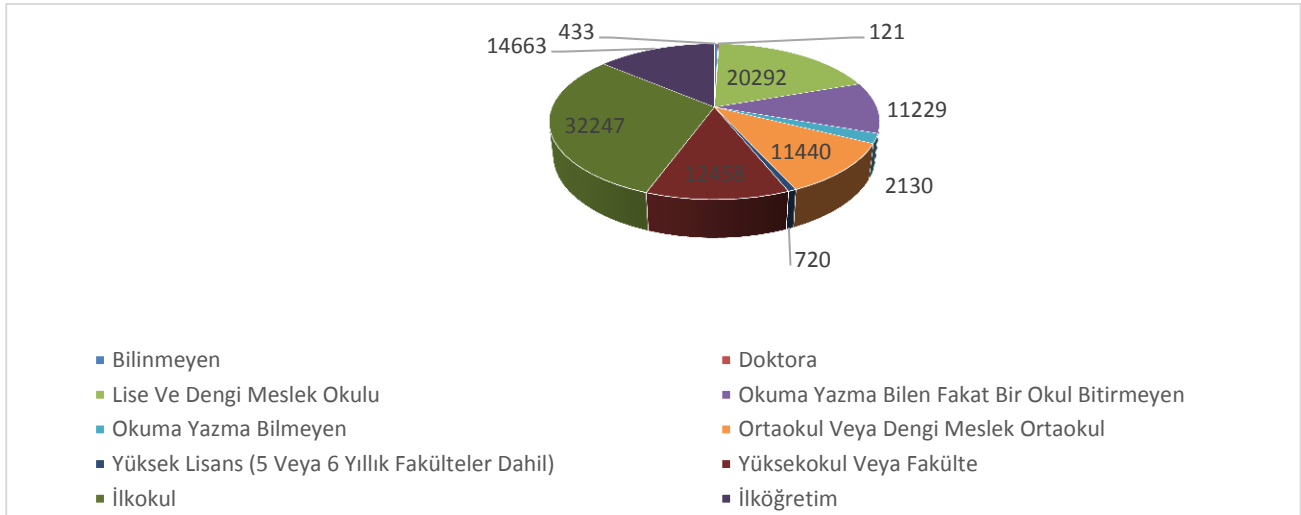
Sıra	Okul Türü	Resmi Okul Sayısı	Özel Okul Sayısı	Toplam Okul Sayısı
1	Bağımsız Ana Okulu	4	1	5
2	Okul Bünyesindeki Ana Sınıfı	35	4	39
3	İlkokul	32	5	37
4	Ortaokul	27	5	32
5	İmam Hatip Ortaokulu	2	-	2
6	Anadolu Lisesi	4	3	7
7	Temel Lise	0	3	3
8	İmam Hatip Lisesi	2	-	2
9	Mesleki ve Teknik Eğitim	7	1	8
10	Pansiyonlu Okul Sayısı	4	-	4
11	Hayat Boyu Öğrenme	1	-	1
12	Özel Eğitim ve Rehberlik	4	-	4
14	Öğretmen evi ve Sanat Akşam Okulu	1	-	1

Kaynak; Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2019-2023 Stratejik Planı

Tablo 14. Söke İlçesi 14 Yaş ve Üzeri Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı
Bilinmeyen	433
Doktora	121
Lise Ve Dengi Meslek Okulu	20292
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	11229
Okuma Yazma Bilmeyen	2130
Ortaokul Veya Dengi Meslek Ortaokul	11440
Yüksek Lisans (5 Veya 6 Yıllık Fakülteler Dahil)	720
Yüksekokul Veya Fakülte	12458
İlkokul	32247
İlköğretim	14663

Kaynak; TÜİK 2018 İstatistikleri

Şekil 2. Söke İlçesi 14 Yaş Üzeri Nüfusun Eğitim Durumu, 2018 (TÜİK)

İlçede nüfusun %30,4'ünün ilkokul mezunu olduğu %19,2'si lise ve dengi meslek okulu mezunu olduğu, %11'lik kısmı ise yüksekokul ve fakülte mezunu olduğu görülmektedir. Nüfus eğitim durumu incelendiğinde eğitim seviyesinin sanayinin ihtiyaç duyduğu yeterlilikte olduğu görülmektedir.

İşgücü ve İstihdam:

İlin göç durumu incelendiğinde TÜİK 2015 yılı verilerine göre ilin aldığı göç 42.743 kişi, verdiği göç 37.689 kişi ve net göç 5.045 kişidir. Net göç hızı ise binde 4,8'dir. 2016 nüfus istatistiklerine göre il nüfus artış hızı %1,4 olup bu oran 14.754 kişiye karşılık gelmektedir. 2017 yılında Aydın İl Müdürlüğüne 66.504 işsiz başvurmuş olup, başvuranların %53'ü erkek ve %47'si kadındır.

Sanayi Bölgeleri:

1996 yılında kurulan Söke Organize Sanayi Bölgesi 2000 yılında resmi kuruluşunun tamamlanmasının ardından 2003 yılında imar planı onaylanmıştır. Söke Belediyesi'nin Söke ilçesi ekonomik yapı göstergelerine göre İzmir-Bodrum Karayolu üzerinde Novada Outlet ve Söke-Aydın-İzmir Demiryolu yanında 185 hektar arazi üzerine kurulu olan Söke Organize Sanayi Bölgesinde yatırımcı firmaların başvuruları devam ederken, bölgede yer alan yatırımcıların fabrika kurma çalışmaları sürdüğü belirtilmiştir. Kuşadası Limanına 22 Km, İzmir Adnan Menderes Hava Limanına 85 km, İzmir Limanına 100 km mesafede olmasının yanı sıra içinden Demiryolu hattının geçmesi; Söke Organize Sanayi Bölgesini yatırımcı kuruluşlar için cazibe merkezi haline getirmektedir. Söke Organize Sanayi Bölgesi içerisinde toplam 28 firma faaliyetlerine devam etmektedir.

Ekonomi:

Türkiye’de alanında lider olan firmalardan Söktaş Dokuma, Sibaş, Batı-Söke Çimento Sanayi, WF Ege (Lee), Söke Değirmencilik (Söke Un), Davas İplik, Sek Süt ve Yüksel Seramik Söke ilçesinde bulunmaktadır. Ayrıca ilçede çırçır fabrikaları ve tarım makineleri başta olmak üzere çeşitli kollarda üretim alanları bulunmakta olduğundan Söke ilçesinde tarım ve tarıma dayalı sanayi oldukça gelişmiş olduğu söylenebilir.

Türkiye'deki en önemli pamuk üretim alanlarından biri olan ve Türkiye'nin Pamuk Ambarı olarak geçen 450 bin dekar ekilebilir araziye sahip Söke ilçesinin ekonomisi %70 oranında tarımsal üretime dayalıdır.

Ege bölgesinin en verimli ovası olarak geçen Söke ilçesinde pamuk üretimi oldukça yoğun yapılmasına rağmen bu bölgede buğday, yem bitkileri, narenciye, meyve bitkileri, incir ve en önemlisi zeytin yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Aydın ilinde 13.10.25.00.00 Pamuk (Kardelenmiş veya taranmış) nace kodu ile TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği) kayıtlı toplam işletme sayısı 43’dür. Bu işletmelerin toplam üretim kapasiteleri ise 127,110,306 kg/yıldır.

Tablo 15. Aydın İli 2018 Yılı 13.10.25.00.00-Pamuk (kardelenmiş veya taranmış) Üretim Kapasitesi

Üretim Kapasitesi								
İl Adı	Kayıtlı Üretici	Personel Bilgileri						Üretim kapasitesi
AYDIN		Mühendis	Teknisyen	Usta	İşçi	İdari	Toplam	Kilogram
	43	32	13	81	858	124	1108	127.110.306

Kaynak; TOBB-Sanayi Veritabanı

ii.Sektörel ve/veya Bölgesel Politikalar ve Programlar

Aydın Ticaret Borsası ‘‘Aydın İli Söke İlçesi Lisanslı Depoculuk Yatırım Fizibilite Çalışması’’ projesi Güney Ege Kalkınma Ajansı’nın üst ölçekli politika, plan ve stratejilere uygun niteliktedir. Strateji, plan ve politikalar ile ilgili öncelikler aşağıda yer almaktadır. 2014-2023 Güney Ege Kalkınma Ajansı Bölge Planında bölgenin vizyonu; Yaşam kalitesi yüksek, doğasını koruyan, yeniliğe dayalı üreten, küresel turizm odağı Güney Ege’’ olmaktadır. Bu vizyona erişme yolunda Bölge’de yaşam koşulları, üretim yapısı, turizm ve çevre alanlarında değişim ve dönüşüme ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda dört gelişme eksenini altında Bölge için hedeflenen gelecek tarif edilmektedir: ‘‘Zengin Beşeri Sermaye, Güçlü Toplumsal Yapı, Yüksek Katma Değer ve Yenilik Odaklı Üretim, Dört Mevsim Turizm, Yaşanabilir Mekânlar ve Sürdürülebilir Çevre’’ olarak belirtilmiştir. Yüksek Katma Değer ve Yenilik Odaklı Üretim’’ gelişme ekseninde bölgenin ekonomik göstergeleri ve sektörel yapısından yola çıkılarak Bölge’nin rekabet gücünün artırılmasına odaklanılmıştır. Üretim alanlarında yenilik, pazarlama, tasarım ve markalaşma kapasitesi ile iş birliği ve kümelenmenin geliştirilmesi, yenilenebilir enerji kullanımının ve enerji verimliliğinin artırılması, ulaştırma ve lojistik kapasitesinin güçlendirilmesi bu gelişme eksenini altında belirlenen ve bölgeyi 2023 vizyonuna taşıyacak temel alanlardır. Bu öncelik içerisinde belirlenen ‘‘ Bilgi ve kalite odaklı üreten, örgütlülüğü, verimliliği ve pazarlama kapasitesi yüksek tarım sektörü oluşturulması sağlanması’’ içerisinde belirlenen tedbirler içerisinde

Tarım ürünlerine yönelik depolama imkânları artırılacak, lisanslı depoculuk şirketlerinin ve ürün ihtisas borsalarının kurulmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir(Güney Ege Kalkınma Ajansı, 2014-2023 Bölge Planı). Bu açıdan ele alındığında Söke Ticaret Borsası'nın kuracağı lisanslı depoculuk işletmesi Güney Ege Kalkınma Ajansı 2014-2013 Bölge Planı ile uyum sağlamaktadır. Proje kapsamında kurulacak lisanslı depo tarım üreticilerinin ürünlerini korumayı ve bölgede pamuk yönlü tarımsal faaliyetlerin gelişmesini amaçlayacaktır. Bu da üretilen ürünlerin katma değerini artıracaktır. Dolayısıyla üretim ve ekonomi ekseninde belirtilen yenilikçi ve yüksek katma değerli üretim süreçleri ile dengeli gelişim sağlanması hedeflenmiştir.

İlde lisanslı deponun faaliyete geçmesi sonucunda tarımsal ürünlerin uygun depolama alanlarında depolanarak ürünlerde katma değer yaratılması gibi ana amaçların yanı sıra tarımsal faaliyetlere olan ilginin artırılması da hedeflenmektedir. Fizibilitenin hazırlanması sonucunda kurulumu yapılacak olan lisanslı depo ile ilin tarım sektöründen elde ettiği gelirde artış yaşanması beklenmektedir. Bu hedef doğrultusunda proje Güney Ege Kalkınma Ajansı'nın 2018 Yılı Fizibilite Mali Destek Programı çağrı rehberinin birinci önceliği olan "Bölgenin kalkınması ve rekabet gücü açısından önemli fırsatlardan yararlanılması" önceliğine uyumluluk göstermektedir.

Proje bir başka yönden incelendiğinde lisanslı depo kurulması ile üreticilerin ve tüccarların bir

arada düzenli bir şekilde faaliyet göstermeleri desteklenecektir. Lisanslı depoyu kullanan üreticiler kendi aralarında bilgi alışverişi yapabilecek, ürünlerini tahlil ettirebilecek, ürün kalitesini belirleyebilecek ve alacakları ürün senetleri ile bankalardan kredi kullanabilecektir. Bunun sonucunda ilde tarım sektörünün gelişiminde önemli artışlar gözlenmesi beklenmektedir. Raf ömrü uzayan, yüksek arz nedeniyle değerinin minimum olduğu noktada satılmak zorunda kalınmayan ve yılın istenilen her anında satışa hazır halde bekletilen tarımsal

ürünler özelliklerini kaybetmeden korunabilecektir. Üreticilerin modern bir tesiste ürünlerini saklayabilecek olmaları ve verimliliklerindeki artış göz önünde bulundurulduğunda bölgede tarımsal faaliyetler için gerekli olan faktörlerin destekleneceği öngörülmektedir.

Söke Ticaret Borsası projenin başvuru sahibidir. Yasal statüsünün kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olması ve projede yer alan faaliyetlerin Borsa tarafından gerçekleştirilebilir olması nedeniyle projenin başvuru sahibi olma kriterlerine uygunluk göstermektedir. Proje uygulama alanının Ajansın faaliyet gösterdiği TR32 Düzey 2 Bölgesinde yer alması ve proje süresinin 12 ay olması nedeniyle rehberin yer ve süre uygunluğunu karşılamaktadır. Söke Ticaret Borsası yönetmelikte öngörülen faaliyet hesabını kendi adına açma, bu hesaba para aktarma ve bu hesaptan harcama yapma ehliyetine sahiptir. Projede oluşturulacak Lisanslı Depo Fizibilitesi ilde tarım sektörünün geliştirilmesi ve tarımsal faaliyetlere olan ilginin artırılması için hazırlanmaktadır. Programın ana hedefi yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaya yönelik stratejik araştırma, planlama ve fizibilite çalışmalarına destek vermektir. Bu bağlamda, hazırlanacak olan fizibilite raporu, programın ana konularına uyumluluk göstermektedir.

Lisanslı Depoculukta Devlet Tarafından Verilen Destek ve Teşvikler

1) Vergi İstisnaları

Lisanslı depolara stoklanarak elektronik ürün senedi aracılığıyla alım, satımı yapılan ürünler 31.12.2018 tarihine kadar (tarihin uzatılacağı beklenmektedir);

- Zirai stopaj vergisinden (%2),
- Elde edilen kar gelir/kurumlar vergisinden (%22),
- KDV'den (%1) muaftır.

2) Depo Kira Desteği

16 Ekim 2014 tarih, 29147 sayılı Resmi gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı (Karar Sayısı: 2014/6849) eki 'Tarımsal Ürünlerin 5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu Çerçevesinde Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilmesi Halinde Kira Destekleme Ödemesi Yapılmasına İlişkin Karar' ile bu Karar'da değişiklik yapan 20 Ocak 2018 tarih ve 30307 Sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararına göre lisanslı depolarda muhafaza edilen ürünlere 16.10.2014 tarihi itibarıyla 5 yıl süreyle, üretici dışındakiler ve üreticiler ile üretici örgütleri için olmak üzere doğrudan lisanslı depo işletmelerine depo kira desteği ödenmektedir. Yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararına göre;

a- Üretici dışındaki kesimler için:

- Buğday, Arpa, Çavdar, Yulaf, Mısır, Çeltik, Pirinç, Mercimek, Nohut, Fasulye, Bezelye, Ayçiçeği için 3 TL/Ton/Ay,
- Pamuk için 7 TL/Ton/Ay,
- Fındık, Zeytin, Zeytinyağı, Kuru kaysı, Antep fıstığı, Kuru üzüm, Kuru incir için 10 TL/Ton/Ay'ı geçmemek üzere Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca onaylanacak kira ücretlerinin %50'si oranında; depo kira desteği verilmektedir.

b- Üreticiler ile üretici örgütleri için:

Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)'ne kayıtlı üreticiler ile 29/6/2017 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanuna göre kurulmuş üretici birlikleri ve/veya 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatif Kanununa göre kurulmuş ve kuruluşuna Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilen üretici örgütlerinin, ÇKS'ye kayıtlı üreticilerden aldıkları ürünlerini muhafaza eden lisanslı depo şirketlerine ürün koydukları takdirde, en fazla 6 ay süre ile;

- Hububat, bakliyat, yağlı tohumlar için 6 TL/Ton/Ay,
- Pamuk için 14 TL/Ton/Ay,
- Zeytin, Zeytinyağı, Fındık, Kuru kaysı, Kuru üzüm, Antep fıstığı için 20 TL/Ton/Ay'ı geçmemek üzere Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca onaylanacak kira ücretlerinin %50'si oranında; depo kira desteği verilmektedir.

3) Üreticilere Nakliye Desteği

İlave kira desteğinden yararlanan üreticiler ile üretici örgütlerine, ürünlerini lisanslı depolarda muhafaza etmeleri durumunda, belgelendirmeleri şartıyla, depoya teslim edilen ürünler için ton başına 25 TL'yi geçmemek üzere nakliye desteği verilmektedir.

4) Üreticilere Analiz Desteği

İlave kira desteğinden yararlanan üreticiler ile üretici örgütlerine, ürünlerini lisanslı depolarda muhafaza etmeleri durumunda, depolanacak ürünlerin lisanslı depoya tesliminden önce yetkili sınıflandırıcılarca yapılacak analizler için parti başına 25 TL'yi geçmemek üzere, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca onaylanacak yetkili sınıflandırıcı ücret tarifesine göre analiz ücreti desteği verilmektedir.

5) Üreticilere ELÜS Karşılığı Kredi Faizi Desteği

10/02/2018 Tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 2018/11188 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılmasına İlişkin karar kapsamında; Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) karşılığında, üretimini yaptığı ürünü lisanslı depoya teslim eden üreticilere, üretim kapasiteleriyle uyumlu olacak şekilde senet tutarının % 75'ine kadar azami 9 ay vadeli olarak kullanılacak kredi faizlerinde % 100 indirim uygulanmaktadır.

6) Lisanslı Depo Yatırım ve İşletme Kredisi Desteği

10/02/2018 Tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 2018/11188 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılmasına İlişkin karar kapsamında lisanslı depo işletmelerine cari faiz oranları üzerinden yatırım dönemleri için % 75, işletme döneminde % 50 faiz indirimli olarak 10 Bin Ton kapasite için 10 Milyon TL'ye kadar, 10 Bin Ton üstü kapasite için 20 Milyon TL'ye kadar uzun vadeli kredi kullandırılmaktadır. (Kapasite artışları ve yenilemeler ile satın alınacak tesisler de bu kapsamda değerlendirilmektedir.)

Tablo 16. 2018-11188 Sayılı Resmi Gazete, Ziraat Bankası Faiz İndirimi

	İndirim Oranı (%)		Kredi Üst Limiti(TL)
	Yatırım Dönemi	İşletme Dönemi	
Kapasitesi 10.000 Tondan Büyük Yatırımlar	75	50	20.000.000

7)Yatırım Teşvik Belgesi Karşılığı Verilen Destekler

15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'da değişiklik yapılmasına ilişkin 2017/10111 sayılı Karar kapsamında lisanslı depoculuk yatırımları bölgesel desteklerden yararlanılacak yatırım konuları arasına dahil edilmiş olup, 1-2-3-4-5'nci bölgelerde kurulacak tüm lisanslı depo işletmeleri 5'nci Bölgede, 6'ncı bölgede kurulacak lisanslı depo işletmeleri kendi bölgesinde değerlendirilmektedir. Bu kapsamda;

- KDV istisnası,
- Vergi indirimi,
- Sigorta primi işveren hissesi desteği,
- Gelir vergisi stopaj desteği,
- Sigorta primi desteği,

– Faiz desteği sağlanmaktadır.

Aydın İli İçin Lisanslı Depoculuk Tesisi kapsamında yararlanılabilecek yatırım teşvikleri (5. Bölge teşvikleri) detaylandırılmıştır.

Tablo 17. Aydın İli Lisanslı Depoculuk Tesisi Yatırım Teşvik Belgesi Avantajları

BÖLGESEL TEŞVİK UNSURLARI	(Bölge V)
Yatırıma Başlama Tarihi	01.01.2019'den itibaren yapılacak yatırımlarda
KDV İstisnası	VAR
Gümrük Vergisi Muafiyeti	VAR
Yatırım Yeri Tahsis	VAR
Faiz Desteği	TL: 5 Puan
	Döviz: 2 Puan
	Azami:700 Bin TL
Yıllık Vergi İndirim Oranı (%)	70%
Vergi İndirimi Yatırıma Katkı Oranı (%)	30%
Sigorta Primi İşveren His. Desteği	6 YIL
Sabit Yatırıma Oranı %	35%

Kaynak; Sanayi, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı-YTB destek verileri

Projenin 5. bölge yatırım teşviklerinden faydalanması durumunda kurumlar vergisi ve stopaj kesintisini %26,4 yerine %7,92 oranında vergi ödemesi yapabilecektir. Ayrıca 5. bölgede SGK işveren primleri ile SGK sigortalı primleri 6 yıl boyunca devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu tutar aylık 524 TL – 1356 TL arasındadır. Söz konusu teşvikler, toplam yatırım tutarının %30'unu bulduğunda sonlanmaktadır.

iii.Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat

Yasal Mevzuat

Tarımsal ürünleri depolamanın amacı ürünün başlangıçtaki kalite ve sınıfının mümkün olduğunca korunması, dane kalitesi üzerinde herhangi bir olumsuz etkiye bulunan değişimlerin en aza indirgenmesi, iklim koşullarının ve zararlıların depolanan ürünün nitelik ve nicelik yönünden vereceği zararların azaltılmasıdır. 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa göre Lisanslı Depo tarım ürünlerinin sağlıklı koşullarda muhafaza ve ticari amaçla depolanması hizmetlerini sağlayan tesis olarak tanımlanmaktadır. Lisanslı depoculuk sistemi tarım ürünlerine dayalı ticarete ve küresel ekonomide önemi giderek artan vadeli işlem piyasalarında rekabet üstünlüğü sağlayacak önemli bir kurumsal altyapıdır.

5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu

Üreticilerin sağlıklı ve sigortalı depo imkânına kavuşmasını, ürünlerini fiyatların düşük olduğu hasat dönemlerinde ellerinden çıkarmak zorunda kalmamasını, tarıma dayalı ticaret ve sanayi sektöründeki işletmelerin ihtiyaç duydukları ürünler için depo inşa etmeksizin talep

edilen miktar, tür ve kalitedeki ürüne istenen zamanda kolaylıkla ve güvenilir bir şekilde ulaşabilmelerini amaçlayan lisanslı depoculuk sisteminin desteklenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu 10.02.2005 yılında çıkmıştır.

Bu Kanunun amacı; tarım ürünleri ticaretini kolaylaştırmak, depolanması için yaygın bir sistem oluşturmak, ürün sahiplerinin mallarının emniyetini sağlamak ve kalitesini korumak, ürünlerin sınıf ve derecelerinin yetkili sınıflandırıcılar tarafından saptanmasını sağlamak, tarım ürünleri lisanslı depo işleticilerinin kişiler arasında ayırım yapmaksızın tarım ürünlerini kabul etmelerini temin etmek, ürünlerin mülkiyetini temsil eden ve finansmanını, satışını ve teslimini sağlayan ürün senedi çıkartmak ve standartları belirlenmiş tarım ürünlerinin ticaretini geliştirmek üzere, tarım ürünleri lisanslı depoculuk sisteminin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.

Bu kanunun uygulanmasına yönelik Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği, Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği, Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği, Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik, Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Tebliği, Pamuk Lisanslı Depo Tebliği, Fındık Lisanslı Depo Tebliği, Zeytin Lisanslı Depo Tebliği, Zeytinyağı Lisanslı Depo Tebliği, Kuru Kayısı Lisanslı Depo Tebliği çıkarılmıştır.

Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren lisanslı depoculuk sisteminin Türkiye’de yerleşmesi için gelir ve kurumlar vergisi, katma değer vergisi (KDV), damga vergisi istisnaları; kira desteği ve lisanslı depoculuk yatırımı yapan şirketlere yatırım desteği olmak üzere çok sayıda teşvik getirilmiştir. Bununla birlikte, geleneksel Türkiye’de lisanslı depoculuğa ilişkin kaydedilen ilerleme istenilen düzeyin çok altında kalmıştır.

iv.Proje Fikrinin Kaynağı ve Uygunluğu

1.Projenin Sektörel ve/veya Bölgesel Kalkınma Amaçlarına (politika, plan ve programlar) Uygunluğu

Türkiye’de pamuk destekleme politikaları, Beş Yıllık Kalkınma Planlarında ana hedefleri belirtilen bir çerçeve içinde, yeterli üretim seviyesi ve üretimin olumsuz koşullardan daha az etkilenmesinin sağlanması, ihracatın geliştirilmesi, kendine yeterlilik oranının yükseltilmesi amaçları doğrultusunda belirlenmektedir. Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan 2018 yılı Pamuk Raporuna göre; Piyasa ekonomisinin sağlıklı olarak işlediği birçok ülkede tarım önemli ölçüde desteklenmekte olduğunu ancak, destekleme yöntemleri farklılık gösterdiğinden bahsederken stratejik öneme sahip tarım ürünlerinin desteklenmesinin kaçınılmaz olduğunu gerek tarım sektörü gerekse tekstil ve hazır giyim sektörü için stratejik ürün konumunda olan pamuğun desteklenmesi büyük önem taşıdığını ve pamukta destekleme politikaları belirlenirken, bir yanda üreticinin artan maliyetlerini karşılayabilecek ve üretimini sürdürmeye teşvik edecek bir gelir sağlanması hedeflenirken, diğer yanda dünya pamuk fiyatları ile rekabet edebilecek bir fiyat seviyesinin oluşması temin edilmesi gerekliliğinden bahsedilmiştir. Rapora göre, bugün ABD ve Avrupa Birliği’nde uygulanan yöntemin temel farkı ödeme sistemi olduğunu Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde, dünya piyasalarında

özellikle de sübvansede edilmiş pamuklarla rekabet edebilmesi, pamuk üretiminin sürdürülebilirliğinin sağlanması, kaliteli pamuk üretiminin artırılabilmesi için pamuk üretimi desteklenmesi gerekliliğinin kaçınılmaz olduğunu da önemle belirtmişlerdir.

11. Kalkınma Planı:

Türkiye'deki en üst ölçekli plan Kalkınma Planlarıdır. 2019 – 2023 yılları arasını kapsayan 11. Kalkınma Planı ile “İstikrarlı ve güçlü ekonomi, rekabetçi üretim ve verimlilik, nitelikli insan ve güçlü toplum, yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre ile hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim gelişme eksenleri olmak üzere beş temel eksen oluşturulmaktadır. Tüm eksenler açısından nihai olarak “daha fazla değer üreten, daha adil paylaşan, daha güçlü ve müreffeh Türkiye” vizyonunun gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu hedefler doğrultusunda ülkemizde tarım alanında “Çevresel, sosyal ve ekonomik olarak sürdürülebilir, ülke insanının yeterli ve dengeli beslenmesinin yanı sıra arz talep dengesini gözeterek üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artırmış, ileri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, örgütlülüğü ve verimliliği yüksek, etkin bir tarım sektörünün oluşturulması” temel amaç olarak belirlenmiştir.

11. Kalkınma Planı içerisinde Öncelikli Gelişme Alanları içerisinde; “Lisanslı depoculuk sisteminin yaygınlaştırılması amacıyla ürün muhafaza ve analiz destekleri artırılabilecektir.” Başlığı belirlenen öncelikler arasındadır.

2.Projenin Geçmiş, Yürüyen ve Planlanan Diğer Projelerle İlişkisi

Bu projenin bir benzeri İzmir'in Selçuk ilçesinde 2013 yılında uygulanmaya başlamış olup, Türkiye'nin ilk lisanslı pamuk deposu ELİDAŞ (Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.) 15 bin tonluk kapasiteye sahiptir. İzmir Ticaret Borsası, Balıkesir Ticaret Borsası, Gaziantep Ticaret Borsası, Manisa Ticaret Borsası, Ödemiş Ticaret Borsası, Söke Ticaret Borsası, Salıhlı Ticaret Borsası, Turgutlu Ticaret Borsası, Alaşehir Ticaret Borsası, Borsa İstanbul A.Ş., Denizbank A.Ş., İSTANBUL Takas ve Saklama Bankası A.Ş., İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş., Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş., S.S. Tariş Pamuk ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, S.S. Tariş Üzüm Tarım Satış Kooperatifleri Birliği, EDEKATAŞ Ege Denetim Kalite Analizleri Araştırma Geliştirme ve Depolama Hizmetleri A.Ş. olmak üzere 19 ortaklı bir işletme yapısına sahiptir. %100 kapasite ile faaliyetlerine devam eden ve ülkemizde tarımsal alanda pamuk yönlü ilk lisanslı depolama tesisi olan ELİDAŞ, tarım ürünlerinin finans ve elektronik ticaret dünyasına kazandırılmasını sağlamış bu sistemin artık tüm sektör paydaşlarınca tanınmaya başlanarak ve hatta lisanslı depoculukta yeni yatırımlara yol açmıştır. Bu sistemde ürünlerini depolayan mevcut durumda Söke Ticaret Borsasına kayıtlı 86 üretici bulunmaktadır. Bu üreticiler ile yapılan yüz yüze görüşmelerde ELİDAŞ'a gönderilen ürünlerinin nakliye masraflarından dolayı Söke ilçesinde yapılacak bir lisanslı depolama tesisinin kurulması ile birlikte ürünlerinin bu yönlü maliyet avantajı sağlaması dolayısıyla tercih sebebi olacağı yönlü çoklu görüşler alınmıştır.

Şanlıurfa Pamuk Borsası ve Lisanslı Depo Kurulması Projesi kapsamında T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Rekabetçi Sektörler Programı kapsamında 9.115.122,20 Euro bütçeli projenin 7.512.683 Euro'su AB katkısı ile tamamlanmıştır. Türkiye'nin en büyük lisanslı depolama tesisi olan kurum 30.000 ton lif pamuk depolamakta, uluslararası akredite edilmiş

pamuk analiz laboratuvarı, çiftçi eğitim tesisleri ve alım satımın yapıldığı müzayede salonlarını da içinde bulundurmaktadır.

3.Projenin diğer kurum projeleri ile ilişkisi

a)Proje ile eşzamanlı götürülmesi gereken diğer kurum projeleri

Bu tür projeler bulunmamaktadır.

b)Projede başka kurum projesi ile fiziki çakışma oluşmamasına yönelik tedbirler

Herhangi bir kurumun projesi ile fiziki çakışma söz konusu değildir.

4.Projenin İdarenin Stratejik Planı ve Performans Programına Uygunluğu

11. Kalkınma Planı içerisinde tarımsal gelişim odaklı olarak, Hal Kayıt Sistemi'nin daha etkin ve verimli kullanımına yönelik gerekli güncelleme ve geliştirme çalışmaları ve diğer bilgi sistemleriyle entegrasyonu, "Lisanslı Depoculuk Sistemi" ne konu olan tarım ürünleri ticaretinin, elektronik ortamda, hızlı ve güvenilir yapılması, Tarımsal destek uygulamalarına ilişkin belge düzeninin sağlıklı bir şekilde işlemesi amacıyla borsa müessesesinin ve borsalardaki tescil işlemlerine yönelik otomasyon sistemlerinin etkin bir şekilde kullanılması, Tarımsal ürünlere yönelik lisanslı depoculuk ve elektronik ürün senedi altyapısının geliştirilmesi olarak belirlenmiştir. 64. Hükümet Programı içerisinde ise, "Hal Kayıt Sistemi" ve "Lisanslı Depoculuk Uygulamasının" yaygınlaştırmaya devam edilmesi, ürünlerini lisanslı depolarda muhafaza eden üreticilere kira desteği sağlanması, 1 milyon ton kapasiteli 'Hububat Depolama Projesi', geleneksel toptan ve perakende sektörünün rekabet gücünü artırıcı tedarik ve satış faaliyetleri geliştirilerek, bu kesimde modern işletme teknikleri, yeni hizmet modelleri ve teknoloji kullanımının desteklenmesi sunulan strateji ve eylem planları içerisinde yer almaktadır. Bu bağlamda yapılması planlanan Pamuk Lisanslı Depolama Tesis projesinin ulusal ölçekteki sanayi stratejisinin hedeflerine hizmet edecek yapıda olduğu öngörülmektedir.

5.Proje Fikrinin Ortaya Çıkışı

Ege Bölgesi'nde pamuk yetiştiriciliği, yarattığı istihdam ve ekonomiye sağladığı katma değer açısından tarımsal ürünler arasında önemini giderek artırmaktadır. Pamuk üzerine yapılan araştırmalarda ve dünya üretim verilerinde Türkiye'de ortalama pamuk verimi dünya ortalamasının çok üzerinde olup büyük üretici ülkeler sıralamasında Avustralya'dan sonra, ancak %7-10 kadar bir farkla, 2'nci sıradadır. Bununla birlikte pamuk diğer tarımsal ürünlerin üretim süreci ile karşılaştırıldığında tohum, gübre, ilaç, makine sektörü gibi birçok alanda girdi ihtiyacının sağlanması noktasında sağladığı iş gücü ile tarımsal alanda ekonomilerin lokomotif sektörlerdendir. 2018 yılı TÜİK bitkisel ürün istatistiklerine göre Türkiye pamuk üretiminde çırçırılanmamış kütlü pamuk 2.750.000 ton/yıl ve lifli pamuk üretiminde ise 976.600 ton/yıl olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı verilerine göre ülkemiz pamuk üretiminde toplam kütlü pamuk Adana ili 206.143 ton/yıl ile %7,5'ini, Hatay ili 263.901 ton/yıl ile %9,6'sını ve Şanlıurfa ili ise 1.027.625 ton/yıl ile %37,4'ünü, lifli çırçırılanmamış pamuk

üretiminde ise Adana ili 78335 ton/yıl ile %8,02'sini, Hatay ili 100.283 ton/yıl ile %10,26'sını ve Şanlıurfa ise 390.496 ton/yıl ile %39,98 ile ülkemiz pamuk üretiminde en fazla üretim yapan iller sıralamasında üst sıralardadır. 2018 yılı TÜİK verilerine göre Aydın ile kütlü çırçırılanmamış pamuk üretiminde 976.600 ton/yıl ile toplam ülkemiz kütlü pamuk üretiminin %10,87'si lifli pamuk üretiminde ise 106.675 ton/yıl ile %10,16'sını oluşturmakta olup ülkemiz pamuk üretim rekoltesinde Şanlıurfa ilinden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Mevcut durumda pamuğun çekirdeğinden ayrılma proseslerini temel olarak icra ederek çırçırılama faaliyetlerinde bulunan toplam 13 işletmenin faal olduğu Söke ilçesinde firmaların %80 ELİDAŞ ile çalışmakta ve diğer firmalar ise kendi depolama alanlarını kullanmaktadır. Bu firmalar ile yapılan yüz yüze anketlerde yapılan görüşmelerde kendi depolama alanlarını kullanan firmaların çevre illerdeki lisanslı depolama tesislerini kullanmamalarının birinci nedeni nakliye masraflarının fazla olması olarak görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte kendi depolarında ürün saklayan üreticilerin ise yangın veya olası ürünlerine zarar gelecek durumlara karşı oluşabilecek risklerin bertaraf edilmesinde herhangi bir önlem almadıkları da yapılan anketlerde çıkan sonuçlardandır. Tarımsal üretimde yüksek katma değerli ürün grubunda yer alan pamuğun bu yönlü risklerinin ortadan kaldırılması, ürünlerde gerekli standardizasyonun sağlanması, finansman sıkıntısı çeken üretici firmalar ve çiftçilerin depoya verilen ürün karşılığında alınan ürün senedi ile bankalardan kredi ve finansman olanağı gibi avantajları da beraberinde sağlaması fizibiliteye konu olan pamuk lisanslı depolama tesisinin kurulmasına temel teşkil etmiştir. Saha analizlerinde yapılan bulgularda ortaya çıkan temel bulgulardan biri de özellikle ELİDAŞ'a gönderilen ürünlerde ortaya çıkan nakliye maliyetinin Söke'de kurulacak olan lisanslı depolama tesisi ile birlikte ortadan kalkacak olması ve bu maliyetin üreticilerin aynı üretim alanında teknoloji kullanımına aktarımı ile birlikte üretimde verimlilik artışını da beraberinde getireceğinden üreticilerin %80'i projeyi destekleyici görüş belirtmişlerdir.

Kurulacak olan lisanslı depolama tesisi, tarımsal ürün standartlarını da belirleyecek altyapı ve teknolojiyi içerecektir. Ürün pazarlaması sırasında, ürünlerin kalitesi nesnel olarak belirlenmediğinden, fiyatlara yansımamakta ve kaliteli üretim teşvik edilememektedir. Üretilen mal kalitesi objektif laboratuvarlarda belirlenecek ve fiyat talebi kalite faktörlerine göre belirlenecektir. Bu sayede bölgenin tarımsal ekonomisine katkı sağlayan pamuğun piyasada olması gereken fiyat politikasında satışı da teşvik edilerek üreticilerin fiyat kayıpları ortadan kalkacaktır. Ürün faturası ürün borsalarında işlem yapabileceği için, iki tüccar yerine birçok alıcıya ürün satabilecek, yerel pazar dışındaki pazarlardan da yararlanabilecektir. Talep edilen miktar, tip ve ürün kalitesi kısa sürede güvenli ve elektronik olarak elde edilecektir.

6.Projeye İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt, Araştırma ve Diğer Çalışmalar

Proje ile ilgili olarak yatırım konusu inşaat işleri ile ilgili mimari, statik ve tesisat işleri ile ilgili yaklaşık bir maliyet çalışması ile alınacak makine ekipman ile ilgili teknik ve mali araştırmalar yapılarak, makine seçimi sonuçlandırılmıştır.

5.PROJENİN GEREKÇESİ

i.Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Talep Analizi

Dünyanın en eski ve yaygın ticaret mallarından biri olarak kabul edilen pamuk, aynı zamanda hem lif ve hem de yağ bitkisi olması itibarıyla nadir bir zirai ürün olarak günümüzde de önemini korumaya devam etmektedir. Pamuğun dünyadaki genel durumu geniş bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde; uzun yıllar ortalaması değişmeyen ekim alanlarıyla birlikte, daha çok aktarma genli çeşitlere ve ortalama verim seviyelerindeki yükselişe bağlı olarak üretim hacminde nispi artışlar meydana geldiği, ancak son yıllar ortalamaları itibarıyla küresel tüketim seviyesinin üretim miktarı ortalamalarının altında kaldığı görülmektedir. Dünya pamuk verimi ortalamalarının altında bir verimle üretim yapmakta olan Hindistan gibi dünyanın en büyük pamuk ekim alanlarına sahip ülkelerin verim seviyelerini yükseltmesi durumunda dünya pazarlarına arz edilen pamuk miktarının da önemli ölçüde artacağı beklenmektedir.

Çin, ABD, AB ve Hindistan gibi küresel aktörlerin izlediği üretim, stok, ticaret ve destekleme politikaları nedeniyle, uluslararası pamuk fiyatları diğer emtia fiyatlarının uzun dönem ortalama artış seviyelerinin altında seyretmektedir. Muhtelif politika araçları kullanılarak hem arz ve hem de talep yönüyle en fazla müdahaleye maruz kalan emtianın pamuk olduğu kabul edilmektedir. Küresel pamuk ticaretini belirli hükümlerle disiplin altına almaya çalışan DTÖ üyesi ABD, AB gibi etkin üretici ve ihracatçı ülkeler, kendi üreticilerini korumak için ekonomik ve siyasi güce dayalı politika araçları geliştirebilmektedirler. Bunun yanı sıra dünyanın en büyük pamuk üreticisi, tüketicisi ve ithalatçısı sıfatlarına tek başına haiz olan Çin, aynı zamanda dünyanın en büyük tekstil üreticisi ve ihracatçısıdır. Bu konumuyla uluslararası pamuk piyasalarını önemli ölçüde etkileyebilen politika araçları geliştiren Çin, küresel ölçekte fiyat belirleyici bir rol da oynayabilmektedir. Türkiye’de Pamuk Arzını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi ve Pamuk Arzında 2023 Vizyonu makalesinde; dünyada artan tekstil ve hazır giyim ürünleri talebine rağmen sentetik liflerin kullanımındaki artış, pamuğun küresel lif tüketimindeki pazar payının % 30’lar seviyesine kadar düşmesine yol açtığından, Pazar payının azalmasına karşılık, tekstil ve hazır giyim endüstrisinde kullanılan başlıca doğal lif pamuk olduğundan, yenilenebilir doğal bir kaynak olarak pamuk, tekstil ve hazır giyim endüstrileri vasıtasıyla kalkınma sürecinin başlangıç evrelerinde işgücü, doğal kaynaklar ve sermaye gibi ekonomik faktörlerin istihdamını tatminkâr ölçüde sağlayabilmekte ve bu yönüyle kalkınma sürecinde önemli bir rol üstlendiği vurgulanmıştır.

Tablo 18. Dünya Pamuk Ekim Alanları (Bin Ha)

Sıra	Ülkeler	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19*
1	Hindistan	12.846	11.638	10.845	12.235	12.200
2	ABD	3.783	3.291	3.848	4.616	4.198
3	Çin	4.310	3.793	3.100	3.350	3.367
4	Pakistan	2.958	2.670	2.496	2.665	2.682
5	Brezilya	976	1.007	939	1.175	1.472
6	Özbekistan	1.298	1.272	1.250	1.208	900
7	Burkina Faso	661	631	740	879	864
8	Mali	481	573	656	704	736
9	Benin	379	372	418	530	550
10	Türkmenistan	545	534	545	545	534
11	Türkiye	460	440	420	462	508
	Diğer	5.215	4.942	4.610	4.717	4.814

	Toplam	33.912	31.163	29.671	33.086	32.825
--	---------------	--------	--------	--------	--------	--------

Kaynak; Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu- Şubat 2019 Pamuk Durumu (*) Tahmin (ICAC-Cotton This Month, Febr. 2019)

Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu (ICAC) verilerine göre; 2018/19 üretim döneminde dünyada 32.825 milyon hektar alanda pamuk üretimi yapılmıştır. Bu sezonda pamuk ekimi yapılan 32 milyon hektar alanın % 37'si Hindistan'dadır. Ekim alanlarının genişliğinde Hindistan'ı, ABD, Çin, Pakistan ve Brezilya izlemektedir. Son yıllarda Afrika ülkelerinde pamuk ekim alanlarının genişlemesi sonucu Türkiye, son yıllardaki artışa rağmen dünya pamuk ekim alanı açısından 11'inci sırada yer almıştır.

Tablo 19. Dünya Lifli Pamuk Üretimi (Bin/Ton)

Sıra	Ülkeler	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019*
1	Çin	6.600	5.200	4.900	5.890	5.940
2	Hindistan	6.562	5.746	5.865	6.350	5.920
3	ABD	3.553	2.826	3.738	4.560	4.050
4	Brezilya	1.563	1.289	1.530	2.010	2.040
5	Pakistan	2.305	1.537	1.663	1.800	1.690
6	Türkiye	724	640	703	792	988
7	Özbekistan	885	832	789	800	640
8	Avustralya	528	470	891	1.044	580
9	Meksika	302	188	164	335	320
10	Türkmenistan	330	300	296	304	300
	Diğer	2.883	2.448	2.536	2.835	3.082
	Toplam	26.235	21.476	23.075	26.720	25.920

Kaynak; Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu 2019 yılı tahmini verileri (ICAC Cotton This Month- Şubat 2019 (*) Tahmin)

Uluslararası Pamuk İstişare Komitesi (ICAC) verilerine göre; 2018/19 sezonunda dünya lif pamuk üretiminin bir önceki yıla göre %3 azalarak 26 milyon ton seviyelerinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Dünyada pamuk üretiminde son yıllarda Çin'i geride bırakan Hindistan'da bu sezon üretimin %8 civarında azalması sonucu Çin yeniden öne geçmiştir. Mevcut durumda yaklaşık 6 milyon ton lif pamuk üretim değeriyle Çin en büyük üretici olmuştur. Bu ülkeyi Hindistan, ABD ve Brezilya izlemektedir. Öte yandan 2018/19 sezonunda Avustralya üretimi %44 azalırken ülkemiz üretiminin %25 artması sonucu Türkiye 988 bin ton lif pamuk üretimiyle dünya pamuk üretiminde 6. sıraya yükselmiştir. Türkiye üretimine ilişkin ICAC verileri TÜİK verilerinden farklılık göstermekte olup, TÜİK verilerine göre Türkiye üretiminin yıllar içindeki durumu "Türkiye'de Pamuk Üretim ve Tüketimi" adlı tabloda sunulmuştur.

Tablo 20. Dünya da Pamuk Üretim ve Tüketim Verileri

Milyon ton	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Üretim	21.476	23.075	26.752	26.257

Tüketim	24.14	24.497	26.81	27.55
İthalat	7.583	8.089	8.988	9.677
İhracat	7.520	8.176	8.998	9.677
Dönem Sonu Stoku	20.33	18.814	18.76	17.46

Kaynak; Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu 2018-2019 yılı verileri (ICAC World Cotton 2018/2019)

Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi (International Cotton Advisory Committee ICAC) kaynaklarına göre, dünya (lif) pamuk üretimi 2017/18sezonunda %17 artarak 26.8 milyon tona yükselmiştir. 2018/19 sezonunda ise, ekim alanlarındaki sınırlı daralma, su teminindeki zorluklar ve tarla verimlerinde gelişme beklenmemesine bağlı olarak %2’lik bir azalma ile 26.3 milyon tona gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 21. Dünya Lif Pamuk Verimleri (Kg/Ha)

Sıra	Ülkeler	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
1	Avusturya	2.228	2.196	1.598	2.088	2.071
2	Türkiye	1.573	1.475	1.674	1.714	1.944
3	Çin	1.503	1.427	1.581	1.758	1.764
4	Brezilya	1.507	1.506	1.629	1.707	1.640
5	Meksika	1.668	1.449	1.575	1.580	1.587
6	İsrail	1.786	1.786	1.761	1.853	1.485
7	Yunanistan	997	997	1.009	906	1.132
8	G.Afrika	1.205	1.208	870	1.008	1.071
9	ABD	939	963	972	1.014	964
10	Suriye	981	883	983	954	958
	Dünya Ortalaması	781	765	778	765	790

Kaynak: Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu 2019 yılı tahmini verileri (ICAC Cotton This Month- Şubat 2019
(*) Tahmin)

Uluslararası Pamuk İstişare Komitesi (ICAC) verilerine göre; dünya lif pamuk veriminin en yüksek olduğu ülke Avustralya’dır. Türkiye son yıllardaki verim artışını sürdürerek dünya pamuk üretim veriminde 2. sıraya yükselmiştir. Bu anlamda Türkiye verimi dünya ortalamasının oldukça üzerindedir. Büyük pamuk üreticisi ülkeler arasında yer alan Hindistan, Özbekistan gibi ülkeler ile pamuk ekim alanları genişlemekte olan Afrika ülkeleri dünya ortalama verim düzeyinin altında bir verimle üretim yapmaktadırlar. Bu ülkelerin verim düzeylerinde yaşanacak artış dünya pamuk üretiminde de önemli artışların yaşanmasına neden olacağı öngörülmektedir.

Doç. Dr. Mefhar Gültekin Temiz’in Pamuğun Türkiye İçin Önemi adlı makalesinde; Pamuk üretiminde Türkiye verimliliği dünya ortalamasının üzerinde olmasına rağmen; girdi fiyatlarının artışı, üretimi azaltmakta, pamuk üretim sürdürülebilirliğini tehdit etmekte olduğunu, girdi fiyatları, küçük işletme yapısının getirdiği sorunlar, işçilik giderleri, tarıma yönelik mal ve hizmetlere uygulanan vergi oranları ve destekleme priminin rakip ülkelere göre yetersizliği üretici için önemli maliyet unsurlarını oluşturduğunu ve özellikle stokların

neden olduğu dünya pamuk fiyatındaki dalgalanmalar, lif pamuk ithalatın kolayca yapılabilmesi üreticiyi fazlasıyla etkileyerek, üreticinin alternatif ürünlere yönelmesine ve pamuk ekim alanlarının daralmasına neden olduğundan bahsetmiştir.

Pamuğun Türkiye için stratejik önemi, sahip olduğu lif ve yağ bitkisi olma özellikleri göz önüne alınarak değerlendirildiğinde; arz açığı nedeniyle yerli tekstil ve hazır giyim endüstrisinin hammadde talebini karşılayamayan Türkiye'nin net pamuk ithalatçısı olduğu açıkça görülmektedir. Yine arz açığına bağlı olarak artan yenilebilir yağ talebini yerli üretim kaynaklarıyla karşılayamayan Türkiye'nin net ham yağ ithalatçısı olduğu da bilinmektedir. Türkiye pazarına giren Yunanistan ve ABD menşeli ithal pamuğun, muazzam üretim ve ihracat teşvikleriyle sübvansede edildiği ve pek çok pamuk üreticisi ülkenin aksine Türkiye'de pamuğun dış ticaret korumasından mahrum olduğu ayrıca dikkate alınmalıdır.

Sağladığı istihdam imkânlarıyla birlikte tekstil ve hazır giyim değer zincirinde önemli ölçüde katma değer oluşturan pamuk gibi stratejik tarım ürünlerinin, üretimi teşvik edici muhtelif politika araçlarıyla desteklenmesi gerekli olarak değerlendirilmektedir. Ülkemiz açısından gerek tekstil ve hazır giyim endüstrisi ve gerekse kırsal kalkınma bağlamında tarım sektörü için hayati öneme haiz pamuğun desteklenmesi, dünya piyasalarında özellikle de sübvansede edilen pamuklarla rekabet edebilmesi, pamuk üretiminin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve endüstrinin kaliteli pamuk talebinin karşılanması açısından önem arz etmektedir. Pamuk ile birlikte tekstil ve hazır giyim endüstrisinin Türkiye açısından konumu ve öneminin, stratejik bir vizyonla değerlendirilmesi neticesinde ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Ulusal makro pamuk politikalarının, ana hatlarıyla ortaya konulacak bir vizyon kapsamında ve bu araştırmadan elde edilen bulgular ışığında geliştirilmesinin ve uygulanabilecek politika araçları şeklinde tanımlanarak hayata geçirilmesinin daha rasyonel ve anlamlı olacağı değerlendirilmektedir (N.Küçük, A. Bilgiç; Türkiye'de Pamuk Arzını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi ve Pamuk Arzında 2023 Vizyonu).

Türkiye'de pamuk sektörü incelendiğinde, tekstil sanayinin ana ham maddesi olan pamuk üretim miktarında 2000 yılından itibaren dalgalanmalar görülmektedir. 2000 yılında 6,5 milyon dekar alanda yapılan pamuk tarımı 2006 yılında 5,9 milyon dekar, 2011 yılında ise 5,4 milyon dekar alana düşmüştür. Ancak birim alandan elde edilen verim miktarlarındaki artış nedeniyle üretim miktarında önemli bir değişim olmamıştır. 2000 yılında 880 bin ton olan lif pamuk üretimi, 2009 yılında 638 bin tona kadar gerilemiş, 2011 yılında ise 955 bin tona çıkmıştır.

Tablo 22. Dünya Pamuk Üretim Verileri

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ekim Alanı (ha)	589.700	529.853	494.891	419.873	480.439	541.952	488.496	450.890
Üretim (ton)	2.555.000	2.275.000	1.820.000	1.725.000	2.150.000	2.580.000	2.320.000	2.250.000
Kütlü verimi (kg/da)	433	429	367	410	447	476	474	499

Kaynak; Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu 2006-2013 yılı verileri (ICAC, World Cotton Statistics, 2006-2013

Tablo 23. 2014-2018 Yılları Dünya Pamuk Üretim Verileri

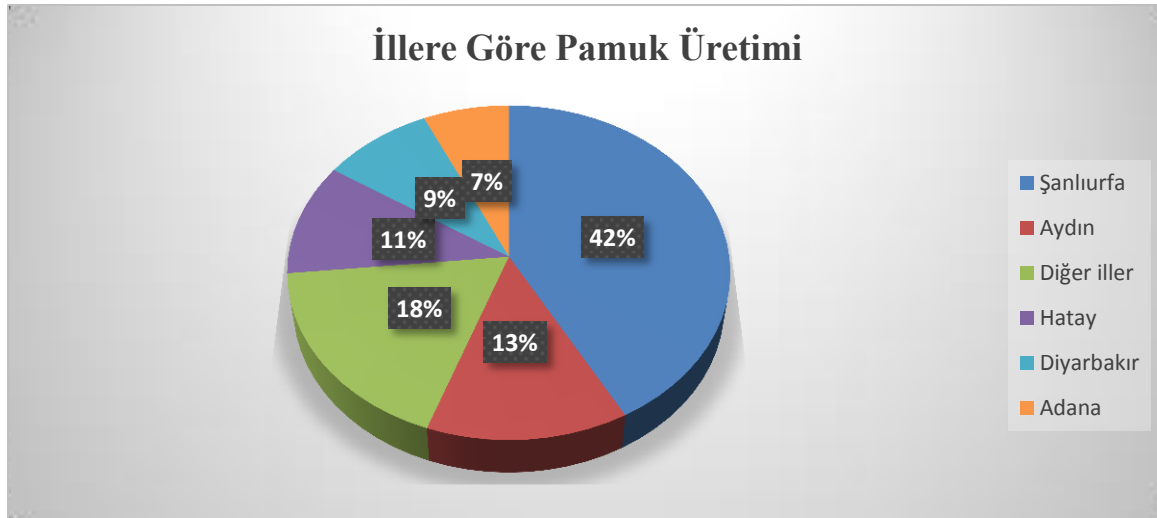
	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Ekim Alanı (bin ha)	468	434	416	455
Kütlü Üretimi (bin ton)	2350	2050	2.100	2.320
Kütlü verimi (kg/da)	502	472	505	510
Lif üretimi (bin ton)	846	738	756	882
Lif Verimi (kg/dan)	181	170	182	194
Çırçır Randımanı	36	36	36	38

Kaynak; Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu Dünya Pamuk İstatistikleri, World Cotton Statistics 2018

Tablo 24. 2014-2018 Yılları Türkiye Pamuk Üretim Verileri

	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Ekim Alanı (bin ha)	468	434	415	455
Lif Verimi (kg/dan)	181	170	180	194
Lif üretimi (bin ton)	846	738	756	882
Başlangıç Stoğu (bin ton)	490	534	597	432
İthalat (bin ton)	810	713	693	720
Tüketim (bin ton)	1.486	1.500	1450	1.471
İhracat (bin ton)	126	117	164	132
Sonuç stoğu (bin ton)	534	597	432	434
Fiyat (TL/kg)	3,55	4,11	5,48	6,93

Kaynak; TÜİK 2018 yılı Pamuk Üretim verileri

Şekil 3. İllere Göre Pamuk Üretimi

Pamuk ile ilgili yapılan araştırmalarda; pamuk üretiminin yapıldığı iller alternatif ürün çeşitliliğinin fazla olduğu yerler olması nedeniyle tahıllar ve yağlı tohumlu bitkiler gibi alternatif olan ürünlerle yaşanan fiyat rekabeti, üreticilerin pamuk fiyatlarına ve destekleme miktarına bağlı olarak farklı ürünlere yönelmesine neden olduğu ileri sürülmüştür. Ayrıca Türkiye’de pamuk üretim maliyetlerinin, girdi fiyatlarının yüksekliği nedeniyle birçok pamuk üretici ülkeye oranla yüksek olması, rekabet gücünü olumsuz yönde etkilediğini, var olan olumsuzluğu azaltmak için birçok ülkede olduğu gibi üreticilere çeşitli şekillerde destekleme ödemeleri yapılmakta olduğunu ve yapılan desteklemeler, tüm diğer tarımsal desteklemelerde

olduğu gibi üreticinin artan maliyetlerini karşılayabilecek ve üretimini sürdürmeye teşvik edecek seviyede olması gerektiğini de vurgulamışlardır.

- Talebi belirleyen temel nedenler ve göstergeler

Bir çok araştırmada pamuk bitkisinin tanımı yaygın ve zorunlu kullanım alanıyla insanlık açısından, yarattığı katma değer ve istihdam olanaklarıyla da üretici ülkeler açısından büyük ekonomik öneme sahip bir ürün olduğu olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmalarda özellikle pamuğun işlenmesi açısından çırçır sanayinin, lifi ile tekstil sanayinin, çekirdeği ile yağ ve yem sanayinin, linteri ile de kâğıt sanayinin hammadde durumunda olduğundan birçok sektörün etkileyeceği bir ürün olduğunu da savunmuşlardır. Ayrıca petrole alternatif olarak da pamuğun çekirdeğinden elde edilen yağın da giderek artan miktarda biyodizel üretiminde de hammadde olarak kullanıldığından bahsedilmiştir. Bu sebeplerin yanında nüfus artışı ve yaşam standardının yükselmesi, pamuk bitkisine olan talebi de artırdığı yapılan çalışmalarda aktarılmıştır. Bu yönleriyle pamuğa olan ihtiyaç, tüm dünyada artış göstermekte önümüzdeki dönemde de artması beklenmektedir. Pamuk bitkisi dünyada sınırlı sayıda ülkenin ekolojisi uygun olduğundan dünya üretiminde Türkiye'nin de içinde bulunduğu az sayıda ülke pamuk üretimi gerçekleştirmektedir.

Pamuk ürünü hem Söke ilçesi hem de ulusal ve uluslararası boyutta oldukça stratejik bir öneme sahiptir. Türkiye Pamuk Üretimi ile ilgili yapılan analiz ve araştırmalarda, Türkiye pamuk üretiminde 2000 yılına kadar kendine yeterli bir ülke iken son yıllarda dünya fiyatlarındaki değişkenlik, girdi maliyetlerindeki artış, tekstil sektörünün artan hammadde ihtiyacı ve karşılaştırmalı üstünlüklerin azalması gibi nedenlerle önemli bir ithalatçı konumuna geldiği belirtilmiştir.

Üretim: Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi kaynaklarına göre, dünya (lif) pamuk üretimi 2017/18 sezonunda %17 artarak 26,8 milyon tona yükselmiştir. 2018/19 sezonunda ise, ekim alanlarındaki sınırlı daralma, su teminindeki zorluklar ve tarla verimlerinde gelişme beklenmemesine bağlı olarak %2'lik bir azalma ile 26.3 milyon tona gerileyeceği tahmin edilmektedir.

Tablo 25. Dünya Pamuk Üretim Stok Verileri

	2015-16	2016-17	2017-18	2018/19
Başlangıç Stoğu	22.97	23.335	18.81	18.76
Üretim	21.476	23.075	26.752	26.257
Tüketim	24.14	24.497	26.81	27.55
İhracat	7.520	8.176	8.998	9.677
İthalat	7.583	8.089	8.988	9.667
Dönem Sonu Stoğu	20.33	18.814	18.76	17.46
Dönem Sonu Stoğu/Tüketim Oranı %	46	50	58	57

Kaynak; Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu Dünya Pamuk İstatistikleri Aralık 2018 (ICAC, World Cotton Statistics, 2018/19 Outlook, Dec., 2018)

Aynı dönemde pamuk tüketimindeki büyümenin de yavaşlayacağı, buna rağmen 26.8 milyon tona çıkarak üretimi geçeceği tahmin edilmektedir. Bu bağlamda küresel stokların azalması ve bununla birlikte pamuk fiyatlarının dönem boyunca değişmemesi ya da küçük bir artış olması beklenmektedir. Çin stoklarındaki azalmanın sürmesine bağlı olarak, diğer dünya ülkeleri stoklarının artmasına rağmen toplam stokların 18.8 milyon ton seviyesinden 18.2 milyon tona düşmesi beklenmektedir. Üretim, tüketim ve stok değerlerinde ortaya çıkan bu gelişmeler sonucunda 2017/18 sezonunda önceki sezona oranla 8 puanlık bir artışla %58'e yükselen Dönem Sonu Stok/Kullanım Oranının bu sezon için %57 seviyesinde olması beklenmektedir. Geçen sezon yaklaşık 900 milyon tonluk bir artışla 8.988 milyon ton seviyelerine çıkan dünya pamuk ithalatı ve ihracatının bu sezon daha da artarak 9.677 milyon ton seviyelerine çıkacağı tahmin edilmektedir (Ulusal Pamuk Konseyi Pamuk Sektör Raporu 2018).

2017/18 yılı dönem Dünya Pamuk sektörü incelemesine bakıldığında;

- Küresel genişleme pamuk tüketimini artırmıştır.
- Uygun pamuk / polyester fiyat oranı tüketimi artırmıştır.
- 2004 / 05'ten bu yana en hızlı büyüme gözlemlenmiştir.
- Çin dışındaki stokların artması devam ediyor
- 2016 / 17 yılına benzeyen fiyatlar ortalamaları devam etmektedir.

1) Lisanslı Depolama Sisteminde En İyi Uygulama Örnekleri

1.1.Brezilya Örneği

Brezilya'daki depolama yapısı esas olarak özel işletmeler tarafından kontrol edilmektedir. Ülkede genel olarak, büyük çiftçiler, kooperatifler, ticaret şirketleri (yerel ve uluslararası) ve değirmenciler ve işlemciler çok büyük depo kapasitelerine sahiptir. Kanun, her bir Depo yöneticisi ve tahılın sahibine bir makbuz vermesini zorunlu kılmaktadır. Bu makbuz ile depo yöneticisi ürün miktarı ve kalitesinden tamamen sorumlu kılınması sağlanmaktadır.

Depo girişlerinde doğrudan işlem yapılmamaktadır. Ancak, Satıcılar, Brezilya emtia borsasında işlem görmektedir. Düzenleme, belgeye karşı fiziksel teminatı bulunan bir denetim şirketinin sözleşmesi yoluyla yapılmaktadır.

Depolanan ürünler, "Tarım Mevduat Belgesi" adı altında teminatlı gösterilerek finansman aracı olarak kullanılmaktadır. Bu belgeler yerel emtia yönetim kurulunda satıcıdan alıcıya Brezilya Hükümetinden herhangi bir müdahale olmadan doğrudan işlem görmektedir. Bu belgeler ile hem ihraç işlemleri yapan hem de alım satım yapan kurum üzerinde kontrol sahibi olan kurulun sorumluluğu sağlanmaktadır. Bu işlemler, Brezilya tarımının güçlü bir geliştiricisi ve özel yatırımı ve özel finansmanı kullanmak için ana bir araç olarak görülmektedir. Kaynak; Review of Warehouse Receipt System and Inventory Credit Initiatives in Eastern & Southern Africa, UNCTAD, 2009 ; Framework for Warehouse Receipt Financing System(syf 5, 6, 7).

1.2. Güney Afrika Örneği

Yaklaşık 12 milyon ton tahıl üretimine sahip Güney Afrika'da 1990'lı yılların başına kadar devlet kontrollü bir pazarlama sistemi benimsenmiştir.

Kurumsallaşma çalışmaları kapsamında mısır, soya fasulyesi ve ayçiçeği için opsiyon sözleşmelerinin yapılması amacıyla Vadeli İşlemler Borsası kurulmuştur. Bu borsa, Menkul Kıymet Borsası'nın bir parçası olarak kurulmuştur. Çiftçiler, tahıllarını sertifika karşılığı silolara teslim etmeye başlamıştır. Karşılığında çiftçilere tahılın miktarını ve kalitesini gösteren sertifikalar verilmiştir. Bu sertifikalar, kıymetli evrak olarak kabul edilmekte ve teminat olarak kullanılabilir. Kaynak; Review of Warehouse Receipt System and Inventory Credit Initiatives in Eastern & Southern Africa, UNCTAD, 2009 ; Framework for Warehouse Receipt Financing System(syf 5, 6, 7)

1.3. Amerika Birleşik Devletleri Örneği

Lisanslı depolama sisteminin dünya ülkelerinde sistematik olarak düzenli yayılmasında ve örnek alınmasından öncü kuruluş 1848 yılında Chicago'da açılan vadeli işlemler borsası olmuştur. Bu borsada nakit ve vadeli işlemlerin bir arada yürütülmesi ve fiyat dalgalanmalarından tarım üreticisinin etkilenmemesi için forward sözleşmeleri kullanılmaya başlanmış ve bu sözleşmeler üzerinden dünya üzerinde benzer modeller yaygınlaştırılmıştır. Bazı eyaletler, lisanslı depo operatörlerinin katkıda bulunmaları gereken Tazminat Fonları oluşturulmuş ve bu fonlar tahvil yerini almıştır. Depolardaki tahıl işleme personeli (tartılar ve greyderler) de faaliyetlerini sürdürmek için lisans almış ve ürünler ABD standartlarına göre derecelendirilmeye başlamıştır. Bu gelişmelerle birlikte 1872 yılında New York Pamuk Borsası'nda da vadeli işlemler yapılmaya başlanmıştır (İMKB, 2008: 451).

Amerika Birleşik Devletleri'nde lisanslı depoculuk faaliyetleri özel sektör tarafından yürütülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde federal düzeyde 863 adet, eyalet düzeyinde 6937 adet lisanslı depo faaliyette bulunmaktadır. Bu borsalarda başta pamuk, kahve, mısır, portakal suyu, soya fasulyesi, buğday ve diğer birçok mamul sözleşmesi alınıp satılmaktadır. Bu borsalar, lisanslı depolarla birlikte çalışmakta, teslim şartlı vadeli sözleşmelerde, mamul teslimi lisanslı depolardan yapılmaktadır.

1.4. Bulgaristan Örneği

Bulgaristan'da Hububat Kanunu, tahıl depolamak için depo sertifikaları aracılığıyla lisanslı depolama yetkisi tanımaktadır. Bu kanun kapsamında yer alan başlıca gereksinimler; asgari sermaye tutarları, banka teminatı, depolanmış tahıl kapsayan sigorta poliçesi ve ücret yapısı dâhil olmak üzere faaliyetleriyle ilgili bilgileri içeren unsurlardır. Lisanslar, hükümetin Ulusal Tahıl Servisi tarafından verilmektedir

1998 tarihinde Bulgar hükümeti, bir depolama ve tahıl hareket ticareti yürürlüğe koymuştur. Bu hareket depolama ve tahıllar, devlet organlarının yetki ve söz konusu faaliyetlerin ifası ve tüzel kişilerin hak ve yükümlülükleri ile ilgili ticaret koşullarını düzenlemekte; tahıl tüccarları için lisans işlemleri, depolar için lisanslama prosedürleri ve Ulusal Hububat Hizmet

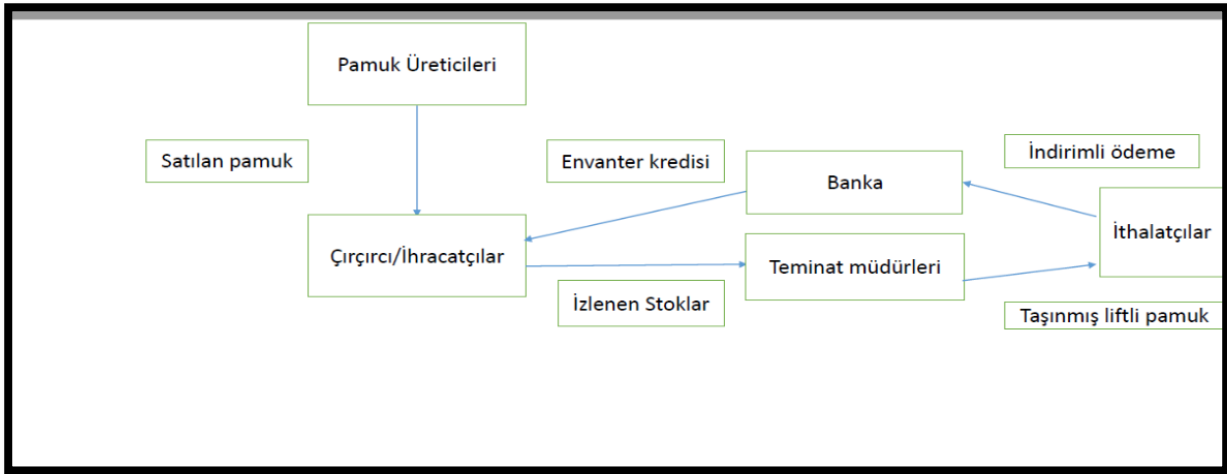
faaliyetlerine ilişkin yönetmeliklerden oluşmaktadır (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/146218>).

2) Dünyada Pamuk Lisanslı Depoculuk Sistemi

Dünyada pamuk yönlü lisanslı depolama sistemlerinde kontrolsüz lisanslı depolama sistemi ve kontrollü lisanslı depolama sistemleri mevcuttur.

2.1. Düzenleme Tabi Olmayan Lisanslı Depolama Sistemleri

Sistemdeki sözleşme yükümlülükleri ve haklar genellikle Şekil 4'de gösterilen üç kilit oyuncu arasındaki üçlü teminat yönetim sözleşmelerinde tanımlanmaktadır: borçlu, teminat yöneticisi ve borç veren (genellikle bir banka). Pamuk sektöründe, borçlular, bu hizmetin maliyetini haklı çıkarmak için yeterli miktarda tohum pamuğu ya da tüy bırakan ve bu hizmetin maliyetini haklı çıkaracak kadar büyük miktarlarda tohum pamuğu ya da tüy bırakan şirkete orta ölçekli olma eğilimindedir. Çok büyük tüccarlar, özellikle de dikey olarak bütünleşmiş çok uluslu şirketler, daha ucuz denizaşırı finansmana nispeten daha kolay erişim nedeniyle, genellikle WRS (Warehouse System-Depo Yönetim Sistemi) kullanmazlar. Ölçekli nedenlerden dolayı, küçük ölçekli tüccarlar ve küçük işletme sahibi çiftçilerin kullanması genellikle zordur.

Şekil 4. Lisanslı Depolama Sisteminde Kilit Oyuncular

Teminat yöneticileri genellikle pazarlık edilemez, devredilemez depo makbuzları ve depolanan malın teslimini garanti etmektedir. Bunların çoğu, teslimat garantilerini desteklemek için uluslararası sigorta ve performans bonusu alan uluslararası denetim şirketlerinin yerel yan kuruluşlarıdır.

Bu sistem içerisinde süreç aşağıdaki gibidir;

- Borçlu, hasat mevsiminin açılmasından önce kredi için başvurur. Kredi başvurusu genellikle borçlunun bilançosu ve takip kaydı ile sağlanan güvenliğin yeterliliği temelinde değerlendirilir.

- Kredi başvurusu ilke olarak onaylanırsa, banka ve borçlu bir teminat yöneticisi seçecektir; ancak, bankanın görüşü oldukça sık yapılan seçimde çok önemlidir. Daha sonra borç alan (çırçır), teminat yöneticisi ve finansman bankası arasında bir teminat yönetimi anlaşması imzalanır.
- Teminat yöneticisi, Teminat Yönetim Anlaşmasına dayanarak, borç alan tarafından sağlanan depoya özel erişim sağlar- borç alanın uygun bir tesise sahip olmaması durumunda kiralanabilir. Depo üzerindeki yasal kontrolü sağlamak için teminat yöneticisi tarafından borçluya nominal bir ücret (yaklaşık 1 \$) ödenebilir.
- Bu noktadan itibaren, teminat müdürü depoda saklanan tohum pamuğu ve / veya lifli pamuk için yasal olarak vesayet altındadır ve bu tür hisse senetlerini yalnızca belirtilen borç verenden açıkça izin alınarak serbest bırakmaya yetkilidir. Teminat yöneticisinin, borç alan tarafından sigortalanması beklenen hisse senetlerinin miktarı, kalitesi ve değeri hakkında düzenli olarak güncelleme yapması beklenir.
- Çırçırılama işleminden sonra ve teyit edilmiş bir siparişin alınmasından sonra, banka, lifli pamuğu teslim eden firmanın ithalatçıya serbest bırakılmasına izin verir.
- Teminat yönetim ücreti, genellikle site başına ayda 1,500 ABD doları ile 3,000 ABD Doları arasındadır ve bu, nispeten büyük miktarlarda stok kullanan borçlular için daha uygun maliyetlidir.

Düzenlemeye Tabi Olan Lisanslı Depolama Tesisleri

Bağımsız düzenleyici, depo işletmecilerini teminatlı hisse senetlerinin sorumlusu olarak lisanslamaktan veya sertifikalandırmaktan sorumludur (ilgili yasa ve yönetmeliklerde belirtilen kriterlere uymalarını sağlamak); sahtekârlık riskini en aza indirmek için standartlaştırılmış depo makbuzları sorununu düzenlemek ve depo operatörlerinin faaliyetlerinin denetlenmesi bunları içermektedir. (habersiz stok ve kalite doğrulamalarının yapılması dâhil).

Tohumluk pamuğun ilk satın alımı için finansman gerektiren düzenlemeli Lisanslı Depolama Tesisi Muhasebecileri altındaki işlem döngüsü, pazarlama sezonunun açılışından önce kredi için geçerlidir. Uygulama genellikle geleneksel kriterler ve prosedürler temelinde, aşağıdakileri içeren değerlendirmeler:

- Borçlunun bilançosu ve kredi geçmişi veya takip kaydı.
- Önerilen faaliyetin fizibilitesinin tatmin edici gösterilmesi.
- Direktörlerin ve / veya hissedarların varlıkları üzerindeki kişisel ücret ve / veya şirketin / grubun varlıklarındaki sabit ve değişken ücret.
- Piyasaya dayalı fiyat riski araçlarının bulunmadığı hallerde, alım-satım sözleşmeleri biçimindeki fiyat riski azaltma.

3) Türkiye'deki Lisanslı Depolama Sistemi

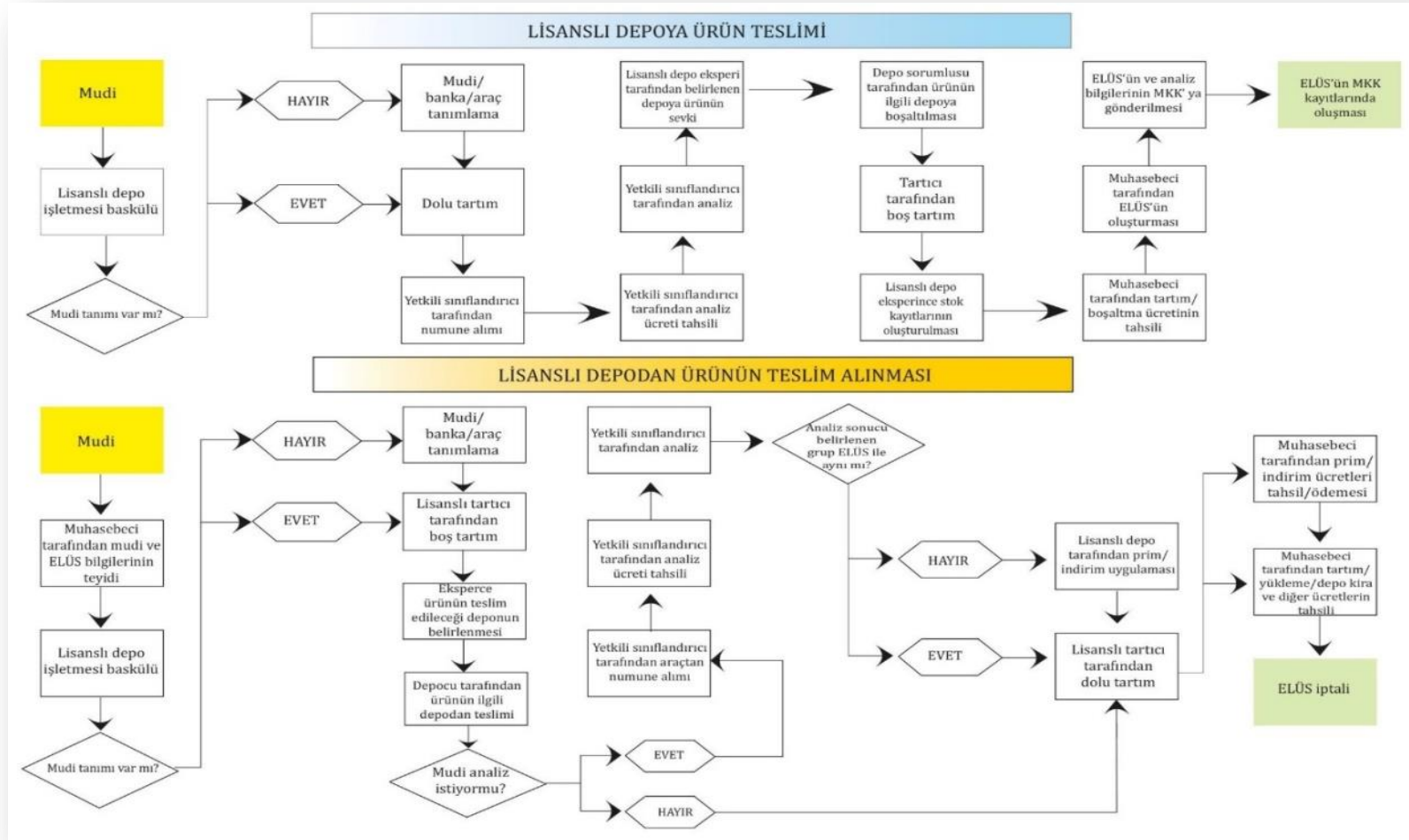
Ülkemizde lisanslı depoculuğa ilişkin ilk uygulamalar TMO (Toprak Mahsulleri Ofisi) tarafından başlatılmıştır. TMO 1993- 2011 yılları arasında 2699 sayılı Umumi Mağazacılık Kanunu hükümlerine dayanarak makbuz senedi düzenleyerek emanet alımı yapmıştır. Bu uygulama ile yeterli deposu olmayan üretici ve diğer kesimlere depolama sağlayarak, ürünlerini hasat dönemi dışında pazarlama imkânı ve ürününü emanete bırakan kesimlerin makbuz senedi karşılığı finans elde etmeleri sağlanmıştır. TMO tüm ürünlerde emanet ve yerinde emanet alım uygulamasıyla emanet alımları teşvik ederek, ürün arzının hasat dönemi dışına çıkmasını, ürünün daha yüksek fiyattan pazarlanmasını ve lisanslı depoculuğa geçişe öncülük etmeyi amaçlamıştır (Kaynak; Sayıştay 2011)

Yapılan yasal düzenlemelerin ve verilen devlet teşviklerinin etkisi ile son birkaç yıl içerisinde bu alanda yapılan yatırımlarda ciddi bir artış gözlenmiştir. Ağustos 2017 tarihi itibarıyla Türkiye’de lisans alan işletme sayısı 30 adete yükselmiştir. Lisans alınan toplam kapasite ise 1.206.040 ton olmuştur. Bunun 1.184.000 tonu hububat, 17.000 tonu pamuk, 5.000 tonu ise zeytin oluşturmaktadır. Ağustos 2017 tarihi itibarıyla Türkiye genelinde 26 il de başvuruları onaylanmış ancak kurulumu henüz tamamlanmamış firma sayısı 63, toplam kurulum kapasite ise 8.203.000 tona ulaşacaktır (Kaynak; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü)

Türkiye’de lisanslı depolama işletmeleri, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca verilen izinle ekonomik ihtiyaç ve faaliyet şartları göz önüne alınarak anonim şirketi olarak kurulur. Lisanslı depolama tesisi için belirlenen kanunlar çerçevesinde kurulan işletmelere faaliyet izni verilmektedir. Lisanslı depo işletmelerinde mal kabulü gerekli izinler alınma şartı ile birlikte ürün kabulü gerçekleştirilmektedir. Kurulan işletmelerin unvanlarında "Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk" ibaresinin bulunması zorunludur. Ürün ihtisas borsası, bakanlıkça ve Sermaye Piyasası Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla anonim şirket şeklinde kurulur. Şirketin kuruluşunda, bölge düzeyinde faaliyet gösterecekler için beş, ulusal düzeyde faaliyet gösterecekler için on, uluslararası düzeyde faaliyet gösterecekler için on beş milyon TL’ den az olmamak üzere sermayeye sahip olunması gerekir. Kuruluş izni alan şirkete ancak Kanunun öngördüğü şartları taşıdığına tespiti halinde faaliyet izni (lisans) verilir. Şirket faaliyet izni almadan ürün ihtisas borsacılığı faaliyetinde bulunamaz. Alivre sözleşmeler ile lisanslı depolarca düzenlenen kıymetli evrak hükmündeki ürün senetleri ve ürünü temsil eden benzer senetlerin alım satımı ve rehin gibi işlemlerin ürün ihtisas borsalarında kontrolü ve tescili zorunludur. Borsada tescil gerçekleşmedikçe ürün mülkiyeti başkasına devredilemez. Kota edilerek ilgili ürün senedinin ve alivre sözleşmelerin alınıp satıldığı bir ürün ihtisas borsası faaliyette bulunmuyorsa bunlar teknik, kurumsal ve malî alt yapısının yeterliliği tespit edilen ve Bakanlıkça izin alan ticaret borsalarında işlem görür. Ürün senetlerine ilişkin, alım satımın tescili, devir ile bedelinin ödenmesi, alıcı ve satıcı ile üçüncü şahısların haklarının korunması, yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ve alım satıma ilişkin diğer hususlar, borsanın sorumluluğunda olup, bu işlemlerden dolayı doğan zararlar borsa tarafından tazmin edilir (Kaynak; T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü).

Üretici firmalar depoya emanet vermek amacıyla teslim ettiği ürünler tesiste öncelikle laboratuvarında kalite ve sınıflandırılma sonrası lisanslı depolarda depolanarak, teslim edilen mamulü temsil edene ürün senedi düzenlenmektedir. Depolanacak veya depolanmış ürünlerin

analiz, sınıflandırma ve belgelendirme işlemlerinin yürütülmesi için sınıflandırıcılarla sözleşme yapılır. Ürün senedi dışında düzenlenen tartım makbuzu ve teslimata kanıt olan benzer belgeler de ürünün mülkiyetinin firmada ispatı için kullanılmaktadır. Ürün senedi veya delil niteliğini haiz diğer belgeler; ürünün aynı miktar, cins, sınıf ve kalitede mudîye geri verilmesini garanti eder ve bu teslim satış değil vedia anlamında kullanılmaktadır.

Şekil 5. Lisanslı Depolama Sistemi İş Akışı

Kaynak; <http://mtkc.com.tr/sistem-isleyis-semasi>

3.1. Lisanslı Depo Sisteminin Aktörleri

Mudiler, Lisanslı Depolar, Yetkili Sınıflandırıcılar, Hakem Yetkili Sınıflandırıcılar, Referans Yetkili Sınıflandırıcılar, Ürün İhtisas Borsası, Tazmin Fonu, Elektronik Kayıt Kuruluşu, Borsa Üyeleri, Bakanlık, TMO (Toprak Mahsulleri Ofisi), Bankalar, Sigorta şirketleri lisanslı depo sisteminin aktörlerini oluşturmaktadırlar.

Mudiler: Depolama hizmetleri için ürünü lisanslı depoya teslim edenler (üreticiler) lisanslı depo işletmesince oluşturulan ürün senetlerini elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişiler.

Lisanslı Depolar: Ürünlerin depolanması hizmetleri ile iştigal olan, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından lisans alan anonim şirketler.

Yetkili Sınıflandırıcılar: Ürünleri analiz eden, ürünün nitelik ve özelliklerini belirleyen, standartlara uygun olarak sınıflandıran ve bu hususları belgelendiren, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından lisans alan gerçek ve tüzel kişiler.

Referans Yetkili Sınıflandırıcı: İtiraz üzerine ürünleri analiz eden, görev alanındaki yetkili sınıflandırıcıların kalibrasyon, uygunluk kontrol ve denetimini yürüten, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından lisans alan gerçek ve tüzel kişiler.

Ürün İhtisas Borsası: Ürün, ürün senetleri ve alivre sözleşmelerin alım satımına aracılık eden, ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından lisans alan anonim şirketler.

Tazmin Fonu: Lisanslı depo işletmesinin, kanunda ve mudiyle yapacağı sözleşmede öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmemesinden dolayı ortaya çıkan zararları tazmin eden, tüzel kişiliği haiz kuruluştur.

- Mevcut talep düzeyi hakkında bilgiler

Söke İlçesindeki Lisanslı Depoculuk İhtiyacı Konusunda Üretici Görüşleri,

Söke ilçesi Türkiye'nin en önemli pamuk ekim alanlarından biridir. Türkiye'nin Pamuk Ambarı olarak görülen ilçede yaklaşık 450 bin hektar ekilebilir arazi varlığı mevcuttur. Söke Kaymakamlığı'nın ilçenin mevcut durumuna yönelik yapmış olduğu araştırmasında, ilçenin ekonomik durumunda brüt gelirin %70'inin tarımsal üretime ait olduğu ve tarıma dayalı sanayi emtia üretimine dayandığı belirtilmiştir.

Söke ilçesindeki pamuk ürünü üreticileri ile lisanslı depoculuk ihtiyacı konusunda görüşlerini öğrenmek ve Söke ilçesi Argavlı mevkiinde kurulacak olan tesisin ilçe ve bölge bazında ihtiyaç tespitini somut veriler ile belirlemek amacıyla 83 borsa üyesi ve 114 üretici ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması içerisinde; tesislerin üretim kapasiteleri, depolamada yaşanan sorunlar, depolamada oluşan maliyetler, pazarlama sorunları,

örgütlenme düşünceleri ve lisanslı depoculuk ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Anket çalışması Söke ilçesinde 83 borsa üyesi ve 114 üretici ile yüz yüze görüşme teknikleri kullanılarak tamamlanmıştır.

Söke ilçesi pamuk ürünleri lisanslı depoculuk ihtiyacının önemini tespit edilmesi amacıyla üreticilerin üretim teknikleri, hammadde temini ve depolamaya olan ihtiyaçlarına yönelik mevcut durum incelenmiştir. Çırçır fabrikalarında lifli pamuk üreticilerinin, ekili pamuk arazileri, çiftçilerden alınan pamuk miktarları, depolama alanları, üretim girdi maliyetleri, depolamada oluşan maliyetler ve üretim yöntemleri ve üretim konusu olan alanda geçmiş deneyimleri yüz yüze yapılan anket sorularında tespit edilmiştir.

25-35 yaş aralığında 39 kişi, 35-50 yaş aralığında 95 kişi ile ve 50 yaş üstü 63 kişi ile görüşme yapılmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmeler firma yöneticileri ile yapılmış olup, yönetim kadrosunun 3. Kuşak üyelerinin devam ettirildiği tespit edilmiştir. Bu durum pamuk üretiminin babadan oğula geçtiği ve aile mesleği olarak devam ettirildiğini ortaya çıkarmıştır.

Üreticilerin bölgede yapılan pamuk üretimi ve lifli pamuk (çırçırlanmış pamuk) ile ilgili görüşleri;

56 kişi lifli pamuk üretimi alanında faaliyet gösteren çırçır fabrikaları yetkilileri üretim yaptıkları alanda yıllara göre fiyatların değişken olduğunu belirtmiştir.

Pamuktan yeterli geliri elde edemediklerini ifade etmişlerdir.

Firmaların pazarlama ile ilgili olarak herhangi bir sorunları olmadıklarını belirtmişlerdir. Söke ilçesinde kayıtlı çiftçilerin pazarlama da sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Firmalar bir örgüt çatısı altında birlikte iş yapma konusunda olumlu görüşe sahiptir.

Lifli pamuk üretimi yapan üreticilerin kütlü pamuk (çırçırlanmış pamuk) ile ilgili görüşleri; Katılımcıların %80'i lifli pamuğun hasat döneminde ürünü depolayacak yeterli alanlarının olmadığı, ürün hasat dönemi içerisinde ürün satın alımları borç ile yaptıkları finansman gereksinimlerine ihtiyaç duyduklarını söylemektedirler. Finansman gereksinim nedeniyle ürününü düşük fiyat düzeyinden satması, spekülasyon hareketlerinin etkisiyle ürün fiyatlarının yükselmesine neden olmaktadır. Anket çalışmalarında üreticilerden finansman zorlukları ile ilgili yaşamış oldukları sıkıntılar, pamuk piyasalarında işlem yapan tüm üretici, satıcı ve alıcıların küresel rekabet şartları çerçevesinde hareket etmesini zorlaştırmaktadır.

Ülkemizde pamuğun üretim planlaması, satış ve pazarlanması sürecinde yaşanan bu sorunların giderilmesi için çözüm yolları arayışında son yıllarda lisanslı depoculuk sistemi öne çıkmış ve yurtdışındaki gelişmiş tarım piyasalarında etkin olarak kullanılan bu sistemin yaygınlaşması ile pamuk piyasalarında da rekabet avantajı yakalamanın mümkün olabileceği sonucuna varılmıştır.

Pamuk ürününün pazarlanmasındaki üretici görüşleri;

Katılımcıların %78'i çiftçilerin yaşamış oldukları en önemli sorunun emanet sistemi olduğunu belirtmiştir.

Emanet sistemi sonlandırılırsa o zaman pazar sorunu ortadan kalkacağı,

Çiftçilerin örgütlenmemelerinden kaynaklanan birlik etkinliğinin tekrar canlandırılması gerekliliği

Pamuğun borsa fiyat oluşumunda üreticiler, alıcılar ve satıcılara göre şekillendirilmesi gerekliliği

Pamuk standardizasyonu, uluslararası standartlara göre revize edilmeli, eksiklikler giderilerek sayısal veriler ile belirlenen kalite gruplarının hak ettiği satış fiyatlarına ulaşması için gerekli çalışmalar yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Ürünün depolamasındaki üretici görüşleri;

Pamuğun sigorta şirketleri tarafından sigortalanmaması üreticilerin pamukları depolama konusunda risk oluşturmaması nedeniyle hasat zamanı ürünlerini bir an önce elden çıkarma isteğine neden olmakta ve üreticiler pamuktan geçmiş yıllarda kazanılan gelirlere ulaşamadığı ve bu durumun pamuğu karlı bir yatırım olmaktan çıkardığı yönlü görüş bildirmiştir.

- Yüksek kapasiteli ani mal girişleri,

- Üretici çiftçiler tarafından emanet ya da ücreti karşılığı aldığı pamuğun oldukça yüksek kapasiteye ulaşması durumunda pamuğun depolanması ile ilgili sıkıntılar ortaya çıkması,

-Pamuğun nemli halde toplanması ve bu hali ile çırçır işletmelerine getirilmesi,

Pamuğun nemli halde gelmesi ve bu şekilde depolama alanına alınması, pamuğun kalitesini düşürmektedir.

-Çeşit karışıklığı,

-Çırçır işletmelerinde yeterli depo alanlarının, yeterli makine-teçhizatın bulunmaması,

-Çırçır işletmelerinde

-Zamana bağlı kalite kaybı yaşanması da üreticiler ile yapılan anketlerde belirtilen diğer görüşler içerisinde.

Lisanslı Depoculuk Hakkındaki Üretici Görüşleri;

Üreticilerin %80'inin lisanslı depoculuk hakkında bilgisi olduklarını, üreticilerin %35'i ELİDAŞ Lisanslı Depo hizmetinden yararlandıklarını, Üreticilerin kendi depolama alanlarına sahip olduğu fakat depolamada oluşan giderlerin çok maliyetli olduğunu, kendi depolama sistemlerinde fire kaybı olduğunu ve pamuk üretim maliyetlerinin oldukça yükseldiğini ifade etmişlerdir. Söke ilçesinde kurulacak olan Lisanslı depoculuğun olması gerekliliği elde edilen önemli bir bulgular arasındadır.

Pamuk lisanslı depoculuk için uygun, standardizasyonu, pazarı ve piyasası oluşturulmuş durumda; uygun koşullarda uzun süre depolamaya uygun bir ürün olduğunu kabul etmektedirler. Pamuğun azami depolama süresi hasat döneminden itibaren 24 ay olduğunu belirtmişlerdir.

Lisanslı deponun kurulması için en uygun yer ürünün yoğun ve ulaşım imkânlarının uygun olduğu yer seçilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Özellikle Ege Bölgesindeki en önemli üretici konumunda olan Söke ilçesi için üreticilerin bölge içinde bir lisanslı depo tesisi olması gerekliliği üzerinde durmuşlardır. En yakın lokasyonda bulunan ELİDAŞ Pamuk Lisanslı deposunun Sökeli üreticiler için oldukça uzak olduğunu belirtilmiş, bununla birlikte pamuğun transferinde uzaklık nedeniyle giderlerin oldukça yüksek olması ELİDAŞ deposunun kullanım oranını azalttığı görüşü belirtilmiştir. İzmir Selçuk'ta faaliyette bulunan ELİDAŞ Pamuk lisanslı deposunun özellikle Ege bölgesindeki en önemli pamuk payına sahip olan üreticilerin nakliye giderleri yüzünden henüz düşük kapasitede çalışmasına neden olduğu da belirtilen diğer üretici görüşleridir.

Üreticiler özellikle kendi ilçelerinde lisanslı depoculuk kurulmasına ihtiyaç olduğunu vurgulamışlardır.

Söke ilçesinde lisanslı deponun kurulması ile;

-Üreticiler malını değerinde ve zamanında satabilecek, parasını garantili olarak temin edebileceği

-Tüccarların tahsilât sorunu yaşamayacağı ve geniş bir pazara ulaşabilecekleri,

-İhracatçı istediği zaman, istediği kalite ve standartta pamuğa ulaşabilecekleri yönlü görüşler alınmıştır.

Yüz yüze yapılan anket görüşmelerinde üreticiler; lisanslı deponun kurulması ile; üreticiler malını değerinde ve zamanında satabilecekleri, parasını garantili olarak temin edebilecekleri, tüccarların tahsilât sorunu yaşamayacağı ve geniş bir pazara ulaşabileceği, ihracatçı istediği zaman, istediği kalite ve standartta pamuğa ulaşabileceği bir yapının kurulmasına destek vermektedirler. Yapılan anket çalışmasında kurulacak olan Lisanslı depolama tesisine destek vermeyen 2 üretici bulunmaktadır.

Anket katılımcılarının sorulara verdikleri cevapların incelendiğinde pamuk ile ilgili Söke ilçesinde belirtilen lisanslı depo tesisinin son derece önemli olduğu tespit edilmiştir.

Lisanslı depo tesisi tarafından üreticilere sunulan desteğin nispeten iyi olduğu ve desteklerin iyileştirilmesi gerektiğini ifade edenler de olmuştur.

- Mevcut kapasite ve geçmiş yıllar kapasite kullanım oranları

TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 1961 yılında 649 bin hektar, 2002 yılında 721.077 hektar alanda ekim yapılır iken 2017 yılında 501.853 hektar alan da ekim yapılmıştır. 1961 yılında 649.000 ha ekili alandan 593.000 ton/yıl üretim yapılmış ve 91 kg/da verim alınmıştır. 1961 yılından itibaren ekili alanlarda azalma olsa da üretim miktarları giderek artmıştır. Üretim miktarlarında dönemsel olarak dalgalanmalar yaşansa da arazilerden maksimum verim alınması için bölgenin önde gelen gübre üreticisi olan GÜBRETASŞ firması, 2018 yılında doğru gübreleme programı kapsamında yapmış oldukları çalışmaları yaklaşık 200 çiftçi ile paylaşarak kütlü pamukta %30 gibi bir verim artışını sağlanmasına katkıda bulunmuşlardır. Türkiye pamuk üretiminde önemli tedarikçilerden biri olmakla birlikte Tablo 26’de yıllar içerisinde kütlü pamuk üretim veriminin arttığı görülmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri de iyi tarım uygulamaları ve pamuk ürünün çok stratejik bir ürün olmasından dolayı tercih edilmesidir.

Tablo 26. Türkiye’de Pamuk Ekim Alanı -Üretim-Verim Miktarları

	Ekilen Alan (ha)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
1961	649.000	593.000	91
1970	527.635	1.080.000	204
1980	671.700	1.350.000	200
1990	641.253	1.767.960	275
2000	654.177	2.261.000	345
2010	480.439	2.150.000	447
2016	416.002	2.100.000	504

Kaynak; TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

Tablo 27. Türkiye’de Pamuk Üretimi

	2015-16*	2016-17*	2017-18*	2018-19**	2018-19**
Ekim Alanı, bin ha	434	416	502	525	525
Kütlü Üretimi, bin ton	2.050	2.100	2.450	2.570	2.200
Kütlü Verimi, kg/da	472	505	488	494	420
Lif Üretimi, bin ton	738	756	882	988	838
Lif Verimi, kg/da	170	182	176	188	173

Kaynak; *TUIK, Türkiye Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu 77. Genel Kurul Toplantısı, Uluslararası Pamuk Konseyi Tahmini (Turkey Country report for ICAC 77th Plenary Meeting, Abidjan ,*** UPK Tahmini)

2018 yılı Pamuk Sektörü raporunda yer alan ve TÜİK verilerine göre; Türkiye pamuk ekim alanları 2016/17 sezonunda son beş yılın en düşük seviyesi olan 416 bin hektara geriledikten sonra 2017/18 sezonunda prim desteklerindeki iyileştirme, uygun iklim koşullarıyla birlikte artan verim ve nihayet istikrarlı fiyatların etkisiyle 502 bin hektara yükselmiştir. Aynı sezonda tarla veriminin de 2016/17 sezonundaki tarihi rekor 505 kg-Kütlü/dekar seviyesine yakın gerçekleşmesi (488 kg-Kütlü/Dekar) sonucunda 2 milyon 450 bin ton kütlü rekoltesi oluşmuştur. 2018/19 sezonu başında önceki sezondaki artışların kaynağı etkenlerin (prim, uygun iklim koşullarıyla artan verim ve istikrarlı piyasa) olumlu seyrini sürdürüyor olması nedeniyle, artışın sürerek ekim alanlarının 525 bin hektara çıktığı, tarla veriminin de gelişerek 494 kg-Kütlü/dekar olduğu öngörülmüş ve bunun sonucunda 2 milyon 570 bin ton kütlü ve %38 çırçır randımanı üzerinden 988 bin ton lif rekoltesi tahmin edilmiştir.

Tablo 28. Kuruluş İzni ve Lisans Alan Lisanslı Depo İşletmeleri

SIRA	LİSANSLI DEPO	FAALİYET KONUSU	DEPONUN BULUNDUĞU İL	KURULUŞ KAPASİTESİ	LİSANS KAPASİTESİ
1	TMO-TOBB	HUBUBAT	Ankara	30.000	30.000
			Yozgat	30.000	
			Kırşehir	30.000	30.000
2	EGE TARIM ÜRÜNLERİ	PAMUK	İzmir	17.000	17.000
3	MARMABİRLİK	ZEYTİN	Bursa	5.000	5.000
			Erdek	8.500	8.500
		ZEYTİNYAĞI	Bursa	4.000	
4	TİRYAKİ	HUBUBAT	Bandırma	30.000	30.000
			Çorum	31.800	31.800
			Gaziantep	67.200	67.200
			Mersin	113.300	113.300

5	ANADOLU SELÇUKLU	HUBUBAT	Konya	100.000	100.000
			Konya	30.000	
			Konya	30.000	20.000
			Konya	90.000	
6	GK LİDAŞ	HUBUBAT	Kırıkkale	70.000	40.000
7	KAİNAT	HUBUBAT	Sivas	110.000	54.500
			Karaman	120.000	68.500
			Tekirdağ	100.000	
				70.000	
8	TOPRAK	HUBUBAT	Karaman	53.500	29.500
				35.000	35.000
			Karaman	38.000	38.000
9	YALNIZLAR AGRO	HUBUBAT	Konya	55.000	55.000
				40.000	31.700
10	KONYA TARIM	HUBUBAT	Konya	40.000	33.160
11	ALTUNTAŞ	HUBUBAT	Aksaray	22.000	22.000
			Aksaray	31.000	31.000
12	ULİDAŞ	HUBUBAT	Samsun	60.000	
			Çorum	71.950	41.950
			Tekirdağ	60.000	
			Edirne	60.000	
			Sivas	50.000	
			Yozgat	50.000	
13	MARDİN LİDAŞ	HUBUBAT	Mardin	25.000	23.750
14	LÜLEBURGAZ	HUBUBAT	Lüleburgaz	35.000	35.000
15	RANA FARM	HUBUBAT	Karaman	50.000	30.000
16	KAYSERİ ŞEKER	HUBUBAT	Yozgat	40.000	40.000
			Sivas	20.000	20.000
			Kayseri	20.000	20.000
17	KONAGRO	HUBUBAT	Konya	70.000	24.000
18	KÖSEOĞLU	HUBUBAT	Adana	60.000	60.000
19	İPSALA	HUBUBAT	Edirne	29.000	29.000
20	ÖZMEN	HUBUBAT	Gaziantep	70.000	53.200
21	GRAİN	HUBUBAT	Hatay	75.000	56.500
			Aydın		18.500
22	EVLİK	HUBUBAT	Konya	70.000	30.000
					30.000
				100.000	
				56.000	
23	SARAÇ HUBUBAT	HUBUBAT	Konya	60.000	49.750
24	TK LİDAŞ	HUBUBAT, KURU KAYISI, FINDIK	Ankara	3.020.000	
				50.000	
			Eskişehir	30.000	30.000
				20.000	20.000
			Gaziantep	30.000	32.593
			Şanlıurfa	30.000	31.029

25	MATLI	HUBUBAT	Bursa	40.000	40.000
			Manisa	15.000	
			Tekirdağ	12.000	
			Gaziantep	22.000	22.000
			Konya	29.000	29.000
26	OBA	HUBUBAT	Gaziantep	110.000	
27	MUTLU GRAİN	HUBUBAT	Gaziantep	70.000	32.500
28	NERGİZLER	HUBUBAT	Adana	70.000	51.900
29	TRAKYA EVREN	HUBUBAT	Tekirdağ	95.170	95.170
30	GİRESUN FINDIK	FINDIK	Giresun	17.000	17.000
31	AKGÜLLER	HUBUBAT	Adana	23.800	23.000
32	ÖZEKİZLER	HUBUBAT	Adana	62.000	62.000
33	MYSİLO	HUBUBAT	Merkez(Aratol)	80.000	23.000
			Yozgat	60.000	54.600
			Eskişehir	60.000	
			Yozgat	100.000	54.700
34	KAN	HUBUBAT	Ankara	40.000	21.000
35	TAŞYAPI	HUBUBAT	Konya	40.000	
			Eskişehir	35.000	
			Tekirdağ	35.000	
36	SAFİRTAŞ	HUBUBAT	Kahramanmaraş	53.000	53.000
37	CEMAŞ	HUBUBAT	Diyarbakır	21.000	20.400
38	AVS	HUBUBAT	Konya	40.000	29.000
39	RUHBAŞ	HUBUBAT	Kayseri	20.000	
			Kayseri	52.000	32.000
40	ŞİMALA	HUBUBAT	Konya	22.000	20.870
41	ALTINAGRO	HUBUBAT	Adana	60.000	52.300
42	SANDIKÇI	HUBUBAT	Adana	70.000	61.500
43	GÜZEL TARIM	HUBUBAT	Konya	109.800	86.800
44	ŞAKİROĞLU	HUBUBAT	Konya	40.000	22.300
45	ÖZBUĞDAY	HUBUBAT	Hatay	50.000	20.500
			Konya	60.000	
46	HEKİMOĞLU	HUBUBAT	Konya	15.000	
			Konya	51.600	51.600
47	AYDINALP	HUBUBAT	Konya	70.000	
48	EDİRNE	HUBUBAT	Edirne	40.000	40.000
49	AL LİDAŞ	HUBUBAT	Kahramanmaraş	140.000	41.500
50	ATB ÇUKUROVA	HUBUBAT	Adana	100.000	50.000
51	AKŞEHİR	HUBUBAT	Konya	40.000	
52	SELÇUKLU YILDIZI	HUBUBAT	Konya	30.000	26.000
53	PLATİNYUM	HUBUBAT	Hatay	120.000	
54	ŞİMŞEKLİ	HUBUBAT	Konya	40.000	32.760
55	AKBAL HUBUBAT	HUBUBAT	Gaziantep	70.000	
56	GAP ŞANLIURFA	HUBUBAT	Şanlıurfa	90.000	88.600
57	TARIŞ ÜZÜM	KURU ÜZÜM	İzmir	5.000	

58	GSH LİDAŞ	HUBUBAT	Diyarbakır	40.000	
59	SÖNMEZLER	HUBUBAT	Adana	40.000	30.000
60	BAĞIŞLAR	HUBUBAT	Adana	70.000	
61	TEZCAN	HUBUBAT	İzmir	30.000	
			Konya	40.000	20.000
62	UNSAN	HUBUBAT	Mardin	40.000	26.125
63	ERGÜNLER	HUBUBAT	Elazığ	40.000	40.000
64	SİVAS LİDAŞ	HUBUBAT	Sivas	40.000	23.000
65	MİRBABA	HUBUBAT	Hatay	40.000	
66	YUSUF ZENGİN	HUBUBAT	Konya	40.000	23.200
67	TEKBAŞLAR	HUBUBAT	Yüreğir	70.000	53.380
68	BAYRAMOĞLU	HUBUBAT	Erzurum	60.000	
69	BİRLER	HUBUBAT	Diyarbakır	40.000	
70	PTB LİDAŞ	HUBUBAT	Polatlı	60.000	60.000
71	AYSAN	HUBUBAT	Adana	40.000	20.000
72	LDR LİDAŞ	HUBUBAT	Konya	70.000	
73	ÖNTÜRKLER	HUBUBAT	Hatay	40.000	
74	ALTILAR	HUBUBAT	Konya	40.000	21.000
75	MAPA	HUBUBAT	Konya	40.000	
76	MTKC LİDAŞ	HUBUBAT	Kilis	50.000	
			Mardin	50.000	
77	ÇUKUROVA	HUBUBAT	Adana	200.000	
78	ATAROĞLU	HUBUBAT	Konya	22.000	
79	ÖRTAŞ	HUBUBAT	Kırşehir	40.000	
80	ÇALIK	PAMUK	Şanlıurfa	40.000	
81	LTN ANADOLU	HUBUBAT	Erzurum	60.000	
82	BALIKESİR	HUBUBAT	Balıkesir	70.000	
83	ESLİDAŞ	HUBUBAT	Edirne	20.000	
84	EREN AGRO	HUBUBAT	Adana	40.000	
85	SULFERT	HUBUBAT	İzmir	40.000	
86	ATA LİDAŞ	HUBUBAT	Kahramanmaraş	70.000	27.600
87	KFM LİDAŞ	HUBUBAT	İstanbul	36.000	
88	BİOTURCA	HUBUBAT	Adıyaman	30.000	
				20.000	
89	YENİ PAZAR	HUBUBAT	Yozgat	40.000	
90	SİVAS TARIM	HUBUBAT	Sivas	40.000	
91	ÖMER UÇAR	HUBUBAT	Şanlıurfa	22.000	
92	SELİDAŞ	HUBUBAT	Konya	50.000	
93	TAFLAN	HUBUBAT	Çorum	40.000	
94	MUTLULAR GÖNEN	HUBUBAT	Balıkesir	150.000	
95	KIRŞEHİR	HUBUBAT	Kırşehir	60.000	
96	RAFİ	HUBUBAT	Kırşehir	180.000	
97	POLAT AGRO	HUBUBAT	Yozgat	80.000	32.800
98	FARMAKİM	HUBUBAT	Şanlıurfa	30.000	
99	ERC LİDAŞ	HUBUBAT	Kayseri	20.000	
100	SARAYLI	HUBUBAT	Yozgat	40.000	

101	TEKİN LİDAŞ	HUBUBAT	Batman	70.000	34.700
102	DOĞU MARMARA	HUBUBAT	Sakarya	40.000	
103	KIZILTEPE AGRO	HUBUBAT	Mardin	40.000	23.690
104	CENSA	HUBUBAT	Diyarbakır	40.000	
105	DÜLGER HUBUBAT	HUBUBAT	Kütahya	20.000	
106	MHŞ LİDAŞ	HUBUBAT	Konya	24.000	
107	YONTAR UN	HUBUBAT	Ağrı	20.000	
108	ATARLAR	HUBUBAT	Aksaray	20.000	
109	TEKNİK AGRO	HUBUBAT	Manisa	70.000	
			Konya		
110	KUŞAT	HUBUBAT		20.000	
111	EREĞLİ	HUBUBAT	Konya	70.000	
112	HACİÖMEROĞLU AFM	HUBUBAT	Diyarbakır	40.000	
113	POLER URFA	HUBUBAT	Şanlıurfa	32.000	
114	HACİ EMİN	HUBUBAT	Batman	60.000	22.700
115	MEZOPOTAMYA	HUBUBAT	Mardin	60.000	
116	BSS LİDAŞ	HUBUBAT	Mardin	60.000	
117	DOĞA AKBULUT	HUBUBAT	Aksaray	20.000	
118	YİĞİTLER AGRO	HUBUBAT	Mardin	40.000	
119	HMS LİDAŞ	HUBUBAT	Diyarbakır	60.000	
120	YILDIRIM AGRO	HUBUBAT	Diyarbakır	50.000	
			Diyarbakır	120.000	
121	AKSARAY İLİ LİDAŞ	HUBUBAT	Aksaray	25.000	22.400
				25.000	21.300
122	İSMAİL HAKAN BALTAOĞLU	HUBUBAT	Konya	40.000	
123	CEYLİDAŞ CEYNAK	HUBUBAT	Tekirdağ	50.000	
124	ÇAĞDAŞ	HUBUBAT	Mardin	40.000	
125	DONATLAR	HUBUBAT	Kahramanmaraş	30.000	
126	BAŞAK SARIKAYA	HUBUBAT	Yozgat	40.000	
127	DİCLE İPEKYOLU	HUBUBAT	Mardin	40.000	
128	DURAK LİDAŞ	HUBUBAT	Diyarbakır	40.000	
129	GAP DİYARBAKIR	HUBUBAT	Diyarbakır	50.000	
130	GAP 1 DİYARBAKIR	HUBUBAT	Diyarbakır	80.000	
131	YİĞİT AGRO	HUBUBAT	Şanlıurfa	40.000	
132	BALSAN	HUBUBAT	Diyarbakır	60.000	
133	TUNÇ BUDAK	HUBUBAT	Diyarbakır	20.000	
				30.000	

				55.000	
				30.000	
134	İPEK	HUBUBAT	Mardin	80.000	
135	FMS ŞENYTURT	HUBUBAT	Mardin	50.000	
136	BKS	HUBUBAT	Erzincan	85.000	
137	REKOLTE	HUBUBAT	Konya	20.000	
138	MK LİDAŞ	HUBUBAT	Şanlıurfa	20.000	
139	NAROVA	HUBUBAT	Kahramanmaraş	40.000	
140	ŞANLIURFA PAMUK	PAMUK	Şanlıurfa	20.000	20.000
141	SARIOĞLU DÖLEK	HUBUBAT	Mardin	40.000	
142	BUDAŞ	HUBUBAT	Diyarbakır	40.000	
143	TARSUS TB	HUBUBAT	Mersin	60.000	
144	ALTINBİLEK	HUBUBAT	Eskişehir	40.000	
			Eskişehir	50.000	
145	ORUÇ	HUBUBAT	Konya	30.000	
146	BANDIRMA BORSA	HUBUBAT	Balıkesir	70.000	
147	MARALLAR	HUBUBAT	Diyarbakır	40.000	
148	BETA GEN	HUBUBAT	Diyarbakır	30.000	
149	BÜYÜK MENDERES	PAMUK	Aydın	10.000	
150	POLSA	PAMUK	Diyarbakır	25.000	
151	KILIÇLAR	HUBUBAT	Mardin	40.000	
152	TZN	HUBUBAT	Aksaray	32.000	
153	KAHVECİ AGRO	HUBUBAT	Konya	25.000	

Pamuk alanında lisanslı depo iznine sahip İzmir ili Selçuk ilçesinde kurulan Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.'nin faaliyetlerini ve mevcut durumu incelendiğinde; İzmir Ticaret Borsası (İTB) öncülüğünde kurulan 19 ortaklı Türkiye'de ilk pamuk lisanslı depoculuk çalışmalarını yürüten "Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. (ELİDAŞ)" olmuştur. ELİDAŞ'ın kuruluş çalışmaları 2011 yılı başında tamamlanmıştır. Bu şirketin faaliyet izni almak için organizasyon ve altyapı çalışmaları hızlı bir şekilde sürdürülmektedir. Şirketin başlangıçta pamuk depolama faaliyeti gerçekleştirmesi planlanırken; gelişmeler sonucunda başka tarımsal mamuller için de çalışmalar yapmaya başlandığı gözlemlenmiştir. Şirketin faaliyetine pamuk mamulü ile başlamasının ana nedeni, pamuğun standardizasyon konusunda diğer tarımsal mamullere göre daha kolay olması ve İTB'nin spot pamuk ticaretinin merkezi olmasıdır (İzmir Ticaret Borsası, 2011: 1). Bu kapsamda Selçuk Belevi'de 70.000 metrekare arazide, 16.390 metrekare depo ve 1.414 metrekare idari bina ile toplam 17.804 metrekarelik tesis yatırımı yapılmıştır.

Kapasite: 15.000 ton Sermaye:13.552.000 TL'dir.

Şirketin Ortakları:

İzmir Ticaret Borsası

Balıkesir Ticaret Borsası

Şanlıurfa Ticaret Borsası

Gaziantep Ticaret Borsası

Manisa Ticaret Borsası
 Ödemiş Ticaret Borsası
 Söke Ticaret Borsası
 Salihli Ticaret Borsası
 Turgutlu Ticaret Borsası
 Alışehir Ticaret Borsası
 Borsa İstanbul A.Ş.
 Denizbank A.Ş.
 İSTANBUL Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
 İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.
 Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.
 İzmir Ticaret Odası
 S.S. Tariş Pamuk ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliğı
 S.S. Tariş Üzüm Tarım Satış Kooperatifleri Birliğı
 EDEKATAŞ Ege Denetim Kalite Analizleri Araştırma Geliştirme ve Depolama Hizmetleri A.Ş.
 ELİDAŞ Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.
 Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk faaliyeti yapmak üzere İzmir Ticaret Borsası öncülüğünde 19 tüzel kişi ortak tarafından ölkemizdeki ilk pamuk lisanslı deposu olarak kurulmuştur. ELİDAŞ Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. Pamuk Lisanslı Deposu tam doluluk oranı ile çalışmaktadır.

Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk faaliyeti yapmak üzere Söke Ticaret Borsası öncülüğünde lisanslı depoculuk şirketi kurulmuştur.

Unvanı: BÜYÜK MENDERES TARIM ÜRÜNLERİ LİSANSLI DEPOCULUK A.Ş.

Adresi: Yeni cami mahallesi Akeller cad. no:76 Söke/Aydın

Kurucu 1: Söke Ticaret Borsası

Kurucu 2: Aydın Ticaret Borsası

Kurucu 3: İzmir Ticaret Borsası

Hisse Payı ise; Söke Ticaret Borsası %50, Aydın Ticaret Borsası %25 ve İzmir Ticaret Borsası %25 şeklindedir.

Söke Ticaret borsası önderliğinde lisanslı depoları yapımı için ise yönetim kurulu kararı ile Rekabetçi Sektörler Programı kapsamında hibe desteğı talep edilmesi planlanmaktadır.

ii.Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Gelecekteki Talebin Tahmini

- Bölgenin ekonomik büyüme senaryosu (hedef ve stratejiler) ve talep tahminleri ile ilişkisi Türkiye lifli ve kütlü pamuk üretiminde Tablo 27’de Ulusal Pamuk Konseyinin 2018 yılı Pamuk Sektör raporunda 2018/19 döneminde içinde bulunduğumuz yılın iklim koşulları ile artan verim, piyasadaki istikrarın sürmesi ile birlikte çırçır randımanında bir önceki yıla göre artış sağlanacağı belirtilmiştir.

Tablo 29. Türkiye Pamuk Üretimi

	2015-16*	2016-17*	2017-18*	2018-19**	2018-19***
Lif Verimi, kg/da	170	182	176	188	173
Çırçır Randımanı	36	36	36	38	38

Kaynak; *TUIK

** Türkiye Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu 77. Genel Kurul Toplantısı, Uluslararası Pamuk Konseyi Tahmini (Turkey Country report for ICAC 77th Plenary Meeting, Abidjan)

*** UPK (Ulusal Pamuk Konseyi) Tahmini

Türkiye'de pamuk konusunda kurulacak uzmanlaşmış borsaların ve lisanslı depoculuk ve ürün senetleri sisteminin sağlayacağı yararlar göz önünde bulundurulursa üreticilerin talepleri gittikçe artarak piyasada olan pamuk sektörünün küresel rekabet sürecinde daha iyi stratejilerle yönlendirilmiş olacağı kurum ve kuruluşlarla yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular arasındadır. Aydın ili pamuk üretiminde TÜİK 2018 yılı istatistiklerine göre %70,7'sini karşılayan Söke ilçesinde Lisanslı Pamuk Depolama tesisine yönelik yapılacak yatırım hem pamuğun standartlarının belirlenmesi hem de finans piyasalarında vadeli işlem ve opsiyon piyasalarına geçilmesine olanak sağlayarak üreticilerin nakdi sermaye olarak kullanmalarına imkân tanınacağı çok yönlü pozitif etkileri olması beklenmektedir. Bu etkiler ilçede ve Aydın İl'inde üreticilerin pamuk yönlü yatırımlarını artırmasına ve bölge tarımsal ekonomisinin gelişimine de katkıda bulunulması beklenmektedir. Pamuğun lisanslı depoya alınmadan önce laboratuvar ölçümleri neticesinde gerçek değeri ortaya çıkacak ve doğru fiyatlama mümkün olacağı düşünülmektedir. Üretici, üretimde kullandığı girdilerin ürün spesifikasyonlarını ne şekilde etkilediği konusunda sebep sonuç ilişkisini daha iyi görebilecektir. Bu sayede ürün kalitesi yükselecek ve kaliteli ürüne verilecek prim nedeniyle üreticiler ürünün kalitesini yükseltecek önlemler alacaklardır(Erbay, 2007: 76). Bu sayede üreticilerin artan üretim kapasiteleri ile birlikte, ülkemizde tekstil sektörü başta olmak üzere birçok alanda hammadde olarak kullanılan pamuğun talebini karşılayacak yeterlilikte lifli pamuk üretimi yapılması beklenmektedir. Dünya uygulamalarına göre genellikle bir tarımsal ürün için ihtisas borsası kurulması ile burada oluşan fiyat diğer borsalar için öngörü oluşturacaktır. Ayrıca piyasa bilgisinin artışı, alıcı sayısının çoğalması, alım satım işlemlerinin düzenli olarak izlenebilmesi, piyasa şeffaflığını ve çiftçilerin fiyat konusundaki pazarlık kapasitelerini arttıracaktır. Pamuk ticareti yapanlar ve ihracatçılar, kendilerini piyasadaki fiyat risklerine karşı koruyabilecek hedging (finansal koruma) araçlarına kolaylıkla ulaşabileceklerdir. Finans kurumları, ürün işlem devri hakkında bilgi sahibi olarak ve lisanslı depo makbuz senetlerini teminat olarak kullanarak, ticari kapasitelerini güçlendirebilecek ve makbuz senetleri karşılığında daha düşük riskle kredi verebileceklerdir(Erbay, 2007: 76). Küçük ölçekli üreticiler, daha yüksek kalite ve miktarda ürün üretmelerini sağlayacak kredi ve finansal destek olanaklarına kavuşacaklardır. Bankalarca yapılacak düzenlemeler ile işlemleri finanse edebilmek mümkün olacaktır. Üreticilerin özellikle yaşamış olduğu finansman sıkıntılarının önüne geçilerek üretim miktarlarını olumlu yönde etkileyecektir.

Lisanslı depo sayesinde artan ürün kalitesi ve ürün korunması makro düzeyde ülke ekonomisine rekabette üstünlük sağlayacak olması bölge üretimini olumlu etkileyecektir.

- Talebin gelecekteki gelişim potansiyeli ve talebin tahmini.

Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi 2017-2025 döneminde küresel lif talebinin 25.5 milyon ton artarak 121 milyon ton'a çıkacağını tahmin etmekte ve bunun dünya pamuk sektörü için önemli bir fırsat içerdiğine dikkat çekmektedir. Bu dönem zarfında kişi başına pamuk tüketiminin 4 kg artabileceği ve böylece anılan toplam lif talebinin %28'inin pamuk endüstrisi tarafından karşılanabileceği öngörülmektedir.

2018/2019 yılın tahmini;

- Küresel tüketim daha yavaş artmaktadır,
- Küresel üretim düşüyor: verim ve alan karışımı düşmektedir,

- ABD ekili alan artmaktadır,
- Çin dışındaki hisse senetlerinin daha da artması beklenmektedir,
- Fiyatlar daha düşük olması beklenmektedir.

Dünyanın en büyük ihracatçısı olan ABD için ekim alanı, 2018/19'da 4,9 milyon hektarlık bir artışı yansıtmakta ancak kuraklık koşullarının hem ABD'de hem de Avustralya'da yakından izlenmesi gerekecek olup ekim artışlarını etkileyecektir.

Türkiye Söke ilçesi pamuk üretimi ve lisanslı depoculuk için büyüme senaryosu, hedefler, öneriler ve stratejiler ise, Ege pamuğu tekstile katkı sağlamakta katma değeri en önde ürünlerden birisi olup Aydın ili Söke ilçesi için en önemli gelir kaynağı olup Akdeniz bölgesinden sonra en önemli üretici ilçedir. Özellikle Türkiye pamuk üretiminde Ege pamuğu kalite bakımından birinci sınıf olup en çok tercih edilen pamuk türüdür. Türkiye ve dünyada yaşanan küresel nüfus artışı sonucunda tekstil sektörü durmadan gelişen ve önemli bir sektör haline gelmesi nedeniyle tekstil olduğu sürece pamuk üretim potansiyeli mevcut olup önümüzdeki on yıl boyunca da aynı istikrarda devam edecektir.

Pamuğun gelecekte de potansiyelinin devamlılığı için gerekli stratejiler ise, Uygun fiyat, fiyat istikrarı, Girdi maliyetinin azaltılması, Alternatif ürün fiyatlarının azaltılması, Alternatif ürünlerde karlılık kıyaslaması ve birliklerin güçlenmesi gerekmektedir.

Pamuk Lisanslı depoculuğu açısından;

Lisanslı depoculuk sistemi tarım ürünlerine dayalı ticarete küresel ekonomide rekabet üstünlüğü sağlayacak önemli bir kurumsal altyapıdır. Tarım ürünleri piyasasında cari yıla ait ürün karı bir önceki yıla ait tarım fiyatlarının fonksiyonudur. Tarım ürünleri piyasasında fiyatlar arz miktarı ile ilgili olarak yıldan yıla dalgalanma ve değişim gösterir. Dalgalanmaların önceden öngörülememesi üreticiler açısından önemli bir risk unsuru oluşturmaktadır. Tarımsal ürün fiyatlarındaki dalgalanmaların giderilmesi sonucuna ulaşılması için uygulanacak lisanslı depo aracının risk oranını azaltması küresel piyasalarda mevsimselliğin de etkilerini azaltarak rekabette öne çıkmayı sağlayacaktır (Gürler, 2008).

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde ve özellikle küresel değişimlere bağlı olarak dünya piyasalarında ve rekabetin önemini arttırmaktadır. Özellikle tarım ürünleri piyasalarının geliştirilmesi, güvenilir ve derin bir yapıya kavuşturulması 1990'larla beraber giderek hız almıştır. Başta AB ve ABD olmak üzere, gelişmiş ülkelerdeki tarım piyasaları sağlam ve dinamik bir yapıdadır. Bu bakımından üretimden tüketime kadar olan tüm safhalarda birbirini destekleyecek ve tamamlayacak nitelikte araçların kullanılması zorunluluğu bulunmaktadır. Lisanslı depoculuk bu alandaki boşluğu doldurabilecek ve küresel rekabette öne çıkmayı sağlayabilecek önemli bir araç olarak kullanılabilecektir (Erbay, 2007: 61).

Dünyada önemli bir yere sahip olan lisanslı depoculuk tarımsal ürünlerin depolanmasında ve fiyat istikrarsızlıklarının önüne geçilmesinde ki etkili sistemdir. Dünya da özellikle arz-talep dengeleri incelendiğinde pamuk ve diğer tarımsal ürünlerin üretim ve tüketim dengesi küresel genişleme ile bir önceki sezona göre artış göstereceğinden özellikle lisanslı depoculuk uygulamalarının gün geçtikçe her ülke de daha fazla yaygınlaşacağı öngörülmektedir.

6.MAL VE/VEYA HİZMETLERİN SATIŞ-ÜRETİM PROGRAMI

i. Satış Programı

Hedef Kitle ve Sektör Özellikleri

Ülkemiz tarım sektöründe ekonomiye sağladığı katma değer ile önemli tarımsal ürünlerden olan pamuk; dokuma, iplik ve yağ sanayi gibi alanlarda hammadde olarak kullanılan bir üründür. Pamuk ülkemizde tarımı ve sanayisi ile birlikte birçok alanda hammadde girdisi olarak kullanılmakta olup pamuk, lifi ile tekstil sanayisinde çiğiti ile yağ sanayisinde, küspesi ile birlikte hayvancılık sektöründe, ihracatı ile ülkemiz ekonomisine katkı sağlamaya devam etmektedir. Bununla birlikte dünya pamuk üretiminde 7. sırada olan ülkemizde gelişme eğilimi hızla artan dokuma sanayisinin mevcut hammadde ihtiyacını karşılayacak yeterlilikte değildir. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla pamuk ithalatımız da her yıl giderek artmaktadır. Dokuma sanayisinde kullanımı dışında kimya sanayisi, yağ sanayisi ve suni tekstil maddeleri yapımı ile kullanım alanları geniş olan pamuk bununla birlikte saf bir selülöz kaynağıdır. Bununla birlikte pamuğun taranmış halde işlenmesi sonucu elde edilen üründe hidrofil pamuk olarak tedavi maksadıyla kullanılmaktadır.

Hasat edilen pamuğun hasat işlemleri sonrası elyafın çekirdeğinden ayrılması, linter pamuğunun üzerinden ayrılması işlemi amacıyla çırçırılama fabrikalarına gönderilir. Çırçırılamanın ana amacı; iplik üretiminde hammadde olan pamuğun kullanılabilir hale getirilmesidir. Dünya’da yaygın olarak Rollergin ve Sawgin olmak üzere iki farklı çırçırılama şekli vardır. Günümüzde ise 'Rotobar çırçırılama' teknolojisi daha çok kullanılmaya başlanmıştır. Aydın ili Söke ilçesinde mevcut durumda 13 çırçır fabrikası bulunmaktadır. Son yıllarda yatırımlarını teknoloji yönlü makineler ile artıran bu işletmeler ağırlıklı tekstil sanayinin hammadde ihtiyaçlarını kaliteli ürünler ile karşılamak amacıyla imalat hatlarına yeni nesil makine ekipmanları entegre ederek ürün kalitelerinde artış sağlamışlardır. Lifli pamuğun balyalama işlemleri sonrasında kalite kayıplarının önüne geçilmesinde depolama koşullarının standartlara uygun olması gerekmektedir. Bu aşamalarda deponun yapısı, nemi, sıcaklığı ve kirliliği lif pamuğun kalitesine etki etmektedir. Standartlara uygun olarak depolama yapılması ürünlerin kalitesini etkilemeyerek pamuk gibi ülkemiz ekonomisine katkı sağlayan ürünlerin katma değerinde satışına imkân sağlanmaktadır.

Fizibilite çalışmasına konu olan Lisanslı Depolama Tesisi projesinde 3 ana hedef grubu belirlenmiştir. Bunlarda ilki Aydın ilinde çırçır fabrikaları, ikincisi pamuk ekimi yapan çiftçiler ve lifli pamuğu hammadde olarak kullanan sanayicilerdir. Proje sonrası kurulması planlanan tesis için T.C Ticaret Bakanlığı'na izin başvuruları yapılmış olup, prosedürlere uygun olarak şirket kurulumu yapılmıştır. Şirketin yasal ünvanı BÜYÜK MENDERES TARIM ÜRÜNLERİ LİSANSLI DEPOCULUK A.Ş.'dir. Şirket ana sözleşmesi T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 12 Nisan 2013 tarih ve 28616 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Pamuk Lisanslı Depo Tebliği" belirtilen usul ve esaslara göre düzenlenmiştir.

Kurulacak olan Lisanslı depolama tesisinde uygulanacak satış modeli de Pamuk Lisanslı Depo yönetmeliğine uygun olacaktır. Mevcut durumda Söke'de üretilen lifli pamuk çırçırılanmış pamuk miktarı 2018 TÜİK verilerine göre Aydın'da üretilen toplam lifli pamuk

üretimi 106.165 ton/yıl ve Söke’de ise 62.179 ton/yıl olmuştur. İlçede kendi deposunu kullanmayan işletmeler ELİDAŞ (Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş)’a ürünlerini depolama amaçlı göndermektedir. Kendi depolarında ürünlerini saklayan üreticilerini bölgede kurulacak bir lisanslı depo olması durumunda depolama tercihlerini bu yönde yapacakları da yapılan yüz yüze görüşmelerde elde edilen bulgular arasındadır.

Kurulacak olan Pamuk Lisanslı Depolama işletmesinde satış ve üretim süreçleri, aşağıda belirtilen koşulları sağlayacaktır.

5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu göre, bir ürünün lisanslı depo işletmesine teslim ve kabul edilmesi halinde, söz konusu ürün için ürün senedi düzenlenir. Teslimat sırasında ürün senedi dışında düzenlenen tartım makbuzu ve delil niteliğini haiz benzer belgeler de ürünün mülkiyetinin ispatında kullanılabilir.

Çırcırlanarak elyafları tohumdan ayrılan, bitki artıkları ile diğer yabancı maddelerden temizlenen ve balyalar halinde preslenen pamuklar depolanır. Nem içeriği, %8,5’in üzerinde ve brüt ağırlığı 190 kg’ın altında olan preslenmiş pamuklar depolanmaz.

Depolama şartları uygun olmayan, sağlığı olumsuz etkileyecek düzeyde bulunan, standart dışı olan ve mevzuatta öngörülen diğer hususlara uygun olmayan pamuklar, lisanslı depolara alınmaz.

Mevzuatına uygun olarak tartım işlemi ile analiz ve sınıflandırması yapılmış pamuklar lisanslı depoya kabul edilir. Pamuklar, tartım ve analizi yapılan kadar, depolanmış pamuklardan ayrı olarak bunlar için ayrılmış farklı bölümlere konulabilir.

Depolanan her bir balya için ayrı bir ürün senedi düzenlenir. Mudinin talebi ve lisanslı depo işletmesinin kabulü halinde, birden çok balyayı içeren parti halindeki pamuklar için blok halinde tek ürün senedi düzenlenebilir. Bu durumda, blok ürün senedi üzerine parti pamuğun kaç balyadan oluştuğu ve toplam ağırlığı yazılır.

Pamuk, nitelik ve kalitesinin bozulmaması için gerekli tedbir ve önlemlerin alınması kaydıyla, zorunlu hallerde depolama öncesinde açık alanda on gün, sundurma altında ise yirmi gün bekletilebilir.

Pamuk, depolama amacından ziyade nakletme veya bir işletmede kullanılmak üzere kısa süreli muhafaza etme gibi amaçlarla lisanslı depoya en fazla 90 günü geçmeyecek şekilde geçici olarak kabul edilebilir. Bu durumda lisanslı depo işletmesi, pamuk sahibiyle kendisi arasında yaptığı özel sözleşme çerçevesinde pamuğu depolar ve depo ücret tarifesinden farklı olarak ücret talep edebilir. Ancak, bu şekilde kabul edilecek pamuk miktarı, pamuğun depolama döneminin başlangıcını takip eden ilk üç ay içinde merkez veya şubede pamuk için tahsis edilen depolama kapasitesinin yüzde onunu geçemez. Bu fıkrafta belirtilen geçici depolama süresi, gerekli görülmesi halinde genel olarak veya lisanslı depo işletmesi bazında Bakanlıkça en fazla yarısı oranında arttırılıp azaltılabilir.

Geçici olarak kabul edilen pamuğa ilişkin ürün senedi düzenlenmez. Ancak, bu pamukların lisanslı depoda geçici olarak bulundurma amacı ortadan kalkarsa veya geçici depolama süresi aşılsa ürün senedi düzenlenir.

Geçici olarak depoya kabul edilen pamuk, ürün senedi düzenlenen pamuklardan ayrı olarak depolanır. Pamuğun geçici olarak depolandığı, hem depo hem de kayıtlarda gösterilir. Kayıtlarda, pamuğun ağırlığı ile varsa yetkili sınıflandırıcılarca yapılan analiz sonucuna ilişkin bilgiler de yer alır.

Bekletilen ve geçici olarak depoya kabul edilen pamuklara ilişkin pamuk sahibi ve lisanslı depo işletmesi arasında çıkan ihtilaflar, aralarındaki sözleşme ve genel hükümlere göre çözülür.

Pamuğun depolara yerleştirilmesi ayrı depolanması ve teslimi

Aynı yıl ürünü pamuk; grup, tip, sınıf ve derecesine göre tahsis ve tasnif edilmiş, numaralanmış lisanslı depo ünitelerinde grup, tip, sınıf ve derecesi aynı olan pamuk ile karıştırılarak depolanır.

Pamuk, mudinin talebi ve lisanslı depo işletmesinin kabulü halinde, diğer pamuklar ile karıştırılmadan orijinal hali korunarak ayrı olarak depolanabilir. Bu durumda pamuk, ayrı ünitelere konulur ve diğer pamuklarla karıştırılmadan açıkça ve fark edilebilir şekilde işaretlenir. Ayrı depolanan pamukların depodaki yeri kayıtlarda açık şekilde gösterilir.

Diğer pamuklarla karıştırılmadan aynen depolanan pamuklar, aynı orijinal haliyle; aynı grup, tip, sınıf ve derecedeki diğer pamuklarla karıştırılarak depolanan pamuklar ise ilk giren ilk çıkar metoduyla mudilere teslim edilir.

Pamuğun standart net ağırlığı, prim ve indirim tarifesı

Karıştırılarak depolanan pamuklarda, her balyanın standart net ağırlığı ürün senedinde 220 kg olarak gösterilir ve pamuğun bu şekilde depolandığı belirtilir. Bu pamukların lisanslı depoya kabulünde veya geri alınmasında aşağıdaki şekilde hareket edilir:

Depoya kabul edilen balyanın, standart net ağırlığın altında olması halinde mudi tarafından lisanslı depo işletmesine, üzerinde olması halinde ise lisanslı depo işletmesi tarafından mudiye aradaki ağırlık farkından doğan bedel pamuğun depoya kabul edildiği tarihte o pamuğa ilişkin borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak ödenir.

Depodan geri alınan balyanın, standart net ağırlıktan fire oranı düşüldükten sonra bulunan ağırlığın altında olması halinde lisanslı depo işletmesi tarafından mudiye, üzerinde olması halinde ise mudi tarafından lisanslı depo işletmesine aradaki ağırlık farkından doğan bedel pamuğun depodan geri alındığı tarihte o pamuğa ilişkin borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak ödenir.

Karıştırılarak depolanan pamuklarda ortaya çıkabilecek küçük kalite farklılıkları prim ve indirim tarifesine göre tazmin edilir.

Pamuğun mudiye tesliminde küçük kalite farklılıkları çıkmış ve bunlar prim ve indirim tarifesindeki oranları aşmamış ise, prim ve indirim tarifesindeki kabul edilebilir sınırlar içindeki değerlere göre;

Mudinin lisanslı depodan teslim aldığı pamuk, teslim ettiğinden kaliteli çıkar ise, mudi tarafından pamuğun niteliğine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak, lisanslı depo işletmesine kalite farklılığından doğan fiyat farkı indirim tarifesi olarak ödenir.

Mudinin lisanslı depoya teslim ettiği pamuk, teslim aldığından kaliteli çıkar ise, lisanslı depo işletmesi tarafından pamuğun niteliğine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak, mudiye kalite farklılığından doğan fiyat farkı prim olarak ödenir.

Balyaların numaralandırılması

Pamuk balyaları, pamuğun karışmasına mahal vermeyecek, kolayca görülebilecek ve silinmeyecek bir şekilde belirli bir sistematığa göre numaralandırılır. Bakanlık, numaralandırmanın nasıl yapılacağı konusunda standart bir düzenleme yapıp zorunlu uygulamaya koyabilir.

Pamuğun korunması

Lisanslı depo işletmesi, lisansı askıya alınmış olsa bile her zaman, sorumluluğu altında bulunan pamuğun muhafazasında gerekli dikkati ve özeni gösterir.

Depo her zaman temiz olmalı ve pamuk yangın tehlikesini artıran ve sağlıklı muhafazasını engelleyen saman, çöp ve madde birikimleri ile yüksek sıcaklık ve aşırı nemden korunmalıdır. Pamuğa zarar verecek hale gelmiş depolar, gerekli tadilatlar yapıncaya ve pamuğun bozulmadan sıhhatli şekilde depolanmasına elverişli hale getirilinceye kadar kullanılmaz.

Pamuğun azami depolama süresi

Pamuk, iki dönem halinde, hasat döneminden itibaren azami 24 ay süreyle lisanslı depolarda depolanabilir. Bir dönem depolanan pamuğun ikinci dönemde de depolanabilmesi için ilk dönem sona ermeden en çok bir ay önce pamuğun yeniden analiz edilmesi ve yeni analiz değerlerine göre o pamuk için yeni bir ürün senedinin düzenlenmesi gerekir.

Pamuğun hasat dönemi, balya üzerindeki etiket bilgilerinden tespit edilir.

Pamuğun depolama döneminin başlangıç ve bitiş tarihleri, uygulama göz önünde bulundurularak Bakanlıkça belirlenir.

Pamuk lisanslı depolarına kirlenmiş, kimyasallara maruz kalmış, ağırlığı 190 kg'dan az ve nem oranı %8,5'un üzerinde olan balyalar kabul edilmemektedir. Pamuk analizlerin yapılmasında kullanılan son teknolojik cihazlardan biri HVI-1000 Pamuk Analiz Cihazı olup kullanımı yaygın olan bu cihaz ile yapılan analizler aşağıda belirtilmiştir. Kurulacak olan tesiste yapılan olan analizlerde de bu cihaz kullanılacak olup cihazın yapmış olduğu analizler;

- İplik Eğirme İndeksi (SCI)
- Mikroner(Mic)
- Olgunluk İndeksi (Mat)

- Üst Yarı Ortalama Uzunluğu (Len)
- Uniformite İndeksi (Unf)
- Kısa Lif İndeksi (SFI)
- Mukavemet (Str)
- Uzama (Elg)
- Nem (Rutubet)
- Parlaklık (Rd)
- Sarılık (+b)
- Renk Derecesi(C Grade)
- Çepel sayısı (Tr Cnt)
- Çepel alanı (Tr Area)
- Çepel Derecesi (Tr Grade)

Tek Balya Analizinde ise her balyadan alınan 120-150 gr. numunede yapılmaktadır. Bu analizde her balya numunesi için 1 mikroner, 1 renk-yabancı madde ve 1 lif uzunluğu-mukavemet ölçümü yapılacaktır.

Monte Pamuk Analizinde ise pamuk partisini temsilen alınan pamuk numunesi üzerinden 3 tekerrürlü HVI analizi yapılacaktır.

ii.Üretim Programı

Kurulacak olan depo, Mislen, Aynen ve Geçici Depolama hizmetleri verilecektir. Mislen depolama hizmeti içerisinde tek balya bazında analizlerinin yapıp standardize edilmesi sonrası, elektronik ürün senetlerinin oluşturulup (ELÜS), ilgili kategorisinde, diğer müşterilerin aynı kalitedeki pamukları ile karışık olarak depolanması ve çıkışının FIFO (ilk giren ilk çıkar) prensibine göre yapılmasıdır. ELÜS ihracında tüm müşteriler için ortak ISIN kodlar kullanılacaktır. Aynen Depolama hizmetinde ise, pamuk preselerinin, tek balya sistemine göre analizlerinin yapıp standardize edilmesi sonrası, elektronik ürün senetlerinin oluşturulup (ELÜS), diğer mudilerin pamukları ile karışmayacak şekilde AYRI olarak depolanmasıdır. Depolama mudinin tercihine göre klasman bazında veya parti bazında yapılacak, çıkış talebi geldiğinde aynen teslim edilecektir. ELÜS ihracı mudi bazında ayrı ISIN kodlar kullanılarak gerçekleştirilecektir.

iii.Pazarlama Stratejisi (fiyatlandırma, tanıtım ve dağıtım)

Lisanslı depolama tesisinin kurulum aşamasında tesisin tanıtımı amacıyla Söke Ticaret Borsası kanalıyla bir açılış toplantısı düzenlenecek ve bu toplantıda lisanslı deponun işleyişi ver üreticilere sağlayacağı faydalar anlatılacaktır. Bölgede faaliyet gösteren çırçır üretim tesisleri görüşmeler yapılacak bunların yanı sıra afiş, pankart ve broşür bastırma, medya yoluyla hedef kitleye mesajların iletilmesi konusunda da faaliyetler yürütülecektir.

Fiyatlandırma yapılırken mevcut lisanslı depolar ve bölge faktörü dikkate alınmış olup, oluşturulacak web sitesini yasal değişiklikleri ve gelişmeleri takip eden, depodaki son durumun görülebileceği, hedef kitleye uygun bilgilendirmeleri içerecek nitelikte kurgulanacaktır.

7.PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI

i.Fiziksel ve coğrafi özellikler

Coğrafi yerleşim

Türkiye'nin gelişmiş bölgeleri arasında yer alan Ege Bölgesi sınırları içerisinde kalan Aydın İli tarım, turizm ve sanayinin bir arada bulunduğu ender kentlerden birisidir. Bu özelliği ile ülkemizin kalkınması ve rekabetçi dünya ekonomisi içerisinde ayakta kalmasında önemli bir işlev ve potansiyele sahip bulunmaktadır.

İl, 37°- 44' ve 38°- 08' kuzey enlemleri ile 27°-23' ve 28°-52' doğu boylamları arasında yer almaktadır. İlin batısında, kıyısı olduğu Ege Denizi ile kuzeyinde İzmir ve Manisa, güneyinde Muğla ve doğusunda Denizli illeri ile komşudur. İlin yüz ölçümü 8,007 km²'dir. İl, bu yüz ölçümü ile Türkiye topraklarının %1'ini kaplamaktadır.

Aydın'ın doğusunda Denizli, batısında Ege Denizi, kuzeyinde İzmir ve Manisa, güneyinde ise Muğla illeri bulunmaktadır. Aydın ili, 8116 km²'lik yüzölçümü ile alan bakımından ülkemizin orta büyüklükteki illeri arasında yer almaktadır. İlin en büyük yüzölçümüne sahip ilçesini 1356 km² Söke oluşturmaktadır. Aydın iline 54 kilometre mesafe uzaklıkta olan Söke ilçesinin konumu 37°45' Kuzey enlemi ile 27°24' Doğu boylamı üzerinde yer alır. Denize kıyısı bulunan ilçenin denizden yüksekliği 38 m'dir.

Söke, Aydın İlinin sınırlarında yer alan ilçelerden, doğuda Koçarlı, kuzeydoğuda Germencik, kuzey ve kuzeybatıda Kuşadası, batı ve güneybatıda Ege Denizi, güneyde Didim ve Muğla iline bağlı Milas ilçesiyle komşudur.

Aydın ve İzmir'e hem karayolu ile hem de demiryoluyla, Milas ve Kuşadası'na ise sadece karayolu ile bağlıdır. Aydın'a 54 km, Kuşadası'na 23 km, Didim'e 56 km, İzmir'e 120 km

uzaklıktadır. Büyük Menderes ovasının kuzey kenarında, Samsun dağı eteklerinde kuzeydeki Durmuş Dağı etekleriyle meydana gelmiş bir geçit önünde yamaç ve etekte kurulmuş olan ilçe kuzey kısmında yer alır. İlçenin güneyi ve doğusu geniş bir ova halindedir. Çevresindeki zengin tarım alanlarından elde edilen ürünlerin pazarlandığı önemli bir ticaret merkezi olan ilçenin 7 km doğusundan Büyük Menderes nehri geçer.

Şehir, elverişli iklim şartlarına ve geniş bir ovaya sahip olduğundan çok çeşitli ürünler yetiştirilmektedir. Dolayısıyla şehrin çevresindeki ziraat hayatı çok canlıdır ve ziraat faaliyetleri bütün seneye yayılmıştır. Ayrıca önemli ulaşım yolları da bu ovidan geçtiğinden şehir için kavşak noktasıdır diyebiliriz. Bu durum şehrin sosyal ve ekonomik bakımdan gelişmesine çok elverişli şartlar sunmaktadır.

İklim (yağış oranı, nem, sıcaklık, rüzgar vb.)

Aydın ili su ve güneş zengini olan bir coğrafyaya sahiptir. Büyük Menderes Nehri ve oluşturduğu yer altı su tablası derin alüvyonlu toprakla oluşan ovaları ve yılda 2,726 saatten fazla güneş gören toprakları bereketin simgesidir.

İl, Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü bölgede yer almaktadır.

Akdeniz ikliminin karakteristik özelliği, kışların ılık ve yağışlı, yazların ise sıcak ve kurak olmasıdır. Ancak, ilin fizikî coğrafyası özelliği olarak dağların denize dik inmesi sonucunda deniz rüzgârları iç kesimlere kadar ulaşabilmektedir. Bu nedenle, Akdeniz Bölgesi'ndeki sıcaklar kadar bunaltıcı sıcaklar görülmemektedir. İlde en yüksek sıcaklık temmuz ayında, en düşük sıcaklık aralık ayında görülmektedir. Yıllık sıcaklık ortalaması 17,6 °C 'dir.

İlde ortalama yağış miktarı 657.7 mm/yıl, ortalama yağışlı gün sayısı ise 80.6'dır. İlçeler arasında düşen yağış miktarı belirgin bir farklılık bulunmamaktadır. Yağış ortalamasının %53,4'ü kış, %22,8'i ilkbahar, %20,7'si sonbahar ve %3,1'i yaz mevsimlerinde görülmektedir. Ortalama nispi nem %60,6 civarındadır.

İl'de rüzgarlar doğu ve güneydoğu yönünde esmektedir. Güney-Doğu yönünde esen Lodos İl'e bol miktarda yağış getirmektedir. Bunun yanında batı yönünden esen İmbat rüzgârı ılıman havanın İl'in iç kısımlarına kadar etkilemesini sağlamaktadır. Karasallık derecesi Aydın İli'nde %13,7 olarak belirlenmiştir. Bu değer İl'de genel olarak deniz etkilerinin egemen olduğunu göstermektedir.

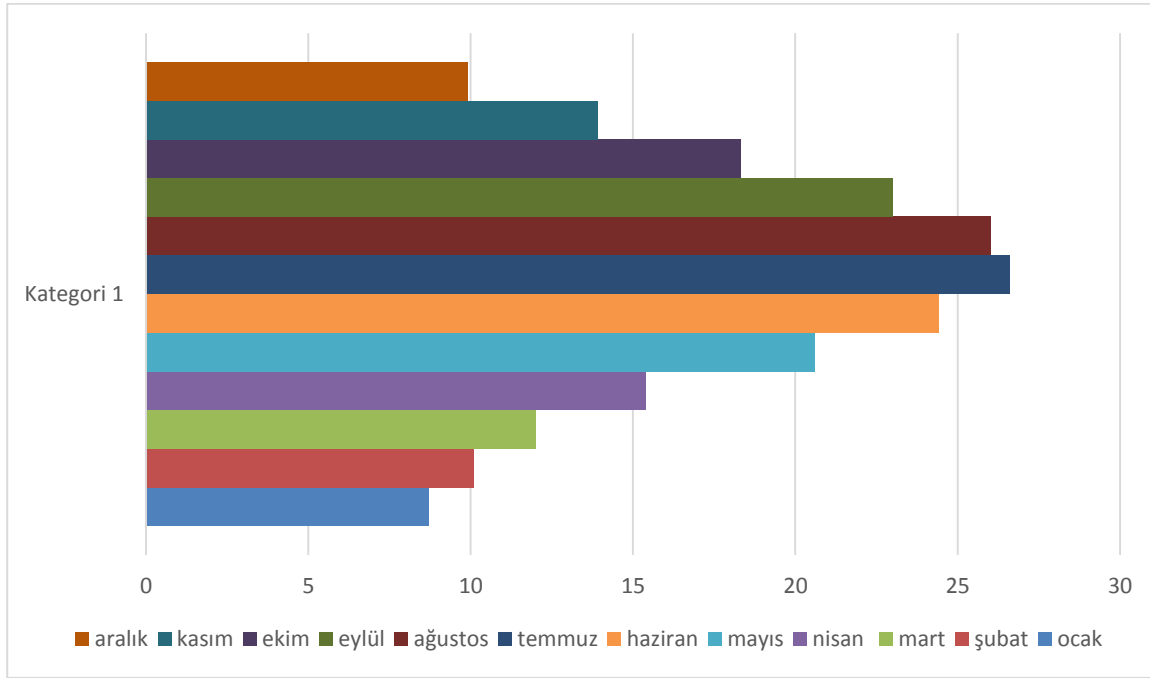
Aydın ilinin Söke ilçesinde lisanslı depoculuk tesisi yatırım fizibilite çalışması yapıldığından iklim özellikleri detaylandırılmıştır. Söke ilçesinde tipik Akdeniz iklimi yaşanmaktadır; yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı geçer. Yaz aylarında hemen hemen hiç yağış olmaz. Yağış çoğunlukla yağmur şeklindedir. Kar yağışı çok az görülür ve yerde fazla kalmaz. Dolu çoğunlukla ilkbaharda yağar. Yüksekler ovidan daha çok yağış almaktadır. Fakat son yıllarda yağmurlarda da belirgin bir azalma gözlemlenmektedir.

Sıcaklık

Şimdiye kadar kaydedilen en düşük sıcaklık-4.9°C, en yüksek sıcaklık 41.1°C olarak gözlemlenmiştir.

Söke ilçesinin yıllık ortalama sıcaklık değeri 17,4°C 'dir.

Tablo 30. Söke'nin Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

En düşük ortalama sıcaklığın Ocak (8,7°C), en yüksek ortalama değerlerin ise Temmuz (26,6°C) ve Ağustos (26,0°C) aylarında olduğu görülmektedir. Ayrıca aylık ortalama sıcaklık değeri 0°C'nin altına inmediği gibi, 30°C'nin üstüne de çıkmamıştır.

Tablo 31. Söke'nin Aylık Ortalama Sıcaklık Değerlerinin Mevsimler Dağılışı

Mevsimler	SONBAHAR	KIŞ	İLKBAHAR	YAZ
Sıcaklık	18,4 °C	9,5 °C	16 °C	25,6 °C

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Tabloya baktığımızda aylık ortalama sıcaklık değeri yazın 25,6°C, Sonbaharda 18,4°C, İlkbaharda 16°C, Kışın ise 9,5°C'dir. Verilerde dikkati çeken husus; yaz ve sonbahar mevsimlerindeki ortalama sıcaklık değerlerinin (25,6°C ve 18,4°C), grafikte gösterilen yıllık ortalama sıcaklık değerlerinden (17,4°C) fazla, Kış ve İlkbahar mevsimlerine ait ortalama sıcaklık değerlerinin (9,5°C ve 16°C) ise yıllık ortalama sıcaklık değerlerinden (17,4°C) az olduğudur. Yaz ve kış mevsimi arasındaki sıcaklık farkı oldukça yüksektir. Söke'de yaz ve kış arasındaki sıcaklık farkı 16,1°C'dir.

Tablo 32. Söke'nin Aylık ve Yıllık Ortalama Düşük Sıcaklık Değerleri

Aylar	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	yıllık
Sıcaklık	5,3°C	6,3°C	7,8°C	10,5°C	11,9°C	18,9°C	12,8°C
	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay	
Sıcaklık	21,6°C	21,0°C	18,0°C	13,6°C	9,5°C	6,3°C	

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Tabloya bakıldığında en düşük sıcaklık değeri Ocak ayına aittir.

Aylar	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	yıllık
							68

Sıcaklık	12.5°C	14.2°C	16.7°C	20.6°C	26.0°C	29.9°C	22.3°C
	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay	
	31.9°C	31.2°C	28.3°C	23.6°C	18.6°C	13.9°C	

Tablo 33. Söke'nin Aylık ve Yıllık Ortalama Yüksek Sıcaklık Değerleri

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Tabloya bakıldığında en yüksek sıcaklık değeri Temmuz ayına (31.9°C) aittir. Onu Ağustos ayı (31.2°C) izlemektedir.

Tablo 34. Söke'nin Aylık ve Yıllık En Düşük Sıcaklık Değerleri

Aylar	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	yıllık
Sıcaklık	-4.9°C	-4.6°C	-2.2°C	2.2°C	6.8°C	12.2°C	-4.9°C
	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay	
	14.5°C	14.4°C	9.4°C	4.0°C	-0.6°C	-4.3°C	

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Sıcaklığın en düşük olduğu ayların Ocak (-4.9°C) ve Şubat (-4.6°C) olduğu görülür. 0'ın altına düştüğü aylar Ocak (-4.9°C), Şubat (-4.6°C), Mart (-2.2°C), Kasım (-0.6°C) ve Aralık (-4.3°C)'tir.

Yağış

Söke'de ortalama yağış miktarı yıllık 943 mm'dir.

Tablo 35. Söke'nin Aylık ve Yıllık Ortalama Yağış Değerleri (mm)

Aylar	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	yıllık
Yağış mik. (mm)	200.8	133.3	97.1	68.6	36.6	11.4	943
	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay	
	1.3	1.4	15.8	57.8	118.4	200.5	

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Yağışın en fazla olduğu ayların Aralık ve Ocak olduğu görülür. (200.8 mm ve 200.5 mm) En az yağış alan ay ise Temmuz ve Ağustos'tur (1,3 mm ve 1.4 mm). Bunun dışında Haziran ve Eylül ayları en düşük yağış miktarı ile dikkati çeker. (Haziran 11.4 mm ve Eylül 15.8mm).

Yıllık yağışın mevsimlere dağılımına bakıldığında en fazla yağışın kış mevsiminde olduğu görülür. (634.6 mm). Yıllık yağışın %56,7'si bu mevsimde düşmektedir. Bu da gösteriyor ki yağışın yarısından fazlası bu mevsimde düşmektedir. En fazla yağışın gerçekleştiği ikinci mevsim İlkbahardır (202,3 mm) ve bu mevsim %21,5'lik bir orana sahiptir. Sonbahar mevsiminde yağış değeri 192 mm ile %20,3'lük bir orana, yaz mevsimi de 14,1 mm ve %1,5'lik bir orana sahiptir.

Tablo 36. Söke’de Yağış ın Mevsimlere Göre Dağılışı

Mevsimler	SONBAHAR	KIŞ	İLKBAHAR	YAZ	TOPLAM (yıllık)
Yağış (mm)	192	534,6	202,3	14,1	943
Oran (%)	20,3	56,7	21,5	1,5	100

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Buna göre en kurak mevsim 14,1 mm yağış miktarı ile yaz mevsimidir. Tabloya bakıldığında yağışların en düşük olduğu ay Temmuz (1,3 mm)’dur. Yağmurlu gün sayısı 94 gündür. Kırığı 17 gündür. Yağmurlu gün sayısı azdır. Fakat km²’ye düşen yağmur miktarı yüksektir.

Tablo 37. Söke’de Aylık Ortalama Yağış Şiddetlerinin Mevsimlere Dağılışı

Mevsimler	SONBAHAR	KIŞ	İLKBAHAR	YAZ
Yağış Şiddeti	40,4	45,9	32,7	18,3

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Tabloya göre Söke’de aylık ortalama yağış şiddetinin en fazla kış mevsiminde (45,9) yaşandığı görülür. Yağış şiddetinin en fazla olduğu ikinci mevsim sonbahardır (40,4). İlkbahar mevsiminde 32,7 ve yaz mevsiminde ise 18,3’tür.

Tablo 38. Söke’nin Günlük En Yüksek Yağış Miktarı nı n Aylık ve Yıllık Değerleri (mm)

Aylar	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	Yıllık
Günlük Yağış Değ.	118,5	87,2	106,0	110,0	117,5	14,2	142,1
	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay	
	12,5	16,5	77,0	110,0	102,0	102,2	

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre Söke ilçesinde yağış miktarının en yüksek miktarda olduğu 118,5 mm ile Ocak ayıdır. Bunu 117,5mm ile mayıs ayı izlemektedir. Günlük en düşük yağış miktarının olduğu aylar ise Haziran (14,2 mm) ve Temmuz (12,5 mm) aylarıdır.

Söke’de kar yağmaz. Bazı soğuk kış aylarında Beşparmak Dağlarının doruklarına, Samsun Dağlarına, Gümüş Dağına ve Kemer Dağına Kar yağdığı görülür. Fakat bu kar yağışı uzun ömürlü olmaz. Bir hafta içinde bu kar erir. Bu da bize Söke’de yağışların daha çok yağmur halinde yağdığını gösterir.

Tablo 39. Söke’de Aylık ve Yıllık Ortalama Dolu Yağışlı Gün Sayısı

Aylar	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	Yıllık
Gün	0,5	0,2	0,3	0,0	0,1	0,0	1,5
	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay	
	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	

Kaynak; Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Tabloya göre Söke’de Ocak, Şubat, Mart, Mayıs ve Kasım aylarında dolu yağdığı görülmektedir. Fakat yağın gün sayısı çok azdır. Yıllık doluluk günlerin sayısı 1,5 gündür. Kısacası bu tablo bize Söke’de çok fazla dolu yağmadığını göstermektedir.

Söke’deki yağış miktarının fazlalığı bulunduğu mevki ile ilgilidir. Kuşadası ve Bodrum gibi kıyı istasyonlarına nazaran daha içerde bulunan Söke’nin yıllık yağışındaki fazlalığa yol açan sebeplerden biri hemen kuzeyinde 1000 m’yi aşan Gümüş Dağı’nın varlığıdır. Çok kısa bir mesafe dahilinde hava kütlelerinin hızla yükselmesi, Söke civarında yamaç yağışları kuvvetlendirerek yıllık yağış miktarını fazlaştırmaktadır. Yağış fazlalığını hazırlayan diğer bir sebep de batı, güneybatı ve güneyden Büyük Menderes vadisi boyunca sokulan depresyonların kolayca Söke’ye ulaşmasıdır. Yağış, Söke çevresinde yetiştirilen ürünler için önem taşımaktadır.

Rüzgâr

Söke’de hâkim rüzgar yönü güneybatı (SW) olup bu batı sektörlü rüzgarların hakimiyeti görülür. Bu durum doğu-batı (E-W) yönündeki Büyük Menderes oluşunun topoğrafik olarak uygun şartlar hazırlamasının sonucudur. Söke, batıdan gelen siklonların doğuya hareketlerini sağlayan doğal yol üzerindedir.

Söke’de yazın eteziyen rüzgarları egemendir. Kuzey yönlü olan bu rüzgarlar soğuk bölgeden gelip sıcak bölgelere doğru estikleri için nem bakımından fakir ve kurudur.¹⁴ Söke’de bu rüzgarlar yaz döneminde buharlaşmayı ve bitkilerde terlemeyi hızlandırır.

Bu rüzgarlar Batı Anadolu’da Mayıs’tan itibaren esmeye başlar ve yaz mevsimi boyunca esmekte devam ederler. Toprağın nemini aldığından önce pamuk mahsulünü hızla büyütür sonra da toprağın nemi azalmış olduğu için mahsulü su ister.

Bazı noktalarda da meltem rüzgarları hissedilir. Bu rüzgarlara imbat adı da verilir. Gündüzleri denizden karalara, geceleri karalardan denizlere doğru eserler. Kış gelince vaziyet değişir. Batıdan batı rüzgarları (lodos) esmeye başlar. Bu rüzgarlar rutubetlidirler. Bu suretle bütün bölge kış ayları rutubetli ve yağmurludur. Doğu rüzgarları ise kışın sert ve soğuk olarak eser. Söke’nin kuzeybatı (NW) ve güney (S) istikametinde uzun boğazlarla denize açık bulunmasından dolayı bu rüzgarlar içerilere kadar girerler. Bunun sonucu olarak getirdikleri serinlikle yaz mevsimi pek sıcak olmaz. Kışın soğuk daha çok hissedilir.

Yani Söke’de 1.derecede SW, 2.derecede N rüzgarları hakimdir, en az esen rüzgâr ise S rüzgarlarıdır.¹⁵ SW rüzgarları denizlere oranla daha fazla soğumuş olan karalar üzerinden geldiği için soğuktur. Ortalama rüzgâr hızı ise 1,6 ‘dır.

Söke’de esen rüzgarlar çevreye büyük yarar sağlar:

- 1.Kışın esenler havayı ılıklaştırıp yumuşatırlar.
- 2.Yazın esenler ise havayı serinletirler. Bu nedenle Söke yazın çevreden çok serindir. Aydın, Denizli, Nazilli ve İzmir sıcaktan yanarken Söke bu rüzgarlar sayesinde serin olur.
3. Yağış getirirler.
- 4.Akdeniz üzerindeki nemli ılık havanın Ege kıyılarına taşınmasını sağlar.

Bulutluluk ve Nem

Söke’de aylık ve yıllık ortalama bulutlu günler sayısı incelendiğinde en yüksek bulutlu gün sayısı Temmuz ayı (31,9), en düşük bulutlu gün sayısı Ocak ayı (12,5) olduğu görülür. Yıllık bulutlu gün sayısı ise 22,3’tür.

Söke’de sisli gün sayısı çok fazla değildir. Yani fazla sis görülmez. Söke’de ortalama nisbi nem %58’tir. Nisbi nem yaz mevsiminde azalmakta, kış mevsiminde çoğalmaktadır. İlçede Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre nisbi nemin en yüksek olduğu aylar Ocak (%69), Aralık (%68), en düşük olduğu aylar Haziran (%49), Temmuz (%47), Ağustos (%48)’tur.

Toprak ve arazi yapısı ile ilgili bilgiler

Söke arazisi genelde iki sıradağ kütlesi arasında oluşmuş bir çöküntü alanından meydana gelmiştir. Güneyi Toros Dağları uzantısıyla kuzeyi Aydın Dağları uzantısıyla sınırlıdır. Güneyinde Beşparmak Dağları en yüksek noktasını oluşturur ve Dağın denizden yüksekliği 1250 metredir. Kuzeyindeki Samsun Dağlarının en yüksek noktası ise Dilek Dağıdır. Denizden yüksekliği ise 1229 m’dir.

Söke ve çevresi, Menderes masifine ait olan altta en yaşlı paleozoik, gnays, şist ve mermerlerden oluşan metamorfik kayalardan meydana gelmiştir. Çok karmaşık bir yapı gösteren bu kristalen birimler tavandan tabana doğru dizilmiştir.

Kuaterner yaşlı alüvyon, bölgede geniş bir alana yayılmıştır. Söke deresinin getirdiği malzemeler bölgede birikinti konisi oluşturmuştur. Söke’nin hemen batısında başlayan Samsun Dağları paleozoik ve bazı kısımları daha eski zamana ait tabakalardan oluşmuştur. Dağlık sahanın doğu ucunda mikaşistler yüzeye çıkmaktadır. Bunun üzerinde gri renkli masif kalkerler gelmektedir. Dağlık arazinin ortasında ve bazı kısımlarda faylar neticesinde kalkerler arasında mikaşistler tekrar yüzeye çıkmaktadır. Samsun Dağında genel olarak diyebiliriz ki kalkerler geniş alana yayılmaktadır. Samsun Dağlarının azami yüksekliği 1360 m olup bir takım sivri tepelerle denize dik olarak uzanır. Uzunluğu 40 km kadardır. Sisam adası karşısında denize doğru dip burun oluşturmuştur. Bu dağların güney yamaçları söke sınırları içindedir. Söke civarında Samsun Dağları yüksekliğini kaybederek alçalır, batıda ve doğuda yeniden yükselir. Batıdaki yükselme ani şekilde oluşmuştur. Söke civarında arazi neojen, kaba konglomera ihtiva eder. “Bu dağlık saha, doğu ve batı uçlarına doğru yavaş yavaş incelen bir yarı elipsoidi andırmaktadır”.

Söke’nin hemen kuzeyinde bulunan ve yamacına yaslandığı tepenin adı Moralı Dağı’dır. Daha doğuda Fevzipaşa deresinden sonra yükselen tepenin adı da Asar Dağı’dır. Kemalpaşa mahallesinin yamacına kurulduğu tepe de Bülbül Dağı’dır. Samsun Dağı’nın ovaya bakan yamaçları daha dik bir görüşüne sahiptir. Samsun Dağında kalker kütleler fazla olmasından dolayı dağın silsilesinin geçirgenlik durumu mevcuttur. Dağda oluşan diklik ile bazı yerlerde çığlayanlar meydana gelmiş ve dev kazanları teşekkül etmiştir. Bazı yerlerde de akan sular birikinti konilerini meydana getirmiştir. Samsun dağlarında işletilmeyen bol miktarda mermer yatakları ve işletilmekte olan kireç ocakları vardır.

Söke'nin güneyinde uzanan Beşparmak Dağları ise granit ve granülit kayalardan meydana gelmiştir. Oluşum itibarıyla püskürük kayalardır. Bu dağların zirvesi Söke dışında kalmaktadır.

Söke ilçesinin güneydoğusu ve doğusunda yer alan beşparmak dağları, Güney Toros dağlarının batı uzantılarıdır. Beşparmak adı; en yüksek tepesi olan 1367 metre yüksekliğindeki beşparmak tepesinde sert granit kayalıkların görünüş şeklinin havadan bakıldığı zaman, bir elin beşparmağına benzemesinden dolayı verilmiştir. Bu dağlar, Çine çayı batısındaki Karpuzlu yaylası ve Gökbel dağları ile, Bafa Gölü arasında, Bağarasın tam güneyinde Milas şehrine doğru yani güneydoğuya doğru uzanırlar. Beşparmak dağlarının Bafa Gölü kuzey uzantıları Karadöşeme, Ağaçlıbol, Balıkkaya Döşeme bağları, Çam dağı, Pirenlik Tepe, Yeşilköy ve Avşar tepeleridir. Bu dağların kuzey yamaçları, Büyük Menderes'e kadar muhtelif dalgalarla alçalarak iner. Bu durumuyla tamamen Büyük Menderes ve Söke Ovası'na egemen durumdadır.

Söke'nin kuzeyindeki, eski ve yeni su depolarının bulunduğu Dede dağ tepesi, kuzeyindeki Fevzipaşa Mahallesinden, güneydeki Savuca Mahallesine doğru bir çizgi çizdiğimizizi düşünelim, bu çizginin tam batı tarafı, Söke şehrinin batısıdır. Savuca Mahallesinin ve Askeri Kışla batısına düşen Kocataş Deresinin kuzeyinde Kemalpaşa mahallesinin kuzeybatı engebeleri tahminen 150 metredir. Bunun kuzeyinde Maden Tepe bu tepenin kuzeyinde şimdi işletilmeyen Maden Ocağı var. Bunun kuzeyi Söke çayıdır.

Batıya ilerledikçe Kuşadası-Söke karayolunu, takip eder paralellikler gösteren Söke çayı kuzeyindeki ve güneyindeki yükseltiler 100-200 m arasında değişen farklılıklar göstermektedir. Söke çayına gerek kuzeyden ve gerekse güneyden karışan pek çok kuru dereler mevcuttur. Kuşadası Söke karayolu üzerindeki Kıranta Tepe 298 metre yüksekliğinde olup Kıranta mezarlığı ve mevkii, Çatal çam Tepe ve Yayla köy ve Köklük sırtları kuzeyindeki Gül dağlarının güneye inen kollarıdır.

Söke Belediye su deposunun bulunduğu dağa Dede dağıdır. Dede dağın yüksekliği 182 m'dir. Bu Dede dağın kuzeyinde Kartaltepe vardır (Söke Fiziki Coğrafyası).

Söke Ovası'nda yer alan Topraklar:

Denizden kazanılmış bir yer olan Söke ovasının toprakları tuzludur. Ovanın sulama işleri Menderes nehrinden karşılanmaktadır. Söke Ovası'nda 4 tür toprakla karşılaşılır.

1)Yarı Alüvyal Topraklar: Yamaçlarda ve dağ eteklerinde sellerin getirdiği gnays ve mikaşist bulunan bu topraklar kireç bakımından zengin olup geçirgen bir yapıya sahiptir. Bu sahaların sulanmasına imkan olmadığından daha ziyade incir, tütün ve zeytin yetiştirilmesine elverişlidir.

2)Alüvyal Topraklar: Büyük Menderes nehrinin erozyonla getirmiş olduğu alüvyonlardır. Kalker bakımından zengin olan bu toprakların geçirgenliği oldukça azdır. Tınlı-kumlu, Tınlıkilli, Tınlı ve alüvyal yapıdadır. Bu topraklarda silt ve milk fazla miktarda bulunduğundan, etraftaki arazilere nazaran daha çukurda yer aldığından genellikle drenaj bozukluklarına rastlanır.

3)Taban Arazisi Toprakları: Kalker bakımından zengin olan bu topraklar Söke ovasının batı ucunda deniz seviyesinde veya deniz seviyesine çok yakın yerde bulunurlar. Bu nedenle ekim yapmak için geç tava gelirler. Tuzlu ve alkali olduğundan tarıma pek elverişli değildir. Bu

bakımdan kültür bitkilerinin yetiştirilmesine imkân olmadığından daha ziyade otlak olarak kullanılırlar.

4)Dağlık ve Arızalı Araziler: Mikasist kayaların bulunduğu, tabi zeytinliklerle ve ormanlarda kaplı olan topraklar erozyon sebebiyle daima aşınmaya maruz kalmaktadır.

Bitki örtüsü

Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü Aydın ilinde bu iklimin özelliklerine haiz bir bitki örtüsüne sahiptir. Genellikle tepelik ve yükseltilerde maki bitki örtüsü görülmektedir. Makilik alanlarda zakkum, sandal, pırnal meşesi ve defne oldukça sık görülmektedir. Toplam arazinin %37'lik bir kısmını ormanlık alan teşkil etmektedir. Orman alanları alan büyüklüğü açısından tarımsal arazilerden sonra ikinci sırada yer almaktadır (Aydın ili Tarım ve Orman Müdürlüğü). Ormanlık arazinin 128,000 hektarı baltalık işletme sınıfı, 170,000 hektarı da koruluk alanıdır. Bu ormanlarda görülen başlıca türler; Kızılçam, Karaçam, Fıstıkçamı, Sedir ve Meşe'dir.

İl'de zirai amaçlı olarak dikilen Zeytin, İncir, Kestane, Ceviz, aşılınmış Antep fıstığı, Şeftali, Elma vb. ağaçlar hiç de anımsanmayacak bir alanda görülmektedir. Özellikle İncir ve Zeytin Aydın İli ile özdeşleşmiş ağaç türleridir (Aydın ili Tarım ve Orman Müdürlüğü).

Fizibilite çalışmasının uygulama alanı Söke ilçesi olduğundan dolayı Söke ilçesinin bitki örtüsü detaylandırılmıştır.

Söke ilçesinde iklime bağlı olarak bitki örtüsü Akdeniz iklim özelliğini taşır. İlçenin topraklarının %30 u ormanlarla kaplıdır. Yüksek kesimlerde palamut meşesi, meşe, karaçam, fıstık çamları, sedir ağaçları bulunur. Kurakçık karakter deki boylu makiler ise geniş alanlar kaplar. İç kesimlerde 500-600 m'ye kadar bu tür bitkiler önemli yer tutar.

Zeytin ağaçları, fıstık, menengiç bunlardan bazılarıdır. Bu türlerin bir kısmı insan eliyle bir kısmı da yangınlarda yok olmuştur. Bunun dışında insan eliyle dikilmiş büyük miktarda incir narenciye, şeftali, erik, elma, kiraz, fındık vb. türdeki meyve ağaçları geniş alanları kaplamaktadır.

Söke ovası Türkiye'nin en önemli pamuk üretim sahalarından biridir. Söke coğrafyasında ana ürün pamuğun dışında buğday, çeşitli yem bitkileri, narenciye, meyve bitkileri, incir ve en önemli olan zeytin yetişir.

Samsun Dağları genellikle makilerle ve çam ormanlarıyla kaplıdır. Yerleşme eteklerde ve ovaya yakın yamaçlarda kurulmuştur. Dağlık sahada eğim ve toprak şartlarının ziraate elverişli olduğu yerler zeytin ve incir ağaçlarıyla kaplanmıştır. Bunun dışında ormanlık sahalar, çalılıklar ve verimsiz otlaklar geniş yer tutmaktadır.

Beşparmak dağlarında ise yüksek kesimleri çam ve meşe ormanları ile kaplıdır. Eteklerinde ve alçak yamaçlarında zeytinlikler vardır. Bu dağların da genel bitki örtüsü makidir.

Su kaynakları

Söke ve yakın çevresinin hidrografik elemanlarını akarsular, yeraltı suları ve kaynaklar ile göller oluşturmaktadır. Söke Ovası'na hayat veren Büyük Menderes nehri Ege Bölgesinin en uzun ve en büyük ırmağıdır. Uzunluğu 380 km'yi bulur. Kaynaklarını Ege Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi sınırında kalan dağların batıya dönük yamaçlarından alır. Doğuda Afyonkarahisar'ın hemen batısında yer alan Murat Dağları ile Kocatepe, Sandıklı Dinar;

güneyde Burdur yakınlarındaki Söğüt Dağları, Denizli'nin güneyinde Honaz Dağı, Tavas ve Muğla'nın kuzey ve kuzey-batı taraflarında yer alan Menteşe Dağları ve en nihayet batıda Beşparmak dağlarının Menderes havzasına bakan yamaçlarından alır.

Bol yağmurların yağdığı aylarda ve dağlardaki karların eridiği ilkbaharda Büyük Menderes'in suyu kabarır. Bu kabarma sırasında çevresindeki arazileri sular kaplar. Eski yataklara ve çukur alanlara sular dolar ve büyük gölcükler meydana getirir. Bu taşkınlardan daha önce belirttiğimiz gibi açılan tahliye kanalları, yapılan barajlarla kurtulmuştur.

Suyunun kabarık olduğu zamanlarda yatağının bazen sağ bazen de sol tarafını aşındırır. Bu aşınan kısmın karşı yakasında ise birikintiler olur ve o kısmın tabanı yükselir. Yükselen taban tarafındaki kıyı az aşınır; buna karşılık derinleşen taraftaki kıyıda çok aşınır. Böylece nehir akışı içinde kıyılardan birisini doldurarak dış bükey hale getirirken tam onun karşısına gelen kıyısını ise aşındırarak iç bükey duruma getirir. Alüvyonlu ovada ilerlerken bu aşındırma ve biriktirmeler sonucu ardı ardına birçok yılan kıvrımları oluşturur. İşte bu şekle menderes adı verilmektedir.

Dolaşarak akmasının nedeni;

- 1) Söke Ovası'nın düz olması
- 2) Ovanın jeolojik yapısı

Büyük Menderes dışında Söke çevresinin başlıca akarsularını küçük dere ve çaylar teşkil eder. Kış yağışları ile zaman zaman akıp ovadaki azmaklarda kaybolurlar. Çok azı ise Büyük Menderes'e ulaşabilir. Çok az olmakla birlikte bunlardan yaz kış su taşıyanları şunlardır:

Söke Çayı: Söke'nin kuzeyindeki Sonerler boğazından Eşektaşlı sırtlarından toplanan kaynak ve yağmur sularını alarak güneydoğuya doğru akar. Morali Dağı ve Kemalpaşa mahallesinin üst tarafındaki Bülbül Dağının arasındaki Abalaki boğazından geçip şehri ikiye ayırır. Söke altındaki bataklıklarda kaybolur

Fevzipaşa Çayı: Gümüş Dağının güneybatı yamaçlarından kaynaklanan suları sel ve yağmur sularını alıp Kemer bataklığına doğru akar ve orada kaybolur.

Sarıçay: Büyük bir bölümü Koçarlı ve Söke arasındadır. Beşparmak dağlarının kuzeydoğu yamacında yer alan Sarıçay vadisinin kaynak ve yağmur sularını alıp Menderes'e ulaşır. Söke çevresi ve ovası Büyük Menderes'ten olduğu kadar yeraltı suyundan da faydalanmaktadır. Bu konuda yapılan etüdlere göre Yuvaca ile Çalıköy arasında çekilecek bir hattın doğusunda kalan yerlerde yeraltı suyundan yararlanabileceği anlaşılmıştır. Söke'de mevcut yeraltı suyu $CaCO_3$ ve $CaSO_3$ taşıdığından oldukça serttir. Bu sertliği arttırıcı olarak yeraltında bulunan kalker ve mermer formasyonları eklenince sertlik daha da artmaktadır.

Söke ovasında genel olarak taban suyu yüksektir. Yeraltı suları yağış, sulama ve Büyük Menderes'ten derinlere sızan sulardan meydana gelmektedir. Ovanın genel yapısı dolayısıyla yeraltında teşekkül eden bol su yeraltındaki tektonik çatlaklardan Ege Denizine akmaktadır. Bütün bunların yanı sıra yer yer Büyük Menderes'in seviyesinden daha yüksek yeraltı sularına rastlanmaktadır. Bunlar da sızıntılar halinde Büyük Menderes'i beslemektedir.

Sazlık y, Söke, YenidoĒan, Ak akonak ve Güllübahçe güneyinde yapılan çalışmada yer altı su rezervi $48 \times 106 \text{ m}^3/\text{yıl}$ olarak saptanmıştır. Halen çekilen yer altı suyunun dışında da alandan yaklaşık olarak $30 \times 106 \text{ m}^3/\text{yıl}$ su  ekilebileceĒi sanılmaktadır.

Diğer doğal kaynaklar

Aydın ilinde önemli maden varlıkları arasında linyit kömürü ve zımpara taşı öncelikli paya sahiptir. Diğer maden varlıkları mermer, demir, feldspat, kuvars, kükürt, tuğla-kiremit hammaddesi şeklindedir. Porselen, vitrifiye seramik hammaddesi olan feldspat, potasyum, sodyum ve kuvarsın ildeki üretimi; ülke toplam üretiminin yaklaşık %95'ini oluşturacak şekilde Çine ve yöresindeki maden rezervlerinden karşılanır.

Çimento sanayinin önemli hammaddesi olan kaolen, kalker ve kil varlığı nedeniyle çimento sanayi gelişmiştir. İlin bazı ilçe ve köylerinde işletilen kireç taşı ve kil ocakları küçük ölçekli olup, temel olarak inşaat malzemeleri sanayine hammadde üretmektedirler. Yine yeraltı kaynaklarından olan memba suları, içme suyu olarak şişelenerek tüketiciye sunulmakta, il sanayisindeki yeri, artan üretimle beraber gelişme göstermektedir (Egev Aydın il Raporu).

Aydın ili, Jeotermal enerji kaynakları bakımından da önemli potansiyele sahip olup kaplıca tesisi ısıtılması, sera ısıtılması, elektrik üretimi, şehir ısıtmacılığı gibi çok yönlü kullanıma sahip olan jeotermal sahalar, il turizmi ve sanayinin gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. İl dâhilindeki önemli bazı jeotermal alanlar Yılmazköy, Germencik- Ömerbeyli, Bozköy-Çamur, Umurlu Serçeköy, Pamukören, Germencik-Gümüş, Sultanhisar, Salavatlı, Kuşadası-Ilica, Buharkent Ortakçı ve Nazilli-Gedik sahalarıdır. Bunlardan Pamukören jeotermal alanında gerçekleştirilen sondajda 188 °C sıcaklık ve 58 lt/sn debiye sahip akışkan görünür hale getirilmiştir(MTA Genel Müdürlüğü). Bazı Jeotermal kaynaklarının 59-142°C sıcaklık ve 280 lt/sn debi ve 203-232°C ve 725 lt/sn debiye sahip olduğu tespiti yapılmıştır.

Aydın-Söke-Sazlı Jeotermal Alanı bulunmaktadır.

Aydın İli söke ilçesi doğusunda Sazlıköy'de yüzeyleyen kaynaklar bölgenin ismi ile gösterilmiştir. Kaynakların su boşaltımı çok fazladır. Su ısısı 27 C' dir (Söke Kaymakamlığı). Ayrıca Aydın'daki feldspat rezervinin 120 milyon ton civarında olduğu ve en az 60-70 yıl dayanabileceği tahmin edilmektedir

ii.Ekonomik ve Fiziksel Altyapı

Tarım

Aydın, potansiyeli ve ürün çeşitliliği bakımından tarımsal üretimin en önemli merkezlerinden biridir. Türkiye toplam tarımsal ürün üretimi içerisinde önemli yere sahip olan Aydın ili, çalışmalarda özellikle “Dağlarından yağ, ovalarından bal akan şehir” tanımlanması yapılmış olup bu ilin tarımdaki gücünü özetlediğini göstermektedir.

Aydın il Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından hazırlanan Aydın ili tarım raporunda Türkiye'de bölge yüz ölçümüne göre, ekili-dikili alanın en fazla olduğu illerden biri olan Aydın, tarım ve hayvancılık sektörü, ürün çeşitliliği bakımından da son dönemlerde incir, kestane, pamuk, zeytin vb ürünlerde ülke çapında önemli etkisini göstermeye başlamış olduğundan bahsedilmiştir. Tarımsal üretimdeki en önemli üretici merkezlerinden biri olmasının sebebi Aydın ilindeki arazinin fazla engebeli olmaması, düzlüklerin geniş yer kaplaması ve makineli tarımın yaygın olması, bölgede tarımın gelişmesinde ulaşımın kolaylığı, sulamanın yaygınlığı, tüketici nüfusun fazla olması önemli göstergelerdir. Ayrıca il genelinde aynı anda, üç değişik iklim tipinin görülmesi, tarım ürün çeşidini artırmaktadır.

Aydın İl Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerinde Aydın ilinde özellikle incir, kestane, zeytin ve zeytinyağı, süt ve besi hayvancılığı, pamuk, kuru gıda, su ürünleri alanlarında Türkiye ekonomisinde önemli bir paya sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Aydın'ın ekonomik bakımdan avantajlı bir konumda olmasının sebepleri

- a) Coğrafi konumunun sağladığı ulaşım avantajı ve ulaşımında birçok alternatifinin olabilmesi (karayolu, demiryolu, denizyolu),
- b) Hammaddeye yakınlığı (tarıma dayalı sanayi için),
- c) Nüfusunun genç ve vasıflı oluşu

Tablo 40. Aydın ili Tarımsal Üretim Verileri

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bitkisel üretim değeri (bin TL)	2.005.986	2.153.614	2.329.530	2.516.247	2.710.083	3.436.592	3.639.638
Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarı (ton)	2.335.724	2.531.081	2.575.442	2.561.344	2.616.871	2.892.818	2.987.017
Örtü altı sebze ve meyve üretim miktarı (ton)	51.518	57.493	61.438	65.402	68.161	66.502	69.026
Toplam tarımsal üretim değeri (bin TL)	3.661.859	3.657.247	4.006.790	4.418.400	4.865.773	6.308.637	7.287.372
Toplam işlenen tarım alanı (hektar)	147.661	151.608	154.698	152.566	148.569	152.236	141.096
Kişi başına tarımsal üretim değeri (TL)	3.638	3.582	3.845	4.194	4.555	5.837	6.639

Kaynak; TÜİK 2018 Yılı Bitkisel Ürün İstatistikleri

Aydın ilinde 2012 yılında 320.978 büyükbaş varken bu rakam hayvancılığın gelişmesiyle birlikte 2018 yılında 435.815 olmuştur. Küçükbaşta ise 2012 yılında 288.382 adet iken 2018 yılında da küçükbaş hayvancılığında gelişme yaşanarak bu rakam 343.208 olmuştur.

Tablo 41. Aydın ili Hayvancılık Verileri

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Büyükbaş hayvan sayısı (baş)	320.978	326.520	343.940	337.223	340.599	410.361	435.815
Küçükbaş hayvan	288.382	299.105	304.928	311.895	304.197	311.713	343.208

sayısı (baş)							
Canlı hayvanlar değeri (bin TL)	1.241.715	1.047.683	1.158.958	1.343.910	1.630.661	2.215.399	2.723.899
Hayvansal ürünler değeri (bin TL)	414.158	455.950	518.302	558.243	525.029	656.646	923.835

Kaynak; TÜİK 2018 Yılı Hayvansal Ürün İstatistikleri

Söke ilçesinin ekonomik yapısına tarım ve tarım endüstrisi hakimdir. Söke ve çevresinin iklimi, topraklarının sulanabilir oluşu, buralarda çeşitli tarım ürünlerinin yetişmesini sağlamıştır. Söke’de yaşayan halkın çoğu çiftçi ve tarım işçisidir. Yerli işçilerden başka, yöreye çalışmak için sezonluk işçiler de gelmektedir. İlçedeki tarlalar merkez içerisinde yer almaz. Tarım ilçenin ovasında yapılır. Söke ovası, Büyük Menderes Ovasının son bölümüdür. Gümüş dağı eteğindeki Magnesia yıkıntıları önünden başlar, kuzeyde Samsun sıradağları, güneyde Menteşe sıradağları ve bunların en yüksek doruğunun bulunduğu Beşparmak dağı, kütlesinin çevrelediği tepelerle denize kadar doğu-batı yönünde uzanır.

Söke ilçesi Tarım ve Orman Müdürlüğü kayıtlarına göre, Söke ilçesi 2018 yılı Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS)’ye kayıtlı 4.549 çiftçi ailesi olup;

Tarımsal alanlarda yapılan ekiliş dağılımı:

PAMUK (1. ve 2. Ekiliş): 346.624 da ekim gerçekleştirilmiştir.

BUĞDAY: 3.391 da ekim gerçekleştirilmiştir.

YEM BİTKİSİ (Fiğ, Mısır, Arpa): 19.690 da ekim gerçekleştirilmiştir.

Tablo 42. Söke İlçesi Arazi Kullanım Şekillerine Göre Dağılımı

ARAZİNİN KULLANIM ŞEKLİNE GÖRE DAĞILIMI	ALANI (da)
1- ÇAYIR - MERA	36.510
2- ORMAN	217.000
3- GÖL VE BATAKLIK	86.000
4- MESGUN MAHAL	19.000
5- EKONOMİK OLMAYAN ARAZİLER	54.690
6- TARIMSAL ARAZİ (EKİLİ – DİKİLİ ARAZİ)	616.800
TOPLAM	1.030.000

Kaynak; Söke ilçesi Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2018 verileri

Tablo 43. Söke İlçesi Ekili ve Dikili Arazi Yapısına Göre Ürün Grupları

EKİLİ VE DİKİLİ ARAZİ ÜRÜN GRUPLARI	ÜRÜNLERE DAĞILIM ALANI (da)
TARLA ARAZİSİ	375.400
MEYVE ARAZİSİ	237.899,33
a) Zeytinlik	225.200
b) İncir	2.282

c) Narenciye	7.816
d) Şeftali Erik, Nar, Kiraz vb.	2.600,50
e) Bağ Alanı	0,83
SEBZE ARAZİSİ	3.500
SERA ALANI	0,67
TOPLAM	616.800

Kaynak; Söke ilçesi Tarım ve Orman Müdürlüğü,2018 verileri

Tablo 44. Söke İlçesi Sulama Durumu

SULAMA DURUMU	
SULU ALANLAR	398.770 da
Büyük Menderes Nehrinden	96.550 da
D.S.İ. Sulama Şebekesinden	266.220 da
Artezyenlerden	36.000 da
KIRAÇ ALANLAR	218.020 da
Dikili Alanlar	211.720 da
Ekili Alanlar	6.300 da
TOPLAM	616.800 da

Kaynak; Söke ilçesi Tarım ve Orman Müdürlüğü,2018 verileri

Söke Çevresinde Yetişen Başlıca Ürünler

- Tahıllar: Buğday, arpa ve mısırdır. Bunlardan arpa hayvan yemi olarak, yeşil veya kırma halinde değerlendirilir. Mısır ise taze mısır ve taneli mısır olarak iki şekilde değerlendirilir. Buğday ise ekonomik boyutlu bir şekilde üretilir. Söke un fabrikalarında un haline getirilir. Buradan çevreye satılır. Önemli bir ekonomik katkısı vardır.

- Endüstri Bitkileri: Pamuk Söke'nin simgesidir. Söke pamuk tarımı bakımından geniş bir potansiyele sahiptir. Ovada sulama ve drenaj işlerinin gittikçe daha düzenli hale gelmesi pamuk tarımını olumlu yönde etkilemiş ve birim alandan alınan pamuk miktarını arttırmıştır.

Söke pamukları Adana pamuklarından daha uzun elyafı, daha temiz ve yumuşaktır. Büyük Menderes Ovasının en iyi pamuğu Koçarlı, Bağarası ve Söke'de yetiştirilir. Bölgedeki tarım alanlarının %75'inde pamuk üretilmesi de bunun kanıtıdır.

Hayvancılık

Hayvancılık yamaç ve dağlık arazide yapılmaktadır. Ovada kültür bitkilerinin yetiştirilmesine paralel olarak besi ve süt hayvancılığı da gelişme göstermiştir. Menderes ovası hayvancılık bakımından çok müsaittir. Ovanın ekilmeyen çayırli kısımlarında koyun, sığır, at beslenir.

Söke ilçesi Tarım ve Orman Müdürlüğü kayıtlarına göre hayvan sayıları:

Büyükbaş Hayvan Sayısı: 33.000

Küçükbaş Hayvan Sayısı: 23.300

Kanatlı Kümes Hayvanı: 318.600

Akdeniz ikliminin baş göstermesi, doğal su kaynaklarının varlığı ile kuraklığın az olması büyükbaş hayvan sayısını arttırmıştır. Beşparmak dağları eteklerindeki köylerde küçükbaş hayvan ile küçük yapılı yerli türde büyükbaş hayvan yetiştirilmektedir.

Söke arıcılık açısından uygun şartlara sahiptir. Arılardan Ağustos ve Ekim aylarında 2 defa bal alınır. Ağustosta alınan bal genellikle pamuk çiçeklerindendir. Pamuk adı verilen bu tür bal çabuk şekerlenir. Merkezin çevresinde yer alan Turburgazı, Doğanbey, Yuvaca, Karakoy, Çavdar ve Yamaç köyleri arıların barınabilecekleri en iyi yerlerdir.

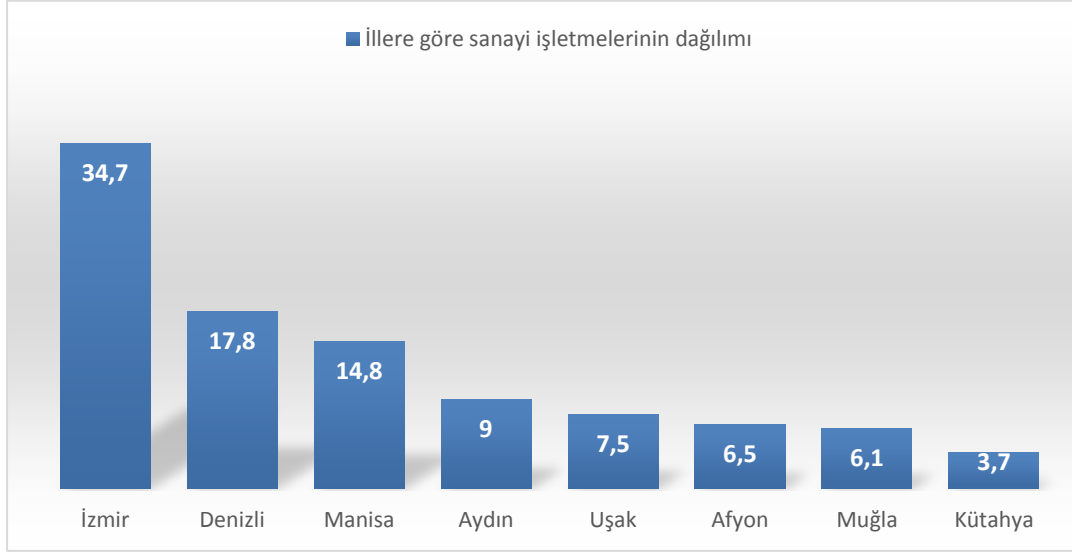
Verimli topraklara sahip bulunan Söke ilçesi su ürünleri bakımından da Batı Anadolu Bölgesine nazaran hatırı sayılır bir zenginliğe sahiptir. Başlıca balık elde edilen sahalar Büyük Menderes nehrinin meydana getirdiği göller ve azmaklar ve su birikintileri ile denize döküldüğü kıyılar ve bu kıyılarda ortaya çıktığı kordonla, kordonların iç kısımlarıdır.

Sanayi

Aydın, tarım, sanayi ve dış ticaret ile turizm faaliyetlerinin bir arada bulunduğu ender illerden biridir. Tüm bu unsurlara sahip olması ekonomisinin önemini ortaya koymaktadır. Aydın'da gıda ürünleri ve içecek imalatı ile bunun yanı sıra diğer madencilik ve taş ocakçılığı sektörleri öne çıkmaktadır. Ayrıca sektörel çeşitliliği olan Aydın'da bitkisel üretim önemli sektörlerdendir.

Aydın İli tarım bölgesi olması sebebiyle tarıma dayalı işlenmiş ürünler kimyevi maddeler ve mamuller (selüloz), bitkisel ürünler (zeytin, zeytinyağı, pamuk, tütün, yaş sebze ve meyve, vb.) ve sanayi mamullerinden (zirai aletler, makine ve ekipmanlar) oluşan dağılım söz konusudur.

Aydın ili Ege Bölgesinde bulunmaktadır. Öncelikle bölgelere göre bir değerlendirme yapıldığında; sanayi işletmelerinin %41,1'i Marmara, %20,4'ü İç Anadolu, %13,8'i Ege, %9,2'si Akdeniz, %8'i Karadeniz, %4,8'i Güneydoğu Anadolu, %2,7'si Doğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır. Ege Bölgesinde yer alan iller işletme sayısına göre sıralandığında, Aydın ili sanayi işletmesi sayısı bakımından %9'luk oran ile bölgede dördüncü sırada yer almaktadır. Aydın ilinde yapılan araştırmalarda 2016 yılında Sanayi alanında toplam girişim sayısı 58.891'dir.

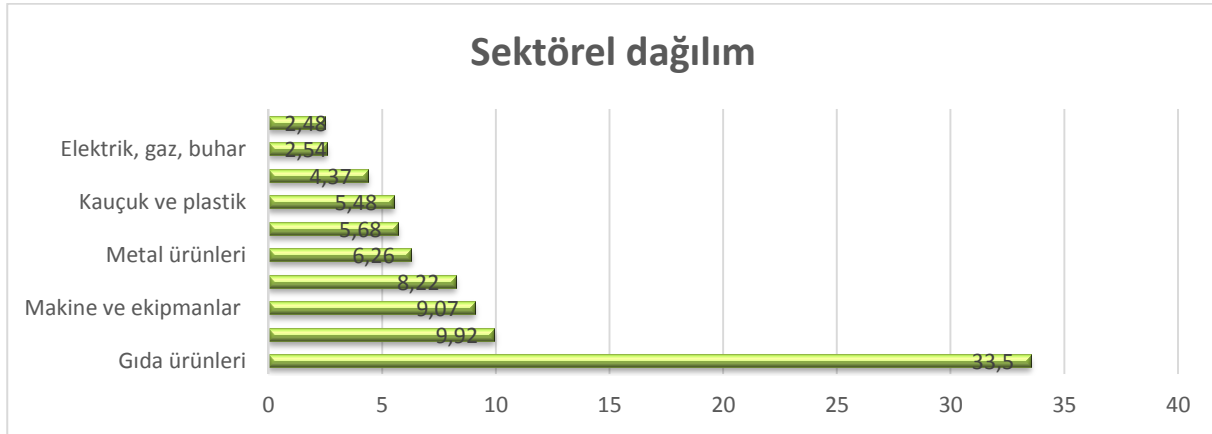

Şekil 6. Ege Bölgesindeki İllere Göre Sanayi İşletmelerinin Dağılımı

Kaynak; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İl Sanayi Raporu, 2017

Aydın ilinde bulunan sanayi işletmeleri çalışan sayısına göre; %70,3 mikro, %21,8 küçük, %6,4 orta ve %1,5 oranında büyük ölçekli işletmelerdir.

Aydın ilinde sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde, ilk sırada %35,59 ile Gıda ürünleri, ikinci sırada %9,92 ile Ağaç ve mantar ürünleri ve üçüncü sırada ise %9,07 ile Makine ve ekipmanlar sektörü yer almaktadır.

Şekil 7. Aydın İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı

Kaynak; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İl Sanayi Raporu, 2017

Aydın İlinde sanayi sektöründe istihdamda %33,76 ile Gıda ürünleri sektörü, %17,33 ile Makine ve ekipmanlar sektörü, %10,42 ile Metalik olmayan mineral ürünler sektörü ilk üç sırada yer almaktadır. Ayrıca, 2017 yılında Türkiye’de sanayi sektöründe toplam istihdamın %0,94’ü Aydın ilinde gerçekleşmektedir.

Tablo 45. Aydın İlinde Sanayi Sektöründe İstihdamın Dağılımı

Sektör Adı	Çalışan Sayısı	İl Payı (%)	TR Payı (%)
Gıda ürünleri	11505	33,76	12,43
Makine ve ekipmanlar	5906	17,33	6,72
Metalik olmayan mineral ürünler	3550	10,42	6,12
Tekstil ürünleri	1907	5,60	11,62
Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	1889	5,54	2,31
Metal ürünleri	1789	5,25	8,30
Elektrik, gaz, buhar	877	2,57	0,80
Otomotiv, treyler	863	2,53	4,72
İçecek ürünleri	809	2,37	0,48
Ağaç ve mantar ürünleri	731	2,14	1,62

Kaynak; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İl Sanayi Raporu,2017

Aydın ilinde Aydın, ASTİM, Ortaklar, Çine, Söke ve Nazilli ve Buharkent olmak üzere 7 organize sanayi bölgesi (OSB) aktif durumda hizmet vermektedir. Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan Aydın İş ve Yatırım Ortamı raporunda 7 adet Organize Sanayi Bölgesine ait bilgiler aşağıdaki gibidir.

1.Aydın OSB

OSB 108 hektarlık alanda, 68 firma ile aktif halde devam etmektedir. Aydın OSB Aydın şehir merkezine 12,6 km uzaklıkta, İzmir-Denizli karayolu üzerinde konumlanmıştır. Demir yolu hattına takribi 1 km uzaklıkta olan OSB, Adnan Menderes Havalimanına 108 km, İzmir limanına 125 km uzaklıktadır.

Doluluk oranı %95'dir. Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünleri imalatı, başka yerde sınıflandırılmamış makine-ekipman imalatı ve tekstil ürünleri imalatı sanayidir.

2.ASTİM OSB

OSB'nin alanı 504 hektardır. İmalat sanayide faaliyet gösteren 91 firması ile Aydın'ın en büyük OSB'sidir. OSB'de ağırlıklı olarak makine sektöründe faaliyet gösteren firmalar yer almaktadır. OSB Aydın şehir merkezinde İzmir – Denizli karayolu üzerinde bulunmaktadır. Demiryolu hattına takribi 3 km uzaklıkta olan OSB, Adnan Menderes Havalimanına 103 km, Kuşadası limanına 68 km uzaklıktadır.

Doluluk oranı %42'dir. Ağırlıklı sektör grubu; başka yerde sınıflandırılmamış makine-ekipman imalatı, gıda ürünleri imalatı ve diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayidir.

3.Ortaklar OSB Aydın

120 hektarlık alanda OSB'de 29 firma faaliyet göstermektedir. Ortaklar OSB, Ortaklar-Söke karayolu üzerinde kuruludur ve demiryolu hattına sadece 3 km uzaklıktadır. Ortaklar DDY İstasyonu yük taşıma imkânı sunmakta ve OSB girişine yükleme boşaltma istasyonu yapılması planlanmaktadır. Aydın şehir merkezine 40 km uzaklıkta bulunan tesis Adnan Menderes Havalimanına 84 km ve İzmir Limanına 101 km uzaklıktadır.

Doluluk oranı %63'dür. Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünleri imalatı, makine-ekipmanların kurulumu ve içeceklerin imalatı sanayidir.

4.Söke OSB

185 hektarlık alanda 28 firma faaliyet göstermektedir. Söke OSB merkezi bir konumda bulunmaktadır. İzmir-Aydın otoyoluna 10 km, Söke şehir merkezine 3,8 km ve Aydın şehir merkezine 49,7 km uzaklıktadır. Karayolu ulaşımı haricinde İzmir, Aydın ve Denizli istikametine demiryolu ulaşımı imkânı da bulunmaktadır. OSB Kuşadası limanına 28 km, İzmir limanına 109 km, İzmir Adnan Menderes Havaalanına ise 104 km uzaklıktadır.

Doluluk oranı %59'dur. Ağırlıklı sektör grubu; diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ve gıda ürünleri imalatı sanayidir.

5.Nazilli OSB

2000 hektarlık alanda Aydın'ın en yeni ve altyapıları tamamlanmış OSB'lerinden biridir. 28 firma ile faaliyet göstermektedir. Nazilli OSB İzmir–Denizli ticaret koridorunda konumlanmıştır. Aydın'a 45 km, Denizli'ye 82 km uzaklıktadır. Nazilli tren istasyonu OSB'den sadece 3 km uzaklıktadır. Havayolu ve denizyolu taşımacılığı için İzmir Adnan Menderes Havalimanı ve Alsancak Limanı uygundur. OSB bu noktalara sırasıyla 139 km ve 156 km uzaklıktadır.

Doluluk oranı %88'dir. Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünleri imalatı, ana metal ve kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı sanayidir.

6.Çine OSB

2 bin 830 dönümlük onaylı imar planına sahip bir OSB'dir. Özellikle gıda üreticilerinin tercih ettiği karma tip bu OSB adeta yatırımcıların ilgi odağı haline gelmiştir. Şu anda aktif olarak 2 firma hizmet vermektedir. Çine'ye 8,5 km, Aydın Muğla Karayoluna 3.3 km mesafededir.

Doluluk oranı %15'dir. Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünleri imalatı sanayidir.

7.Buharkent OSB

İzmir – Denizli karayolu üzerinde bulunmakta olup Denizli merkeze sadece 30 km uzaklıktadır.

Müteşebbis Heyet imkânları ile devam etmektedir.

Aydın ili kapsamında dış ticaret verilerine bakıldığında zaman ülke genelinde önemli bir paya sahip olduğu gözlemlenmiştir. İlin 2012-2018 yılları arasındaki dış ticaret yapısı incelendiğinde, ihracat ve ithalat dağılımı tabloda gösterilmiştir. 2018 yılında ilde ithalat 258.624 bin dolar, ihracat ise 721.024 bin dolar olmak üzere dış ticaret hacmi 979.648 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı dış ticaret dengesi 462.400 bin dolar olarak olumlu yönde seyretmiştir. (GEKA, Aydın iş ve yatırım ortamı)

Tablo 46. Aydın ili İhracat ve İthalat Verileri

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Toplam ihracat (bin \$)	711.315	697.489	744.570	636.340	617.679	704.328	721.024
Toplam ithalat (bin \$)	293.204	266.884	244.622	271.479	271.682	258.221	258.624

Kaynak; TÜİK, 2018 yılı dış ticaret verileri

İlin ihracatı; ağırlıklı olarak Avrupa Birliği ülkelerine yöneliktir. Ayrıca G-8 ülkeleri, komşu ülkeler ve Ortadoğu ülkelerine de ihracat yapılmaktadır. 2017 yılında en fazla ihracat yapılan ülkelere İtalya, ABD, Almanya, İspanya, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Çin, Romanya, Irak ve İran gelmektedir.

Tablo 47. Aydın İlinin Ülke Bazı nda Dış Ticareti

İhracat		İthalat	
Ülke	Pay (%)	Ülke	Pay (%)
İtalya	9,9	Çin	27,1
ABD	6,2	İtalya	8,3
Almanya	6,0	Almanya	8,1
İspanya	5,8	İspanya	5,2
Çek	4,4	Güney Kore	4,3
Fransa	4,3	Brezilya	2,8
Çin	4,3	Slovakya	2,8
Romanya	3,2	ABD	2,7
Irak	3,0	Ukrayna	2,6
İran	2,5	Hindistan	2,3

Kaynak; 2018 yılı Türkiye İhracatçılar Meclisi Verileri

Aydın, son yıllarda sanayileşme sürecine girmiş ve bu konuda hızla yol almaya devam etmektedir. Sanayisi ağırlıklı olarak; tarımsal üretimi işlemeye yönelik gıda imalatı, makine ve ekipman imalatı, madencilik ve taş ocaklığı, otomotiv yan sanayi, beyaz eşya ürünleri imalatı ve kimyevi maddeler imalatından oluşmaktadır. İlde üretilen ürünlerin bir kısmı iç piyasada tüketilirken bir kısmı da yurt dışına ihraç edilmektedir. Yaş sebze ve meyveler, salamura zeytin, konserve, salça, işlenmiş incir gibi tarımsal ürünlerin yanı sıra; sanayi ürünleri kapsamında tarım makineleri, zeytinyağı makineleri, otomotiv yan sanayi ürünleri, beyaz eşya ürünleri, yer altı servetlerinden feldspat, kuvars, mermer ile şişelenmiş içme suları dünyanın değişik ülkelerine ihraç edilmektedir (GEKA, Aydın ili genel bilgileri).

İhracatı Yapılabilecek Ürünler

- Bitkisel ve hayvansal ürünlerin dış ticarete konu edilerek potansiyelin artırılması.
- Zeytin, üzüm, incir ve kestane başta olmak üzere bölgedeki tarımsal ürünlerin işlenmesi, dondurulması, paketlenmesi ve depolanması ile dış ticarete sunulması
- Mermer, traverten ve feldspat başta olmak üzere bölgede çıkartılan madenlerin etkin şekilde kullanılması için işleme tesisleri kurularak dış ticarete sunulması
- Başta giyim eşyası olmak üzere tasarıma dayalı ürünler çeşitlendirilerek dış pazara sunulması.

Ulaşım

Ulaşım hizmetleri şehirde şehir içi ulaşım hizmetleri ve şehrin çevreyle ilişkilerinde kolaylık sağlamak açısından çevre ulaşım hizmetleri şeklindedir. Ulaşım fonksiyonu başta ekonomi olmak üzere tüm hizmetlerin yerine getirilmesinde önemli bir fonksiyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü her türlü hizmetlerin gerçekleştirilmesinde hem şehir içi hem de çevre ile ilişkilerde ulaşım hizmetleri büyük önem arz etmektedir.

Aydın İli bulunduğu konum itibarıyla, ilk çağlardan beri ticaret yollarının geçtiği bir bölge olmuştur. Tarihte, Asya'dan gelen ticaret yolları İç Anadolu'yu ve Göller Bölgesi'ni geçtikten sonra Büyük Menderes Vadisi boyunca ilerlemekte ve buradaki Milet, Efes ve Smyra gibi liman kentlerine malları ulaştırmakta ve buradan da deniz yoluyla diğer memleketlere bu mallar ulaştırılmaktaydı. Aynı zamanda, İç Anadolu'dan gelen Asya yolu ile Menteşe Yöresinden gelen yollar Aydın'da birleşmekte ve bu da Aydın'da ticareti canlı tutmaktaydı (Ateş vd., 2001: 9). Aydın ili ulaşım alt yapısı olarak çok gelişmiş karayolu, demiryolu ve deniz ulaşımına sahiptir.

E-24 Aydın-Denizli ve Aydın-İzmir karayolu, yük ve yolcu trafiğinin yoğun olduğu yollardır. Yapımı tamamlanan Aydın-İzmir otoyolu, üçer şeritleri, viyadükleri ve 3000 metre uzunluğundaki tünelleri ile kara ulaşımında önemli bir hizmettir. Otoyol, başta turizm ve ulaştırma olmak üzere, il ekonomisi her alanda büyük katkılar sağlamaktadır. Aydın ilinin en önemli turizm potansiyeline sahip olan Kuşadası ilçesini çevredeki il ve ilçelere bağlayan yapımı ve bakımı karayollarının sorumluluğuna giren üç anayol vardır. Bu yollar Kuşadası-Selçuk, Kuşadası-Söke, Kuşadası-Söke ayrımı-Davutlar yollarıdır. Son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalarla ulaşımda gelişmişlik standartları yakalanmıştır. İzmir'e otoyol bağlantısı ile 105 km. uzaklıkta olan Aydın il merkezi İstanbul'a 684 km, Ankara'ya 598 km, Denizli'ye 126 km, Muğla'ya 98,5 km, uzaklıktadır. Aydın Şehirlerarası Otogarı 2014 yılı Nisan ayında hizmete girmiş olup, Aydın-Muğla Karayolunun 5. kilometresindedir. Bölge, çeşitli demiryolu hatlarıyla öbür bölgelere bağlanır. Aydın il merkezi tren yolu ile İzmir'e 133 km, Denizli'ye ise 131 km uzaklıkta bulunmaktadır. Hattın uzunluğu 262 km'dir. İl sınırları içerisinde 162 km'lik demiryolu yenileme ve köprü menfez ile kontrollü bariyer sistemi yatırımları yapılmıştır. Aydın ilini batı-doğu doğrultusunda kat eden demiryolu üzerinde Söke, Germencik, Incirlioğlu, Aydın Merkez, Köşk, Sultanhisar, Nazilli, Kuyucak ve Buharkent ilçeleri bulunmaktadır. Aydın il hudutları dâhilinde toplam demiryolu uzunluğu Söke-Buharkent arası 134,6 km'dir. 169 adet serbest hemzemin geçit, 9 adet bekçili/bariyerli hemzemin geçit bulunmaktadır. İl dâhilinde sadece Kuyucak-Horsunlu istasyonları arasında 34.20 uzunluğunda bir adet tünel vardır. İzmir-Aydın-Denizli arasında tamamlanan hızlı tren projesi ile demiryolu işletmeciliği daha modern hale gelmiştir. Kuşadası Limanı yolcu sayısı ve gemi adedi bakımından ülkemizin en önemli kurvaziyer limanı olup, Türkiye'de denizyolu ile en fazla giriş-çıkış yapılan limanlardan biridir. Kuşadası Limanının gemi kabul kapasitesi 2.400 gemi/yıldır. Kuşadası Yat Limanı, 525 tekne kapasitelidir.

1) Karayolu İle Bağlantısı:

Söke ulaşım bakımından çok önemli bir konumdadır. Güney Ege Turizm Projesi Anayolu Aydın ilinin batısında yer alan kent merkezinden geçmektedir. Bu yol İzmir-Çeşme-Kuşadası-Söke-Didim-Milas üzerinden Bodrum'a ulaşır. Yaz aylarında ve turizm sezonunda bu yol çok kalabalık olmaktadır. İzmir-Torbalı-Selçuk-Ortaklar-Söke-Didim-Milas-Bodrum yolu da Söke'den geçer. Ankara-Denizli-Aydın-Ortaklar-Milas-Bodrum ve Söke-Kuşadası, Söke-Didim-Ankara yolu da yine Söke'den geçmektedir.

Söke köyleri, genelde şehir merkezine yakındır. En uzak köyler Karakaya (51km), Köprüalan (46km), Çavdar (47km), Kaygılı, Güneyyaka, Güzeltepe, Demirçay ve Bayırdamı (39km),

Doğanbey(32km) ve Sayrakçı (34km)'dır. Bütün köylerden şehir merkezine minibüs seferi olmaktadır. Ova köyleri ve dağ köylerindeki yollar yapılmış olduğundan burada yaşayan halkın gelişme temposu hızlanmıştır. Söke'de 1987 yılında açılan şehir garajından İzmir, Ankara, İstanbul, Muğla, Denizli, Kayseri, Van, Diyarbakır, Eskişehir, Urfa, Hatay, Konya gibi uzak mesafelere düzenli otobüs seferleri vardır. Yine aynı garajdan Kuşadası, Aydın, Yenihisar, Bağarası, Güllübahçe, Sarıkemer, Milas gibi şehir ve belediyelere düzenli dolmuş, minibüs seferleri yapılmaktadır. Köylerin hepsinden sabah gelip öğleden sora dönüş yapan minibüs seferleri vardır. Güllübahçe ve Sarıkemer Belediyelerinin düzenli sefer yapan otobüsleri vardır. Bu düzenli otobüs ve minibüs seferleri sayesinde pek çok memur ve öğretmen şehirde oturup günü birlik bu köy ve kasabalara gidip gelmektedirler.

2) Demiryolu Bağlantıları

Söke, Devlet Demir Yolları ağına da bağlıdır. Söke-Ortaklar-Aydın-Denizli-Ankara ve Konya hattı olduğu gibi, Söke-Ortaklar-İzmir-Manisa ve İstanbul-Çanakkale hatlarına da bağlıdır. İzmir'den Söke'ye ve Söke'den İzmir'e düzenli tarifeli seferleri vardır. Ayrıca Söke'den Aydın'a, Aydın'dan da Söke'ye yine düzenli tarifeli tren seferleri yapılmaktadır.

iii. Sosyal Altyapı

Aydın nüfusu 2018 yılına göre 1.097.746'dır. Bu nüfus, 546.092 erkek ve 551.654 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %49,75 erkek, %50,25 kadındır.

Yüzölçümü 7.943 km² olan Aydın ilinde kilometrekareye **138** insan düşmektedir. Aydın nüfus yoğunluğu **138/km²**'dir.

Tablo 48. Yıllara Göre Aydın Nüfusu

Yıl	Aydın Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2018	1.097.746	546.092	551.654
2017	1.080.839	539.726	541.113
2016	1.068.260	533.004	535.256
2015	1.053.506	525.267	528.239
2014	1.041.979	519.900	522.079
2013	1.020.957	510.512	510.445
2012	1.006.541	502.337	504.204
2011	999.163	499.194	499.969
2010	989.862	495.363	494.499
2009	979.155	489.857	489.298
2008	965.500	482.434	483.066
2007	946.971	473.481	473.490

Kaynak; TÜİK, 2018 nüfus verileri

Tablo 49. Aydın n Nüfus Artı Ŗ Hızı

Yıl	Aydın Nüfusu	Artış Hızı
2008	965.500	% 1.96
2009	979.155	% 1.41
2010	989.862	% 1.09
2011	999.163	% 0.94
2012	1.006.541	% 0.74
2013	1.020.957	% 1.43
2014	1.041.979	% 2.06
2015	1.053.506	% 1.11
2016	1.068.260	% 1.40
2017	1.080.839	% 1.18
2018	1.097.746	% 1.56

Kaynak; TÜİK, 2018 nüfus verileri

Tablo 50. Aydın n ilinde Nüfus Yoğunluğu

Yıl	Aydın Nüfusu	Nüfus Yoğunluğu
2018	1.097.746	138 /km2
2017	1.080.839	136 /km2
2016	1.068.260	134 /km2
2015	1.053.506	133 /km2
2014	1.041.979	131 /km2
2013	1.020.957	129 /km2
2012	1.006.541	127 /km2
2011	999.163	126 /km2
2010	989.862	125 /km2
2009	979.155	123 /km2
2008	965.500	122 /km2
2007	946.971	119 /km2

Kaynak; TÜİK, 2018 nüfus verileri

Tablo 51. Aydın n Aldı Ėi Verdiği Göç

Yıl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Göç Farkı
2014	45.842	32.396	13.446
2013	34.688	32.338	2.350
2012	32.412	29.623	2.789
2011	32.077	31.056	1.021
2010	29.971	29.923	48
2009	28.524	27.640	884
2008	34.375	25.577	8.798

Kaynak; TÜİK, 2018 nüfus verileri

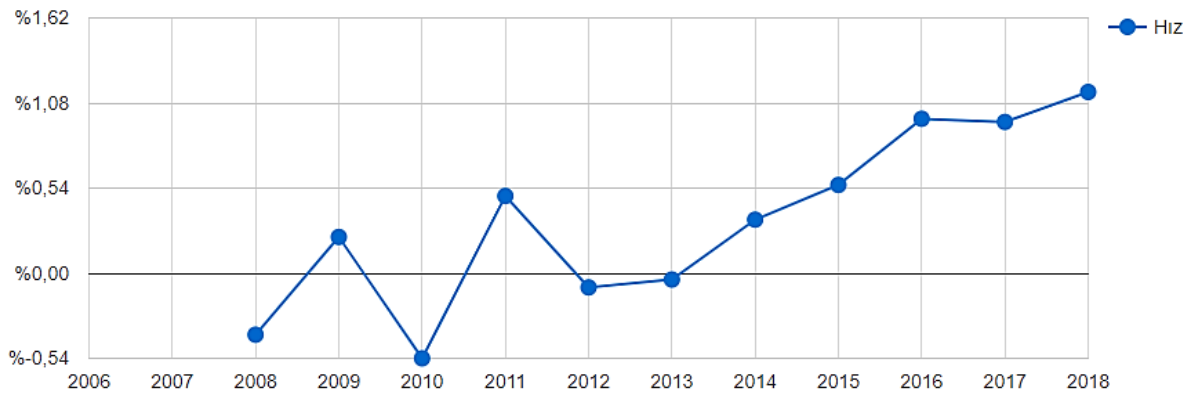
Söke, Türkiye'nin batısında Aşağı Büyük Menderes yöresinde bulunmaktadır. Aşağı Büyük Menderes, tarihi dönemlerden günümüze nüfus açısından çekim merkezi olmuştur. Söke'nin ekonomik faaliyetlerinde yaşanan canlılık ilçenin nüfusunu etkilemiştir. TÜİK verilerine göre 2018 yılı Söke ilçesi nüfusu 120.217'dir.

2018 yılı ikametgah verilerine göre ilçe nüfusunun 77 bin 61 kişi ilçe merkezinde yaşarken, 28 bin 759'u mahalleye dönüşen beldelerde, 14 bin 397'si mahalleye dönüşen köylerde yerleşik hayatlarını sürdürmektedir. İlçe nüfusunun 43 bin 156 kişisi mahalleye dönüşen 41 belde ve köyde ikamet etmekte olup TÜİK verilerine göre Söke'nin ilçe nüfusu geçen yıla göre 1362 kişi artarken ilçe nüfusunun artışı yüzde 1'in biraz üzerine çıktığı gözlemlenmiştir. Şehir merkezinde yaşayanların sayısında geçen yıl 1575 kişilik bir artışa karşın 2018 yılında bu artış 901 kişi olarak ortaya çıkmıştır. TÜİK 2018 yılı verilerine göre nüfusun 60.225 (%50,10) kişisi erkek, 59.992 (%49,90) kişisi kadındır.

Tablo 52. Söke İlçesi Nüfus Dağılımı

Yıl	Söke Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2018	120.217	60.225	59.992
2017	118.855	59.763	59.092
2016	117.730	59.358	58.372
2015	116.583	58.721	57.862
2014	115.936	58.255	57.681
2013	115.541	58.118	57.423
2012	115.586	58.089	57.497
2011	115.692	58.049	57.643
2010	115.133	57.255	57.878
2009	115.758	57.812	57.946
2008	115.490	58.016	57.474
2007	115.939	58.379	57.560

Kaynak; TÜİK, 2018 nüfus verileri

Şekil 8. Söke Nüfus Artış Hızı

Kaynak; TÜİK, Nüfus artış hızı

TÜİK verilerine göre; 31 Aralık 2018 tarihi itibarıyla Söke'nin en büyük mahallesi Yenicami Mahallesi olmuştur. Söke merkezdeki 8 mahalleden 4 tanesinin nüfusu 10 bini geçtiği görülmektedir. Bu mahalleler Yenicami Mahallesi, Çeltikçi Mahallesi, Atatürk Mahallesi ve Konak Mahalleleridir. Yenicami Mahallesi 14 bin 538 ile Söke'nin en büyük mahallesi olurken, Kemalpaşa Mahallesi 4 bin 86 ile merkezin en küçük mahallesi olmuştur.

Tablo 53. Söke İlçesi Mahalle Nüfusları

Yıl	İlçe	Mahalle Adı	Mahalle Nüfusu
2018	Söke	Yenicamii Mah.	14.538
2018	Söke	Çeltikçi Mah.	12.998
2018	Söke	Atatürk Mah.	10.981
2018	Söke	Konak Mah.	10.794
2018	Söke	Yenikent Mah.	8.803
2018	Söke	Cumhuriyet Mah.	8.246
2018	Söke	Savuca Mah.	7.315
2018	Söke	Fevzipaşa Mah.	6.615
2018	Söke	Bağarası Mah.	6.063
2018	Söke	Yenidoğan Mah.	5.040
2018	Söke	Sazlı Mah.	4.810
2018	Söke	Kemalpaşa Mah.	4.086
2018	Söke	Sarıkemer Mah.	2.146
2018	Söke	Atburgazı Mah.	1.976
2018	Söke	Akçakonak Mah.	1.819
2018	Söke	Güllübahçe Mah.	1.409
2018	Söke	Yuvaca Mah.	1.352
2018	Söke	Çavdar Mah.	1.010
2018	Söke	Tuzburgazı Mah.	774
2018	Söke	Çalışlı Mah.	745
2018	Söke	Serçin Mah.	692
2018	Söke	Burunköy Mah.	692
2018	Söke	Doğanbey Mah.	658
2018	Söke	Karacahayıt Mah.	578
2018	Söke	Yeniköy Mah.	574
2018	Söke	Ağaçlı Mah.	475
2018	Söke	Özbaşı Mah.	422
2018	Söke	Avşar Mah.	396
2018	Söke	Kaygılı Mah.	333
2018	Söke	Argavlı Mah.	299
2018	Söke	Yeşilköy Mah.	295
2018	Söke	Karakaya Mah.	295
2018	Söke	Kisir Mah.	291
2018	Söke	Gölbent Mah.	278
2018	Söke	Akçakaya Mah.	262
2018	Söke	Demirçay Mah.	248

2018	Söke	Avcılar Mah.	248
2018	Söke	Nalbantlar Mah.	223
2018	Söke	Yamaç Mah.	208
2018	Söke	Çalıköy Mah.	200
2018	Söke	Sofular Mah.	172
2018	Söke	Güzeltepe Mah.	163
2018	Söke	Köprüalan Mah.	140
2018	Söke	Ars lanyaylası Mah.	131
2018	Söke	Pamukçular Mah.	117
2018	Söke	Sayrakçı Mah.	97
2018	Söke	Bayırdamı Mah.	70
2018	Söke	Karaatlı Mah.	69
2018	Söke	Güneyyaka Mah.	65

Kaynak; TÜİK, 2018 yılı adrese kayıtlı nüfus verileri

Eğitim

Aydın ilinde okuma yazma oranlarına bakıldığında 2012 yılında %97,17'den 2017 yılına kadar yüzdelik artmış ve %97,93'lik dilimle Türkiye ortalaması üzerinde olmakla beraber önemli bir seviyede olduğu gözükme ktedir. 2012 yılından sonra ortaokul, ilkokul ve ilköğretim okullaşma oranlarının, Aydın ili okuma yazma ve okullaşma oranlarının azaldığı dikkat çekmektedir. Bu durum nüfus hareketliliklerinden kaynaklanmakta olup bu grup içerisinde yer alan oranın orta öğretim okullaşma oranına kaydığı gözlemlenmiştir. 2012 yılında orta öğretim okullaşma oranı %75,49 dan 2017 yılında %86,97 ulaşmıştır. Aydın ilinde okullaşma ve okuma yazma oranı diğer bölgelere göre daha yüksektedir ve bu durum ilin sosyo-kültürel yapısını olumlu yönde etkilemiştir.

Tablo 54. Aydın n ili Okul ve Öğrenci Sayı ları

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
İlkokul okul sayısı	375	375	370	354	347	344
Ortaöğretim okul sayısı	140	150	122	150	157	166
Ortaokul okul sayısı	217	231	236	241	243	246
Ortaokul öğrenci sayısı	60.685	58.830	56.671	56.107	60.508	60.838
Ortaöğretim öğrenci sayısı	58.052	61.832	65.860	66.383	67.622	65.671

İlkokul öğrenci sayısı	58.487	58.797	57.686	57.297	52.565	53.240
-------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Kaynak; TÜİK, Aydın okul ve öğrenci sayıları verileri

Söke ilçesi eğitim parametreleri incelendiğinde ise Aydın'ın en büyük ilçelerinden biri olan ve sosyo-ekonomik yapı içerisinde önemli bir paya sahip olduğunu aşağıdaki verilerden çıkarılmaktadır. Ortaöğretimde okullaşma oranı %99 olup Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde yer almaktadır. Bu durum gelecek dönemde kişi ve oranlarına ilişkin iyileşmenin ve sürekliliğin devam edeceğini göstermektedir.

Söke ilçesinde 2018 yılı verilerine göre 21.638 öğrenci, 1.772 öğretmen yer almaktadır. Bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 18 kişi olup bu veri de Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır.

Tablo 55. Söke İlçesi Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayısı

	2018
Öğrenci	21.638
Öğretmen	1.772
Derslik	1.159
Okul/kurum	108
Mesleki ve Teknik Okul	26
Genel Ortaöğretim	23
İlkokul/Ortaokul	18

Kaynak; Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Plan

Tablo 56. Öğrenci/Öğretmen/Derslik Bilgileri (2017)

1	Okul Öncesi Öğrenci Sayısı (Toplam)	1646	
2	İlkokul Öğrenci Sayısı (Toplam)	6695	
3	Ortaokul Öğrenci Sayısı (Toplam)	6708	
4	Ortaöğretim Öğrenci Sayısı (Toplam)	6162	
5	Derslik Sayısı	112	
6	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	İlkokul	19,12
		Ortaokul	24,39
		İ.H. Ortaokulu	15,20
		Genel Ortaöğretim	25,66
		Mesleki ve Teknik Eğitim	7,18
		Anadolu İ.H. Lisesi	7,12
7	İkili Öğretim Yapan Okul Sayısı	0	
8	Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayısı	17	

Kaynak; Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Plan

Tablo 57. Okul/Kurum Sayısı (2017)

1	Bağımsız Ana Okulu	4	1	5
2	Okul Bünyesindeki Ana Sınıfı	35	4	39
3	İlkokul	32	5	37
4	Ortaokul	27	5	32
5	İmam Hatip Ortaokulu	2	-	2
6	Anadolu Lisesi	4	3	7
7	Temel Lise	0	3	3
8	İmam Hatip Lisesi	2	-	2
9	Mesleki ve Teknik Eğitim	7	1	8
10	Pansiyonlu Okul Sayısı	4	-	4
11	Hayat Boyu Öğrenme	1	-	1
12	Özel Eğitim ve Rehberlik	4	-	4
13	Öğretmen evi ve Sanat Akşam Okulu	1	-	1

Kaynak; Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Plan

Tablo 58. Türlerine Göre Okul Sayısı (2017)

Resmi Anaokulu	4
Özel Anaokulu	1
ANAOKULU TOPLAM	5
Resmi İlkokul Bünyesinde Anasınıfı	26
Resmi Ortaokul Bünyesinde Anasınıfı	8
Özel İlkokul Bünyesinde Anasınıfı	4
BÜNYELİ ANASINIFI TOPLAM	38
Birleştirilmiş Sınıflı İlkokul	3
İlkokul	29
Özel İlkokul	5
İLKOKUL TOPLAM	37
Ortaokul	27
İmam Hatip Ortaokulu	2
Özel Ortaokul	5
ORTAOKUL TOPLAM	34
Anadolu Lisesi	4
Özel Lise	6
GENEL LİSE TOPLAM	10
Karma Anadolu İmam Hatip Lisesi	0
Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	1
Erkek Anadolu İmam Hatip Lisesi	1
İMAM HATİP LİSESİ TOPLAM	2
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	7
Özel Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	1
MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM TOPLAM	8
Özel Eğitim Meslek Okulu	1
Bilsem	1
Özel Eğitim Okulu	1

Rehberlik ve Araştırma Merkezi	1
ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK TOPLAM	4
Öğretmen evi ve Sanat Akşam Okulu ÖĞRETMEN EVİ VE SANAT AKŞAM OKULU	1
OKUL TOPLAM	101

Kaynak; Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Plan

Tablo 59. Halk Eğitim Merkezleri Kurum/Derslik/Öğrenci/Öğretmen Sayıları (2017)

KURUM TÜRÜ	Kurum Sayısı	Derslik Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı			Toplam Öğretmen Sayısı		
			T	E	K	T	E	K
Halk Eğitim Merkezi	1	10	1194 0	4114	7526	12	1	11

Kaynak; Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Plan

Tablo 60. 2018 Yılı Aydın İli Eğitim İstatistikleri

Gösterge	Mevcut (2018)
İlkokul net okullaşma oranı (6-9 Yaş)	99,9
Ortaokul net okullaşma oranı (Açık ortaokul dâhil, 10-13 Yaş)	99,9
İmam Hatip Ortaokullarında okullarında net okullaşma oranı	2,1
Genel	56,9
Mesleki ve Teknik Eğitimde net okullaşma oranı	37,7
Anadolu İmam Hatip Liselerinde Net Okullaşma Oranı	4,4
Ortaöğretimde net okullaşma oranı (Toplam, 14-17 Yaş)	99
Özel Öğretimde net okullaşma oranı (Toplam)	13
Özel okul öğrenci oranı (Toplam)	10,9
Okulöncesi eğitimde özel öğretimin payı	4
İlkokulda eğitimde özel öğretimin payı	10
Ortaokulda eğitimde özel öğretimin payı	9,5
Ortaöğretimde eğitimde özel öğretimin payı	14,3
İlkokul 1. sınıf öğrencilerinden en az 1 yıl okulöncesi eğitim almış öğrenci oranı	92

Kaynak; Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Plan

Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 2018 yılı raporu eğitim durum analizi incelendiğinde Türkiye ortalamasının üstünde olduğu gözükmemektedir. Söke ilçesindeki bu oranların ortalama üstünde olmasının en önemli sebepleri ise İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü kayıtlarında ise aşağıda verilen unsurlarla ilişkilendirilmektedir.

- Öğrenci velilerinin eğitim faaliyetlerine önem veriyor olması
- İlçede eğitim öğretimi destekleyen birçok özel kurum olması
- İlçenin coğrafi olarak İzmir, Aydın illerine yakın mesafede olması
- İlçenin eğitim öğretim alanında yürütülen birçok projemiz olması
- Kış şartlarının olumsuz geçmemesi
- İlçede fakülte bulunması
- Derslik sayılarımızın yeterli düzeyde olması
- İlçede Organize Sanayi Bölgesi bulunması ve Mesleki Teknik Eğitim açısından birçok fabrika, işletme barındırması

Gelir Dağılımı

Aydın ilinde 2012-2017 yılları arasında Gayri Safi Yurt İçi Hasıla değerleri aşağıda verilmiştir. Temel göstergelerden biri olan gayri safi yurt içi hasıla ile Aydın ilinin ekonomik performansı ortaya çıkmıştır. Aydın ilinde kişi başına düşen milli gelir 2017 yılında 7.694 \$'dır. Türkiye il sıralamasında 10. sırada olan Aydın ilindeki kişi başına düşen gelirin çoğunluğunu Söke ilçesi oluşturmaktadır. Sökenin tarımsal üretimdeki payı ve genişleyen sanayi sektörü kollarıyla 2023 yılına kadar payın daha da genişleyeceği ve kişi başına düşen geliri arttıracığı tahmin edilmektedir.

Tablo 61. Aydın ili Gayri Safi Yurt içi Hasıla Değerleri

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
GSYH (bin TL)	15.325.083	17.308.614	19.723.034	22.308.132	25.032.004	30.164.852
Kişi başına GSYH (\$)	8.481	8.966	8.743	7.847	7.804	7.694
Kişi başına GSYH (TL)	15.282	17.074	19.121	21.292	23.595	28.072

Kaynak; TÜİK, Aydın ili Yurt içi Hasıla verileri

Kültürel Yapı

Aydın ilinde tarımdan sonraki en önemli gelir kaynağı turizmdir. Aydın ili ekonomisinde kültür ve turizm varlıkları önemli yer tutmaktadır. Kentte Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı ve özel olmak üzere ziyarete açık 9 müze ile 23 önemli ören yeri mevcuttur. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sunulan tescilli varlıklarda, Aydın iline ait önemli ören yerleri Afrodiasias (Karacasu), Alabanda (Çine), Alinda (Karpuzlu), Apollon Tapınağı (Didim), Gerga (Çine), Harpasa (Nazilli), Magnesia (Germencik-Ortaklar), Mastaura (Nazilli), Milet (Didim), Nysa (Sultanhisar), Priene (Söke), Tralleis (Aydın-Efeler)'dir. Kültür Envanterine kayıtlı 1.480 kültür varlığı tescillidir.

iv. Kurumsal Yapılar

Söke Ticaret Borsasına kayıtlı olan pamuk ticareti yapan üyeler, ilçe içerisindeki pamuk üreticileri ve çevre ilçelerdeki üreticiler tesisten yararlanacaktır. Söke Ticaret Borsası tarafından hazırlanan Lisanslı Depoculuk Fizibilite çalışması kapsamında Pamuk Lisanslı Depolama Tesisi kurulacaktır. Kurulan bu yapı T.C Ticaret Bakanlığı Lisanslı Depoculuk ve Ürün İhtisas Borsacılığı kapsamında belirlenen usul ve esaslara uygun olarak işleyişine devam edecektir. Lisanslı depo için kredi imkânını sunan kurum TC. Ziraat Bankası'dır. Lisanslı depo projesi için Aydın Ticaret Borsası, İzmir Ticaret Borsası ve Söke Ticaret borsası iştiraki Büyük Menderes Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.kurulmuştur. Lisanslı depo mevzuatları mülga Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır.

v.Çevresel Etkilerin Ön-değerlendirmesi

Kurulacak lisanslı depo, Çevresel Etkilerin Değerlendirmesi raporuna tabi değildir. Çünkü herhangi bir üretim yapılmayacağından, sadece pamuk depolama yapılacağından ÇED raporuna ihtiyaç bulunmamaktadır. Kurulum aşamasında “ÇED Gerekli Değildir” raporu alınarak işlemler devam ettirilecektir.

vi. Alternatifler, Yer Seçimi ve Arazi Maliyeti

Söke İlçesi, Argavlı Mahallesi'nde mülkiyeti Maliye Hazinesi'ne ait 73.858 m2 yüzölçümlü taşınmaz, lisanslı depoculuk yapmak amacıyla irtifak hakkı tesis edilerek Büyük Menderes Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. tarafından kiralanmıştır. Lisanslı deponun bu arazide yapılması amacıyla yer tahsisi yapılmış, bakanlık onayı alınmıştır ve imar plan çalışmaları devam etmektedir. Alternatif yer seçimi veya alternatif arazi söz konusu değildir. Arazi satış opsiyonu saklı tutulmak kaydıyla 29 yıllığına, yıllık bedeli 21.000 TL kira karşılığı tahsis edilmiştir. Bu kira tutarı, enflasyon oranında arttırılacaktır.

8.TEKNİK ANALİZ VE TASARIM

i. Kapasite Analizi ve Seçimi

Kapasite belirleme aşamasında Söke ilçesinde çırçırılama ve depolama faaliyetlerinde bulunan işletmeler ve pamuk üreticileri ile görüşmeler yapılmıştır. 83 borsa üyesi ve 114 üretici ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan yüz yüze görüşmeler neticesinde pamuğun depolanmasında yangın, rutubet, nitelik kaybı gibi risklere karşı önlem alınmadığı, pamuk üreticilerinin ve pamuğu işleyen firmaların finansman için kaynağa ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir. Söke ilçesinde firmaların %80'i ELİDAŞ ile çalışmaktadır. Söke'deki pamuğun ELİDAŞ'a gönderilmesinin önemli bir nakliye maliyeti doğurduğu tespit edilmiştir. 114 üreticiden 100'ü kurulması planlanan lisanslı depoda pamuk depolama hizmeti alma talebinde bulunmuştur. Görüşmede, üreticilerin ortalama 250 ton pamuk depolama ihtiyacı olduğu belirlenmiştir.

Kapasite seçiminde benzer lisanslı depolar da incelenmiştir. (ELİDAŞ) Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş'nin 15 bin tonluk kapasiteyle kurulduğu, Türkiye'nin en büyük lisanslı depolama tesisi olan Şanlıurfa Pamuk Borsası ve Lisanslı Deposu'nun 30.000 ton

depolama kapasitesiyle tasarlandığı görülmüştür. Bölgede üretilen bütün pamuğun depolanmasının amaçlanması gibi bir durum söz konusu değildir. Ayrıca depolanan pamuğun giriş ve çıkışı ile sabit sayıda üreticinin değil döngüsel olarak pek çok üreticinin farklı zamanlarda depoyu kullanacağı öngörülmektedir. Kapasite belirlemede lisanslı depo örnekleri dikkate alınmakla birlikte bu büyük ölçekli yatırımların planlanmasında, yatırımcı kuruluşların bütçe imkânlarının da dikkate alınması gerektiği bilinmektedir. Söke için depolama talebi daha fazla olmakla birlikte, yatırımı yapmayı amaçlayan idarenin karşılayabileceği maliyet 25.000 ton olarak öngörülmüştür. Ekonomik gücü artarsa, idarenin depo kapasitesini arttırmayı talep edeceği düşünülmektedir. Bu bağlamda; TÜİK verilerine göre 2018 yılında 163.628 ton çırçırılanmamış pamuk ve 62.179 ton çırçırılanmış pamuk üretimi gerçekleşen Söke’de kurulması planlanan lisanslı deponun 27.000 m² kapalı alanda 25.000 ton depolama kapasitesine sahip olması planlanmaktadır. Deponun 65 cm, 105 cm ve 95 cm boyutlarında (en, yükseklik ve boy) her biri 220 kg ağırlığında 113.637 adet balya depolaması öngörülmektedir.

ii.Alternatif Teknolojilerin Analizi ve Teknoloji Seçimi

12 Nisan 2013 tarihinde resmi gazetede yayınlanan “Pamuk Lisanslı Depo Tebliği”ne göre:

- Taban, iç ve dış duvar yüzeyleri ile çatısının pamuğa yabancı madde karışmasını ve kirlenmesini önleyecek ve rutubeti geçirmeyecek, pamuğu her türlü koku ve hava etkisi ile iç ve dış zararlardan koruyacak şekil ve nitelikte olması,
- Kapalı olması, pamuğun depolara aktarılması ya da depolardan tahliyesi amacıyla ihtiyaç duyulan nakil ve diğer araç ve gereçlerin rahatça çalışabileceği genişlikte boş alanların ve geçiş yerlerinin bulunması,
- Tabanının pamuğun zarar görmesini engelleyecek yükseklikte beton veya aralıksız taş döşeli olması ve açık alanlarının çamur veya su birikintisini önleyecek şekilde olması,
- Yeterli havalandırma sistemi, belgelendirilmesi suretiyle yeterli yangın söndürme sistemi, kaçak akıma ve neme karşı korumalı özel muhafazalı elektrik sistemi ile pamuğun depolara nakledilmesi için gerekli altyapı ve nakil sistemine sahip olması,
- Deponun her zaman temiz olması ve pamuğun yangın tehlikesini artıran ve sağlıklı muhafazasını engelleyen saman, çöp ve madde birikimleri ile yüksek sıcaklık ve aşırı nemden korunması gerekmektedir.

Lisanslı depoculukta depolama şartları belirlenmiştir. Bu sayede ürünün sağlıklı ve standart bir şekilde depolanması amaçlanmaktadır. Pamuk lisanslı depolarına kirlenmiş, kimyasallara maruz kalmış, ağırlığı 190 kg’dan az ve nem oranı %8,5’un üzerinde olan balyalar kabul edilmez. Pamukta lisanslı deponun nemlendirme ve yangın söndürme donanımlarının çok önemli fonksiyonu bulunmaktadır. Nemlendirme sistemi yerde bulunan hortum hatlarından oluşur. Nemlendirme sistemi pamuğun kurummasını engellemektedir. Yangın söndürme sistemi ise yangın riski yüksek bir ürün olan pamuğu korumak için elzemdir. Yangın söndürme sistemi olarak otomatik su püskürtme istemi yani sprinkler sistemi tercih edilmelidir. Ayrıca deponun zemininde, suyun boşaltılması amacıyla ızgaralar bulunmalıdır.

Pamuğun depolanmasında analiz ve sınıflandırma önemlidir. Pamuk analizi için pek çok çeşit cihaz kullanılmakla birlikte, en yaygın olarak USTER HVI 1000 (Pamuk Sınıflandırma ve Fiber Test Sistemi) önerilmektedir. HVI 1000; parlaklık, nem, çepel bilgileri, renk derecesi, sarılık, lif indeksi, uzama, dayanıklılık, olgunluk indeksi, parlaklık, neps, eğirme indeksi, mikroner gibi pek çok analizi birlikte sunabilmektedir. Lif olgunluğu, lif tozu, kısa lif içeriği gibi standartları ölçmek amacıyla USTER AFIS PRO 2 cihazı önerilmektedir. Fiber ölçüm verilerinin toplanması, değerlendirilmesi ve raporlanması amacıyla verileri filtreleyen USTER LVI 9 Kontrol Sistemi önerilmektedir. Bu cihazlar İsviçre menşelidir. Muadil ithal cihazların ölçüm hassasiyetlerini karşılamakta yetersiz kalabileceği değerlendirilmektedir.

iii.Seçilen Teknolojinin Çevresel Etkileri, Koruma Önlemleri ve Maliyeti

Seçilen teknolojinin veya işletme atıklarının çevreye olumsuz bir etkisi bulunmamaktadır.

iv.Teknik Tasarım

Pamukta lisanslı deponun herbiri 6.140 m² olan 4 adet pamuk depolama alanı ve 2.440 m² diğer kapalı alanlardan oluşması planlanmaktadır. Depoda 3 metre yüksekliğinde balya depolanması planlanmaktadır. Teknik tasarım, avam çizimleri ile detaylandırılmıştır.

v.Yatırım Maliyetleri

Pamuk lisanslı depoda yer alması planlanan toplam 24.560 m² pamuk depolama alanı için 6 metre ve üzeri yüksekliğe sahip örnek depolama projeleri incelenmiş ve inşaat birim maliyeti olarak 810 TL / m² öngörülmüştür. Pamuk depoları haricindeki birimler için inşaat maliyet hesabında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 16 Mart 2019 tarihinde resmi gazetede açıklanan Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri kullanılacaktır. 2.Sınıf Yapılar B Grubu Yapılar yani Tarımsal Endüstri Yapıları (Tek katlı, prefabrik beton, betonarme veya çelik depo ve atölyeler, tesisat ağırlıklı ağullar, fidan yetiştirme ve bekletme tesisleri) ve Tek Katlı Ofisler için açıklanan birim maliyeti 590 TL/m²'dir.

2.440 m² kapalı alanda lisanslı deponun idari birimler, laboratuvar, su deposu, numune alma birimi, tartım birimi, malzeme deposu ve iklimlendirme odasının yer alması planlanmaktadır.

İnşaat maliyet hesabında KDV hesaplanmamıştır. 5. bölge teşvikleri kapsamında KDV muaftır. 2019 yılı metrekare birim maliyet hesabı ile inşaat kalemi 22.561.200 TL'dir.

Tablo 62. Bina İnşaat Gideri

İnşaat Birimi	Alan (m ²)	Birim İnşaat Maliyeti (TL/m ²)	Toplam Tutar (TL)
Pamuk Deposu	24.560	810	19.893.600
İdari Birimler	1.180	590	696.200
Laboratuvar	300	590	177.000
Su Deposu	60	590	35.400
Numune Alma Birimi	700	590	413.000

Tartım Birimi	60	590	35.400
Malzeme Deposu	100	590	59.000
İklimlendirme Odası	40	590	23.600
TOPLAM	27.000		21.333.200

Lisanslı depoda kullanılacak makine teçhizat belirlenirken sadece zorunlu olanların alınacağı öngörülmüştür. Makine ve teçhizatın montaj dâhil fiyatla satın alınması önerilmektedir. Lisanslı depo projesinin 5. bölge teşvikleri kapsamında değerlendirilmesinde, makine alımı KDV muafiyeti bulunmaktadır. Makine ekipman tutarları, pazar araştırma sonuçlarında belirlenmiştir. Ekipman fiyatları, Söke Ticaret Borsası adına alınan ekteki fiyat teklifleri doğrultusunda hesaplanmıştır.

Tablo 63. Makine ve Ekipman Gideri

Makine ve Ekipman Adı	Miktar	Birim Fiyat (TL)	Tutarı (TL)
BS, ASTM, ISO Test Cihazı	1	130.387	130.387
Server		250.000	250.000
Elyaf Kıvrım Ölçer	1	103.730	103.730
Elyaf Yoğunluk Test Cihazı	1	1.348.501	1.348.501
Elyaf Uzunluk Test Cihazı	1	109.248	109.248
Elyaf Mikroneri	1	31.726	31.726
Elyaf Balya Nem Ölçer	1	12.690	12.690
Nem Analiz Terazisi	1	15.489	15.489
Fotoelektrik Elyaf Test Cihazı	1	18.040	18.040
Laboratuvar Yazılım Otomasyon	1	150.000	150.000
USTER AFIS PRO 2	1	1.468.799	1.468.799
Elyaf Direnç Test Cihazı	1	16.382	16.382
USTER LVI 9	1	338.953	338.953
USTER HVI1000 M700	1	1.581.783	1.581.783
Elyaf Atık Analiz Test Cihazı	1	34.483	34.483
Elyaf İncelik ve İçerik Analiz Cihazı	1	77.795	77.795
Su Püskürtme Sistemi (Sprinkler Sistemi)			920.000
Forklift	3	110.000	330.000
Nemlendirme Sistemi			290.000
Ahşap Palet	15000	20	300.000
Pompa Mekanik Sistemi			250.000

Bant Sistemi (Konveyör) (20 m)	1	30.000	30.000
Numune Makinesi	1	97.000	97.000
Taşıt Kantarı (80 Ton)	1	69.000	69.000
TOPLAM			7.974.006

9.PROJE GİRDİLERİ

i.Girdi İhtiyacı (ham ve yardımcı maddeler)

Pamuk lisanslı deponun, pamuğu muhafaza etmek amacıyla kurulması planlanmaktadır. Burada, Söke ilçesindeki üreticilere ait pamuk depolanacaktır. Lisanslı depo için herhangi bir hammadde ya da yardımcı madde ihtiyacı öngörülmemektedir.

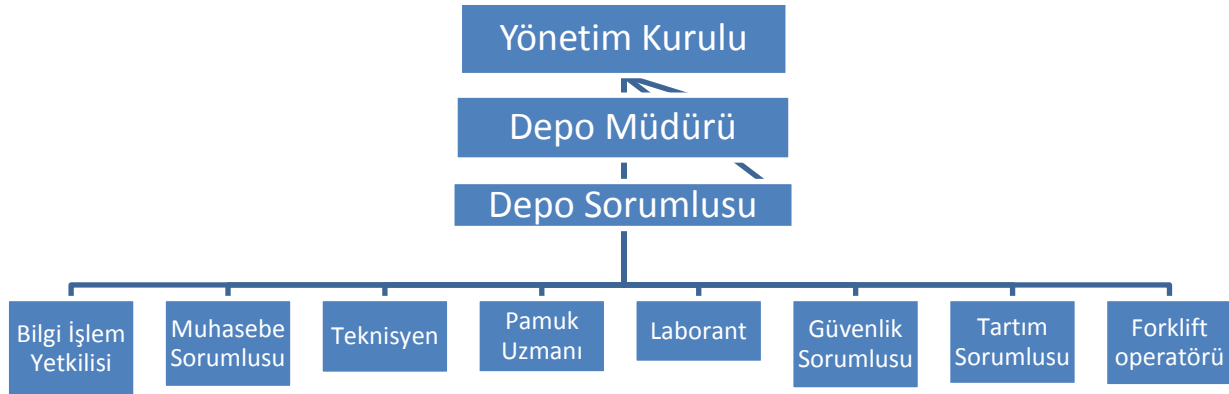
ii.Girdi Fiyatları ve Harcama Tahmini

Lisanslı depoda, Söke ilçesindeki üreticilere ait pamuk depolanacaktır. Lisanslı depo için herhangi bir hammadde ya da yardımcı madde gideri öngörülmemektedir.

10.ORGANİZASYON YAPISI, YÖNETİM VE İNSAN KAYNAKLARI

i.Kuruluşun Organizasyon Yapısı ve Yönetimi

Pamuk lisanslı deponun Söke Ticaret Borsası tarafından kurulması ve borsa öncülüğünde kurulacak depoculuk şirketi tarafından yönetilmesi planlanmaktadır.

Şekil 9. Lisanslı Depo Organizasyon Yapısı

ii.Organizasyon ve Yönetim Giderleri (genel giderler vb.)

Organizasyon ve yönetim giderleri “İşletme Giderleri” başlığı altında incelenmiştir.

iii.İnsan gücü İhtiyacı ve Tahmini Giderler

Lisanslı depo yönetim kurulunun 8 kişiden oluşması, depoda 19 personelin çalışması ve 6 geçici işçinin istihdam edilmesi planlanmaktadır. Personel giderleri, “İşletme Giderleri” başlığı altında incelenmiştir.

11.PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

i.Proje Yürütücüsü Kuruluşlar ve Teknik Kapasiteleri

Proje ana yürütücüsü Söke Ticaret Borsası'dır. Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk faaliyeti yapmak üzere Söke Ticaret Borsası öncülüğünde lisanslı depoculuk şirketi kurulmuştur.

Unvanı: BÜYÜK MENDERES TARIM ÜRÜNLERİ LİSANSLI DEPOCULUK A.Ş.

Adresi: Yeni cami mahallesi Akeller cad. no:76 Söke/Aydın

Kurucu 1: Söke Ticaret Borsası

Kurucu 2: Aydın Ticaret Borsası

Kurucu 3: İzmir Ticaret Borsası

Hisse Payı ise; Söke Ticaret Borsası %50, Aydın Ticaret Borsası %25 ve İzmir Ticaret Borsası %25 şeklindedir.

Kurulan depoculuk şirketinin yönetim kurulunun, yatırım ve tesis kurulum sürecini sevk ve idare etmesi beklenmektedir.

ii.Proje Organizasyonu ve Yönetim (karar alma süreci, yapım yöntemi vb.)

Gerekli başvuru ve izinlerin alınmasına müteakip proje çizimi yaptırılacak, makine ekipman alımına karar verilecek, inşaat işleri başlayacak ve makine montajı yaptırılacaktır. İzin süreci hariç diğer işlemler için hizmet alımı yapılacaktır. Mimari, statik, elektrik ve mekanik projeleri ilgili mimar ve mühendislerle yaptırılacaktır ve proje çizim giderleri inşaat giderlerine dâhil edilmiştir.

iii.Proje Uygulama Programı (Termin Planı)

Aktiviteler/Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Gerekli İzinlerin Alınması												
Proje Çizimi												
İnşaat İşleri												
Makine ve Ekipman Alımı												
Makine ve Ekipmanın Montajı												
Pamuk Alımı												

12.İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ

i.Üretimin ve/veya Hizmetin Fiyatlandırılması

Kurulacak pamuk lisanslı depo, pamuk için uygun depolama hizmeti sunacaktır. Pamuğu daha uzun süre muhafaza etmek isteyen, pamuğu standart koşullarda saklamak isteyen, pamuk senetleri ile (ELÜS) finansman sağlamak isteyen, pamuğu arz bolluğunda düşük fiyata değil

değerinde satmak isteyen, pamuğu işleyen fakat depo için güvenli ve standart depolama alanı olmayan üretici ve işletmelerin bu depoyu kullanması beklenmektedir. Pamuk lisanslı deponun pamuk depolama, indirme, yükleme ve tartım hizmetlerinden gelir elde etmesi planlanmaktadır. Bu hizmet türleri için, ELİDAŞ fiyat listesi baz alınarak 2019 yılı için geçerli tarife oluşturulmuştur:

Tablo 64. Pamuk Lisanslı Depo Ücret Tarifesi

Hizmet Türü	Ücret Tarifesi
Rollergin Prese Aynen Depolama Hizmeti	0,042 TL (kg-ay)
Sawgin Prese Aynen Depolama Hizmeti	0,045 TL (kg-ay)
Rollergin Prese Mislen Depolama Hizmeti	0,030 TL (kg-ay)
Sawgin Prese Mislen Depolama Hizmeti	0,036 TL (kg-ay)
ISIN Oluşturma Hizmeti	140 TL (kg-ay)
Rollergin Prese Geçici Depolama Hizmeti	0,042 TL (kg-ay)
Sawgin Prese Geçici Depolama Hizmeti	0,045 TL (kg-ay)
İndirme	0,9 TL (prese)
Yükleme	0,9 TL (prese)
Tartım	15 TL (kamyon)

Lisanslı depolar, kira ücretlerini Ticaret Bakanlığı onayı ile 6 ayda bir güncelleyebilmektedir. Son olarak 2018 yılında fiyatlar güncellenmiştir. Fizibilitedeki hesaplamalarda fiyat projeksiyonu, gelecek yıllar için TCMB enflasyon beklenti oranlarına göre düzenlenmiştir.

22 Haziran 2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan 2018/11838 nolu karara göre üretici örgütlerinin ÇKS'ye kayıtlı üreticilerden aldığı ürünlerin depolanmasında üst sınırı aşmamak kaydıyla 6 ay süresince kira ücretinin tamamı Bakanlıkça karşılanmaktadır.

20 Ocak 2018 tarihinde resmi gazetede yayınlanan 2017/11093 nolu karara göre üretici ve üretici örgütlerinin depoya teslim ettiği ürünler için ton başına 25 TL nakliye desteği sunulmaktadır. Ayrıca lisanslı depoya teslim öncesinde yapılan sınıflandırıcı analizler için parti başına 25 TL destek verilmektedir.

Elektronik Ürün Senedi aracılığıyla alım satımlar 31.12.2018 tarihine kadar (uzatılacağı düşünülmektedir) % 2 zirai stopaj, % 22 gelir ve kurumlar vergisi ile % 1 oranında katma değer vergisi (KDV)'den muaftır.

ii. İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi

İŞLETME GELİRLERİ

Pamuk lisanslı deponun gelirleri depolama, indirme, yükleme ve tartım bedellerinden oluşmaktadır. Pamukta lisanslı depoya çok yüksek talep olduğundan, kuruluşundan itibaren %100 doluluk ile hizmet vermesi beklenmektedir.

Depoda muhafaza edilen pamuğun sezonda hasadının ve sonrasında satışının depodaki toplam balya sayısını aylara göre değiştirmesi beklenmektedir.

Tablo 65. Aylara Göre Depo Doluluk Oranı

Depo Doluluk Oranı	Ay	Balya Sayısı
85	1	96.591
80	2	90.910
80	3	90.910
75	4	85.228
65	5	73.864
60	6	68.182
55	7	62.500
55	8	62.500
100	9	113.637
100	10	113.637
100	11	113.637
90	12	102.273
TOPLAM		1.073.870

Depolama gelirleri hesaplanırken 0,03 TL/ kg-ay mislen depolama creti dikkate alınmıştır. Ayrıca bir balya 220 kg kabul edilmiştir. İndirme gelirlerinin hesaplanmasında ücret olarak 0,9 TL/balya ve yükleme gelirlerinin hesaplanmasında ücret olarak 0,9 TL /balya dikkate alınmıştır. 25.000 ton kapasiteye karşılık gelen 113.637 balyanın depolanacağı (indirme) ve yıl içinde %45'inin depodan çıkış yapacağı (51.137 balya yükleme) hesaplanmaktadır. Tartım için ise 15 TL/kamyon tartım creti dikkate alınmıştır.

Gelir hesaplarında enflasyon dikkate alınmıştır. TCMB tarafından her ay beklenti anketi yayınlanmaktadır. Bu ankette reel sektör ve finansal sektör temsilcileri ile profesyonellere enflasyon beklentileri sorulmaktadır. Nisan 2019 anketinde yer alan yıllık enflasyon beklenti oranları fiyatlarla yansıtılmıştır.

Tablo 66. Lisanslı Depo Gelirleri

Lisanslı Depo Gelir Türü	1 Yıl	2 Yıl	3 Yıl	4 Yıl	5 Yıl	6 Yıl	7 Yıl	8 Yıl	9 yıl	10 Yıl
Depolama	7.087.540	8.184.691	9.194.682	10.329.306	11.603.942	13.035.869	14.158.257	15.377.283	16.701.267	18.139.246
İndirme	102.273	118.105	132.679	149.052	167.445	188.107	204.303	221.894	240.999	261.749
Yükleme	46.023	53.147	59.706	67.073	75.350	84.649	91.937	99.853	108.450	117.787
Tartım	56.250	64.958	72.973	81.978	92.094	103.459	112.366	122.041	132.549	143.961
Enflasyon (%)	15,48	12,34	12,34	12,34	12,34	8,61	8,61	8,61	8,61	8,61
Toplam Gelir (TL)	7.292.086	8.420.901	9.460.040	10.627.409	11.938.831	13.412.083	14.566.863	15.821.070	17.183.265	18.662.744

(Gelir projeksiyonu, ekte yer alan ELİDAŞ fiyat tarifi baz alınarak hesaplanmıştır.)

İŞLETME GİDERLERİ (MALİYET)

İşletme giderleri, lisanslı depo örnekleri incelenerek oluşturulmuştur.

Hammadde Giderleri

Lisanslı depo için herhangi bir hammadde gideri öngörülmemektedir.

Yardımcı Madde Giderleri

Yardımcı madde gideri öngörülmemektedir.

Elektrik Giderleri

Lisanslı depoda nemlendirme sistemi ve aydınlatma gibi elektrik tüketimi için 650 kVA tarfo gücü planlanmaktadır. Günlük 200 kWh elektrik tüketimi dikkate alınmıştır. Yıllık elektrik gideri olarak 172.000 TL öngörülmüştür ve hesaplamalarda kullanılmıştır.

Su Gideri

Özellikle nemlendirme sisteminde kullanılacağından yıllık 45.000 TL su gideri öngörülmektedir.

Yakıt Giderleri

Yakıt gideri olarak 35.000 TL öngörülmüştür.

İşçilik ve Personel Giderleri

Yönetim kurulu başkanı ve üyelerine huzur hakkı olarak maaş ödemesi yapılacaktır. Yapılacak maaş ödemesi SGK 4A statüsünde olacaktır.

Deponun organizasyonu ve işleyişi için 1 yönetim kurulu başkanı, 1 yönetim kurulu başkan yardımcısı, 6 yönetim kurulu üyesi, 1 depo müdürü, 1 depo sorumlusu, 2 bilgi işlem yetkilisi, 2 muhasebe personeli, 2 teknisyen, 3 forklift operatörü, 1 sekreter, 2 tartım personeli, 2 güvenlik personeli, 1 laborant, 2 pamuk uzmanı, sezonda 6 geçici işçi görev alacaktır. Maaşlar brüt maaştır.

Tablo 67. Yönetim Kurulu Personel Giderleri

Yönetim Kurulu	Kişi Sayısı	Aylık Maaş (TL)	Çalışma (ay)	Yıllık Tutarı (TL)
Başkan	1	7500	12	90.000
Başkan Yardımcısı	1	6500	12	78.000
Üyeler	6	5000	12	60.000
TOPLAM				228.000

Tablo 68. Lisanslı Depo Personel Giderleri

Personel	Kişi Sayısı	Aylık Maaş (TL)	Çalışma (Ay)	Yıllık Tutarı (TL)
Depo Müdürü	1	8.000	12	96.000
Depo Sorumlusu	1	7.000	12	84.000
Bilgi İşlem Yetkilisi	2	6.000	12	144.000
Muhasebe Sorumlusu	2	5.000	12	120.000
Teknisyen	2	4.500	12	108.000
Forklift operatörü	3	3.500	12	126.000
Sekreter	1	2.500	12	30.000
Tartım Sorumlusu	2	3.500	12	84.000
Güvenlik Sorumlusu	2	3.000	12	72.000
Laborant	1	4.500	12	54.000
Pamuk Uzmanı (Ziraat Mühendisi)	2	5.500	12	132.000
Geçici İşçi	6	2.500	2	30.000
TOPLAM	25			1.080.000

İşçinin İşverene Maliyeti = Normal Çalışma Ücreti (Brüt Maaş) + SGK Primi İşveren Payı + İşsizlik Sigortası İşveren Payı

Tablo 69. İşçinin İşverene Maliyeti

	Oran(%)	Tutar (TL)
SGK Primi	20,5	268.140
İşsizlik Primi	2	26.160
SGK İşveren Payı		294.300
Brüt Toplam Personel Ücreti	1.308.000	
İşçinin İşverene Maliyeti	1.602.300	

Bakım ve Onarım Giderleri

Bakım ve onarım gideri olarak makine toplam fiyatının %4'ü ve bina inşaat değerinin %1,5'u dikkate alınmıştır.

Tablo 70. Bakım ve Onarım Gideri

	Oran (%)	Yatırım Tutarı	Hesaplanan Bakım Onarım Gideri (TL)
İnşaat	1,5	21.333.200	319.998
Makine	4	7.974.006	318.960
TOPLAM			638.958

Amortisman Giderleri

Amortisman uygulanacak sabit kıymete yani demirbaş her hesap döneminde yeniden bir değer verilir. Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından amortisman tabi iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri belirlenmiştir. Amortisman gideri olarak yıllık 1.224.065 TL hesaplanmıştır.

Tablo 71. Amortisman Giderleri

Sabit Kıymet Türü	Sabit Kıymet (TL)	Oran (%)	Süre (yıl)	Yıllık Amortisman (TL)
İnşaat	21.333.200	2	50	426.664
Makine - Ekipman	7.974.006	10	10	797.401
TOPLAM				1.224.065

Yıllık Sabit Sigorta Giderleri

Makine alet ve ekipman toplam giderlerinin %3'ü, deprem ve yangın sigortası için bina ve yardımcı işletmelerin %3'ü kadar inşaat ve makine sigorta bedeli hesaplanmıştır.

Tablo 72. Sabit Sigorta Giderleri

Sabit Kıymet Türü	Sabit Kıymet (TL)	Oran (%)	Sabit Sigorta Gideri (TL)
İnşaat	21.333.200	3	639.996
Makine - Ekipman	7.974.006	3	239.220
TOPLAM			879.216

Yıllık Sabit Vergi Giderleri

Yıllık emlak vergisi, bina bedelinin %0,3'ü kadardır. Çevre temizlik vergisi, damga vergisi ve diğer vergiler için 20.000 TL öngörülmüştür.

Tablo 73. Sabit Vergi Giderleri

	Oran(%)	Tutar (TL)
Emlak Vergisi	0,03	64.000
Çevre Temizlik Vergisi, Damga Vergisi ve Diğer Vergiler		20.000
TOPLAM		84.000

Faiz Giderleri

10/02/2018 Tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 2018/11188 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılmasına İlişkin karar kapsamında lisanslı depo işletmelerine cari faiz oranları üzerinden yatırım dönemleri için 10.000 ton üstü kapasite için 20 Milyon TL'ye kadar uzun vadeli kredi kullandırılmaktadır.

Lisanslı depo projelerinin inşaat yatırımlarına ve makine ekipman alımına yönelik yatırım dönemi kredisi olarak 2 yıl geri ödemesiz 7 yıl vadeli, cari faiz oranlarından %75 faiz indirimli Ziraat Bankası kredisi kullanımı öngörülmektedir. Merkez Bankası TCMB Para Kurulu Nisan 2019 tarihli Para Kurulu kararına göre belirlenen cari %24 faizin %75'i indirime tabidir. Lisanslı depo için faiz oranı %6'dır. 20.000.000 TL yatırım dönemi kredisinin 5 yıllık faizi 6.000.000 TL'dir.

Reklam ve Tanıtım Giderleri

Yıllık reklam ve tanıtım giderleri için 10.000 TL öngörülmüştür.

Kira Giderleri

Lisanslı deponun kurulacağı hazineye ait arazi, satış opsiyonu saklı tutulmak kaydıyla 29 yıllığına, yıllık bedeli 21.000 TL kira karşılığı tahsis edilmiştir. Bu kira tutarı, enflasyon oranında arttırılacaktır.

Genel Giderler

Genel giderler için 135.000 TL öngörülmüştür.

Tablo 74. Genel Giderler

	Maliyet (TL)
Haberleşme	10.000
Yemek Giderleri	75.000
Sağlık ve Güvenlik	10.000
İdari Masraflar	20.000
Kalite Kontrol ve ARGE	20.000
	135.000

Tablo 75. Sabit ve Değişken İşletme Giderleri

İşletme Giderleri	Sabit	Değişken	Toplam Gider	Sabit Gider	Değişken Gider
Hammadde Giderleri	0	100	0	0	0
Yardımcı Madde	0	100	0	0	0
Elektrik	30	70	172.000	51.600	120.400
Su	20	80	45.000	9.000	36.000
Yakıt	30	70	35.000	10.500	24.500
İşçilik ve personel	50	50	1.602.300	801.150	801.150
Bakım ve onarım	70	30	638.958	447.271	191.687
Amortisman	100	0	1.224.065	1.224.065	0
Kira	100	0	21.000	21.000	0
Yıllık sabit sigorta	100	0	879.216	879.216	0
Yıllık sabit vergi	100	0	84.000	84.000	0
Faiz	100	0	1.200.000	1.200.000	0
Reklam Tanıtım	80	20	10.000	8.000	2.000
Ambalaj ve paketlenme	0	100	0	0	0
Genel giderler	75	25	135.000	101.250	33.750

TOPLAM			6.046.539	4.837.051	1.209.487
--------	--	--	-----------	-----------	-----------

13.TOPLAM YATIRIM TUTARI VE YILLARA DAĞILIMI

i.Toplam Yatırım Tutarı

1.Arazi Bedeli (kamulaştırma giderleri)

Tahsis edilecek arazisi için herhangi bir kamulaştırma bedeli veya gideri öngörülmemiştir. Hazineye ait arazinin tahsisi karşılığı yıllık 21.000 TL kira gideri bulunmaktadır.

2.Sabit Sermaye Yatırımı

Etüt ve Proje Giderleri

Ön etüt, izinler, tatbikat projesi, inşaat tesisatı kontrolü ve müşavirlik hizmetleri için 145.000 TL gider öngörülmektedir.

Lisans, Patent, Know-How vb. Giderleri

Yatırım ve depolama aşamalarında lisans, patent, know-how veya royallite gideri öngörülmemektedir.

Arazi Düzenleme/Çevre Düzenleme Giderleri

Arazi ve çevre düzenleme gideri ile saha betonarme giderleri olarak 410.000 TL öngörülmektedir.

İnşaat Giderleri

Pamuk lisanslı depoda yer alması planlanan (her biri 6.140 m² olan 4 adet pamuk deposu) toplam 24.560 m² pamuk depolama alanı planlanmaktadır. 2.440 m² kapalı alanda ise lisanslı depoya ait idari birimler, laboratuvar, su deposu, numune alma birimi, tartım birimi, malzeme deposu ve iklimlendirme odasının yer alması planlanmaktadır.

Toplam 21.333.200 TL inşaat maliyeti öngörülmektedir.

Makine Teçhizat Giderleri

Makine ve teçhizat için toplam 7.974.006 TL gider öngörülmektedir.

Montaj Giderleri

Makineler montaj ve nakliye dâhil olarak fiyat teklifi alınması öngörülmüştür. Montaj gideri öngörülmemektedir.

Taşıt Araçları

Lisanslı depo için araç alımı öngörülmemektedir.

Genel Giderler

Sabit sermaye yatırımları içindeki genel giderler kalemleri için 55.000 TL gider öngörülmüştür.

Tablo 76. Genel Giderler

Genel Giderler	Gider (TL)
Personel Eğitim Giderleri	15.000
İş Elbiseleri	8.000
Çeşitli Demirbaşlar	32.000
TOPLAM	55.000

İşletmeye Alma Giderleri

İşletmeye alma giderleri, deneme sürecinden tam kapasiteye geçişe kadar yapılması gereken harcamalardır. 1 aylık süre dikkate alınmıştır.

Tablo 77. İşletmeye Alma Giderleri

İşletmeye Alma Giderleri	
Hammadde ve Yardımcı Madde Giderleri	0
İşçilik ve Personel Giderleri	133.525
Genel Giderler	11.250
TOPLAM	144.775

Beklenmeyen Giderler

Değişken işletme masraflarının %1'i kadar beklenmeyen gider hesaplanmıştır. 12.095 TL beklenmeyen gider öngörülmektedir.

Tablo 78. Toplam Sabit Yatırım Tutarı

Sabit Yatırım Türü	Tutar (TL)
Arsa Bedeli	0
Etüt Proje Gideri	145.000
Arazi Düzenlemesi ve Hazırlık Yapıları	410.000
Bina ve İnşaat Giderleri	21.333.200
Makine ve Ekipman Giderleri	7.974.006
Yardımcı İşletmeler ve Ekipman Giderleri	0
Montaj Giderleri	0
Taşıt Araçları	0
İşletmeye Alma Giderleri	144.775
Beklenmeyen Giderler	12.095

Genel Giderler	55.000
TOPLAM	30.074.076

3.Yatırım Dönemi Faizleri

Kapasitesi 10.000 tondan büyük lisanslı depo projelerinin inşaat yatırımlarına ve makine ekipman alımına yönelik yatırım dönemi kredisi olarak 2 yıl geri ödemesiz 7 yıl vadeli, cari faiz oranlarından %75 faiz indirimli Ziraat Bankası kredisi kullanımı öngörülmektedir. Yatırım sürecinde kullanılması planlanan kredi tutarı 20.000.000 TL'dir. Merkez Bankası TCMB Para Kurulu Nisan 2019 tarihli Para Kurulu kararına göre belirlenen cari %24 faizin %25'i kadar yani %6 faiz oranı hesaplanmıştır. Lisanslı depo için 20.000.000 TL yatırım dönemi kredisinin 5 yıllık faizi 6.000.000 TL'dir.

Tablo 79. 2018-11188 Sayılı Resmi Gazete, Faiz İndirimi

	İndirim Oranı (%)		Kredi Üst Limiti(TL)
	Yatırım Dönemi	İşletme Dönemi	
Kapasitesi 10.000 Tondan Büyük Yatırımlar	75	50	20.000.000

Ayrıca, 15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'da değişiklik yapılmasına ilişkin 2017/10111 sayılı karar kapsamında tüm lisanslı depo işletmeleri 5'nci bölgede değerlendirilmektedir. Bu kapsamda TL için 5 puan, döviz için 2 puan faiz desteği sunulmaktadır.

Tablo 80. Beşinci Bölge Faiz İndirim Desteği

01.01.2019'dan itibaren yapılacak yatırımlarda	
KDV İstisnası	VAR
Gümrük Vergisi Muafiyeti	VAR
Yatırım Yeri Tahsisi	VAR
Faiz Desteği	TL: 5 Puan
	Döviz: 2 Puan
	Azami:700 Bin TL
Yıllık Vergi İndirim Oranı (%)	70
Vergi İndirimi Yatırıma Katkı Oranı (%)	30
Sigorta Primi İşveren His. Desteği	6 YIL
Sabit Yatırıma Oranı %	35

4.İşletme Sermayesi

İşletme giderlerinde yer alan fakat stoklanamayan kalemlerin 1 aylık değeri dikkate alınmıştır.

Tablo 81. İşletme Sermayesi

İşletme Sermayesi	
Yakıt Stoku	2.917
İşçilik ve Personel Gideri	133.525
Elektrik	14.333
Bakım ve Onarım	53.247
Sabit Giderler	803.088
Genel Giderler	9.750
TOPLAM	1.016.859

Tablo 82. Toplam Sabit Yatırım Tutarı

A. Sabit Yatırım Tutarı	30.074.076
B. İşletme Sermayesi Tutarı	1.016.859
Toplam Yatırım Tutarı (TL) (A+B)	31.090.935

ii.Yatırımın Yıllara Dağılımı

Yatırımın, gerekli izin ve organizasyonun tamamlanmasının ardından bir takvim yılı içinde bitirilmesi ve deponun faaliyete geçmesi planlanmaktadır.

14.PROJENİN FİNANSMANI

i.Yürütücü ve İşletmeciler Kuruluşların Mali Yapısı

Planlanan lisanslı deponun proje yürütücüsü Söke Ticaret Borsası'dır. 1966 yılında faaliyete geçen Söke Ticaret Borsası bir tüzel kişiliktir. Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk faaliyeti yapmak üzere Söke Ticaret Borsası öncülüğünde lisanslı depoculuk şirketi kurulmuştur.

Unvanı:BÜYÜK MENDERES TARIM ÜRÜNLERİ LİSANSLI DEPOCULUK A.Ş.

Adresi: Yeni cami mahallesi Akeller cad. no:76 Söke/Aydın

Kurucu 1: Söke Ticaret Borsası

Kurucu 2: Aydın Ticaret Borsası

Kurucu 3: İzmir Ticaret Borsası

Hisse Payı ise; Söke Ticaret Borsası %50, Aydın Ticaret Borsası %25 ve İzmir Ticaret Borsası %25 şeklindedir.

12.04.2013 tarihinde yayınlanan 28616 sayılı resmi gazetede Pamuk Lisanslı Depo Tebliği'ne göre 25.000 ton kapasiteye sahip bir lisanslı deponun minimum 2.000.000 TL ödenmiş sermayeye sahip olması gerekmektedir. Söke'de kurulması planlanan pamuk lisanslı deponun da 2.000.000 TL ödenmiş sermaye sahibi olması beklenmektedir.

1966 yılında faaliyete geçen Söke Ticaret Borsası'nın 2017-2020 Stratejik Plan'ında güçlü mali yapıya sahip olması Söke Ticaret Borsası'nın güçlü yanlarından biri olarak belirtilmiştir. Ayrıca Söke Ticaret Borsası'nın kurumsal kapasitesini göstermek amacıyla şu örnek verilebilir: Güney Ege Kalkınma Ajansı 2015 Üretim Ve Ticaret Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında Söke Ticaret Borsası "Lif Pamuk Laboratuvarının Modernizasyonu" projesini sunarak hibe almaya hak kazanmış ve projeyi başarılı bir şekilde tamamlamıştır.

ii.Finansman Yöntemi (özkaynak, dış kredi, hibe, YİD vb.)

Lisanslı deponun yatırım dönemi giderlerinin (inşaat yatırımları ve makine ekipman alımı)finansmanı için Ziraat Bankası tarafından sağlanan kredi alınması planlanmaktadır. Yatırımın geri kalanının da kurulan Büyük Menderes Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. tarafından özkaynaklardan finanse edilmesi planlanmaktadır.

iii.Finansman Kaynakları ve Koşulları

Kapasitesi 10.000 tondan büyük lisanslı depo projelerinin inşaat yatırımlarına ve makine ekipman alımına yönelik yatırım dönemi kredisi olarak 2 yıl geri ödemesiz 7 yıl vadeli, cari faiz oranlarından %75 faiz indirimli Ziraat Bankası kredisi kullanımı öngörülmektedir. Yatırım sürecinde kullanılması planlanan kredi tutarı 20.000.000 TL'dir. Merkez Bankası TCMB Para Kurulu Nisan 2019 tarihli Para Kurulu kararına göre belirlenen cari %24 faizin %25'i kadar yani %6 faiz oranı hesaplanmıştır. Lisanslı depo için 20.000.000 TL yatırım dönemi kredisinin 5 yıllık faizi 6.000.000 TL'dir

Bunun yanı sıra Söke Ticaret Borsası önderliğinde lisanslı depo yatırımlarında farklı gider kalemleri için hibe ve destek talep edilebilecek kurumlar bulunmaktadır. Avrupa Birliği Rekabetçi Sektörler Programı ile bazı gider kalemleri için hibe alınabilir. Güney Ege Kalkınma Ajansı'na (GEKA) her yıl yenilenen mali destek programları hakkında bilgi edinme ziyareti yapılması önerilmektedir. İlave olarak, bakanlığın Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKDYP) tarafından sağlanan lisanslı depo projesinin desteklenebilir kalemleri hakkında görüşme yapılması tavsiye edilmektedir. Fizibilite aşamasında bu hibe ve teşviklerin başvurusu, hak edilmesi söz konusu olmadığında proje finansman hesaplamalarında dikkate alınmamıştır.

iv.Finansman Maliyeti

Lisanslı depo için 20.000.000 TL yatırım dönemi kredisinin 5 yıllık faizi 6.000.000 TL'dir

v.Finansman Planı

Tablo 83. Finansman Planı

	1. yıl (TL)	Toplam (TL)
Finansman İhtiyacı		
1. Başlangıç Yatırımı	30.074.076	30.074.076
2. İşletme Sermayesi	1.016.859	1.016.859
Toplam Finansman İhtiyacı	31.090.935	31.090.935
Finansman Kaynakları		
1. Özkaynaklar	11.090.935	11.090.935
2. Borçlar	0	0
3. Krediler	20.000.000	20.000.000
4. Hibe miktarı	0	0
Toplam Finansman	31.090.935	31.090.935

15.PROJE ANALİZİ

i.FİNANSAL ANALİZ

1.Finansal Tablolar ve Likidite Analizi

15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'da değişiklik yapılmasına ilişkin 2017/10111 sayılı Karar kapsamında tüm lisanslı depo işletmeleri 5'nci Bölge'de değerlendirilmektedir. Bu kapsamda; KDV istisnası, vergi indirimi, sigorta primi işveren hissesi desteği, gelir vergisi stopaj desteği, sigorta primi desteği, faiz desteği sağlanmaktadır.

Kurumlar vergisi oranı %22'dir (GİB, KVK Geçici Madde 10). Gelir vergisi stopajı ve diğer kesintiler için kurumlar vergisinin %20'si alınır. Böylece toplam vergi oranı %26,4'tır. Projenin 5. bölge yatırım teşviklerinden faydalanması durumunda kurumlar vergisi ve stopaj kesintisini %26,4 yerine %7,92 oranında vergi ödemesi yapabilecektir. Ayrıca 5. Bölge'de SGK işveren primleri ile SGK sigortalı primleri 6 yıl boyunca devlet tarafından karşılanmaktadır. (Bu tutar aylık 524 TL – 1356 TL arasındadır.)

Söz konusu teşvikler, toplam yatırım tutarının %30'u (yatırıma katkı oranı) yani 9.327.280 TL'yi bulduğunda sonlanacaktır.

Gelir ve gider hesaplamalarında, enflasyon etkisine maruz kalacak kalemlere TCMB enflasyon beklenti oranları yansıtılmıştır.

Lisanslı deponun 6 yıl içinde toplam 2.467.996 TL SGK işveren priminden muaf olacağı, ayrıca 6.859.284 TL vergi muafiyeti alacağı hesaplanmaktadır.

1.Gelir Gider Tablosu

Tablo 84. Gelir Gider Tablosu

Gelir Gider Tablosu (TL)											
	Yatırım Dönemi	1 Yıl	2 Yıl	3 Yıl	4 Yıl	5 Yıl	6 Yıl	7 Yıl	8 Yıl	9 Yıl	10 Yıl
I. Gelirler	31.090.935	7.292.086	8.420.901	9.460.040	10.627.409	11.938.831	13.412.083	14.566.863	15.821.070	17.183.265	18.662.744
1.Satışlardan Elde Edilen Gelir		7.292.086	8.420.901	9.460.040	10.627.409	11.938.831	13.412.083	14.566.863	15.821.070	17.183.265	18.662.744
2. Diğer Gelirler		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Destek Miktarı		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yatırıma Katkı Oranı (%30)	9.327.280										
II. Giderler	31.090.935	3.873.323	4.472.913	6.224.871	6.844.940	7.541.525	8.324.070	8.937.452	9.603.647	9.127.201	9.913.052
1. Hammadde		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.Yardımcı Madde ve Malzeme		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.Elektrik, Su, Yakıt		252.000	291.010	326.920	367.262	412.582	463.495	503.402	546.745	593.819	644.947
4.Bakım-Onarım		638.958	737.869	828.922	931.211	1.046.122	1.175.214	1.276.400	1.386.298	1.505.658	1.635.295
5.Tekn. Ödemeleri (Lisans)		0	0		0	0	0	0	0	0	0
6. İşçilik ve Personel		1.602.300	1.850.336	2.078.668	2.335.175	2.623.336	2.947.055	3.200.797	3.476.385	3.775.702	4.100.790
7. Kira Giderleri		21.000	24.251	27.243	30.605	34.382	38.625	41.950	45.562	49.485	53.746
8. Genel Giderler		135.000	155.898	175.136	196.748	221.026	248.301	269.680	292.899	318.118	345.507
9. Satış/Pazarlama		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

10.Amortisman		1.224.065	1.413.550	1.587.982	1.783.939	2.004.077	2.251.380	2.445.224	2.655.758	2.884.418	3.132.767
11.Faiz (İşletme Dönemi)		0	0	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	0	0	0
III. Vergilendirme Öncesi Kar (I - II)		3.418.763	3.947.988	3.235.169	3.782.469	4.397.306	5.088.014	5.629.412	6.217.424	8.056.064	8.749.691
IV. Vergi İndirimi ve İstisnalar		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sigorta Primi İşveren Payı Desteği		294.300	339.858	381.796	428.910	481.837	541.296	0	0	0	0
V. Vergiler [(III-IV)* % Vergi Oranı] *		270.766	312.681	256.225	299.572	348.267	402.971	445.849	492.420	1.867.934	2.309.918
VI. Vergilendirme Sonrası Kar (III - V)		3.147.997	3.635.307	2.978.944	3.482.898	4.049.039	4.685.043	5.183.562	5.725.004	6.188.130	6.439.773
VII. Ödenen Temettüleri		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Enflasyon		15,48	12,34	12,34	12,34	12,34	8,61	8,61	8,61	8,61	8,61

(Gelirler, ELİDAŞ fiyat tarife listesi bazlı gelir projeksiyonundan oluşmaktadır. Giderler, lisanslı depo için gerekli harcamaların proforma faturaları ve diğer lisanslı depoların harcama örnekleri baz alınarak oluşturulmuştur.)

2.Nakit Akım Tablosu

Tablo 85. Nakit Akım Tablosu

Nakit Akım Tablosu (TL)											
	Yatırım Dönemi	1 Yıl	2 Yıl	3 Yıl	4 Yıl	5 Yıl	6 Yıl	7 Yıl	8 Yıl	9 Yıl	10 Yıl
VIII. Toplam Nakit Girişi	31.090.935	7.292.086	8.420.901	9.460.040	10.627.409	11.938.831	13.412.083	14.566.863	15.821.070	17.183.265	18.662.744
12.Satışlardan Elde Edilen Nakit Girişi		7.292.086	8.420.901	9.460.040	10.627.409	11.938.831	13.412.083	14.566.863	15.821.070	17.183.265	18.662.744
13. Diğer Gelirler Nakit Girişi		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14. Destek Miktarı		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IX. Destek Miktarı											
X. Özkaynaklar	11.090.935										
XI. Kredi	20.000.000										
XII. Toplam Nakit Çıkışı (+15 +II)	31.090.935	3.873.323	4.472.913	6.224.871	6.844.940	7.541.525	8.324.070	8.937.452	9.603.647	9.127.201	9.913.052
15.Toplam Yatırım Harcamaları	31.090.935										
15.1. İşletme Sermayesindeki Değişim	1.016.859										
15.2 .Sabit Yatırım	30.074.076										

Harcaması											
II. Giderler		3.873.323	4.472.913	6.224.871	6.844.940	7.541.525	8.324.070	8.937.452	9.603.647	9.127.201	9.913.052
XIII. Amortismanlar		1.224.065	1.413.550	1.587.982	1.783.939	2.004.077	2.251.380	2.445.224	2.655.758	2.884.418	3.132.767
XIV. Brüt Nakit Akışı (VIII-XII+XIII+9)		4.642.828	5.361.537	4.823.151	5.566.408	6.401.383	7.339.393	8.074.635	8.873.181	10.940.482	11.882.458
XV. Kredi Anapara Ödemesi		0	0	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000	0	0	0
XVI. Net Nakit Akışı (VIII +XIII+IX+X+XI-XII -XV-V-VII)		4.372.062	5.048.857	566.926	1.266.836	2.053.116	2.936.422	3.628.786	15.328.650	9.072.548	9.572.541
XVII. Kümülatif Net Nakit Akışı		4.372.062	9.420.919	9.987.845	11.254.681	13.307.797	16.244.219	19.873.005	35.201.655	44.274.203	53.846.744

3.Finansal Fayda-Maliyet Analizi (NBD, İKO vb.)

Yatırım projelerinin değerlendirilmesinde ve yatırım kararlarının verilmesinde paranın zaman değerini dikkate alan (dinamik yöntemler) kullanılmıştır. Bu yöntemler: Net Bugünkü Değer, Karlılık İndeksi(Fayda Masraf Oranı), İç Karlılık Oranı, Ekonomik Ömür, Yatırım Karlılığı

İndirgeme Oranının (İskonto Oranının) Hesabı:

Dinamik yöntemlerin hesaplanmasında iskonto oranı bilinmelidir. İndirgeme oranı, NBD'in düzeyini belirlemede kullanılır. İndirgeme oranı, projeye bağlanan kaynakların zaman içindeki reel değerini gösteren orandır. Bu kaynakların, projede kullanılmayıp da başka bir alanda kullanılmaları halindeki fırsat maliyetidir. İndirgeme oranı, paranın zaman içindeki gerçek değerini gösterir.

İskonto oranı hesaplamasında şu mantık kullanılır:

Öz kaynak ve kredilerin fiili faiz oranları ile beklenen enflasyon (fiyat artış oranı) arasında bağlantı kurulur.

$$\text{İndirgeme Oranı } i = (1+k) / (1+\Pi) - 1$$

i = indirgeme oranı,

k= nominal indirgeme oranı (cari faiz oranları)

Π = beklenen enflasyon oranını gösterir.

Kullanılacak faiz, TCMB Para Kurulu tarafından belirlenmektedir. Nisan 2019 tarihli Para Kurulu kararına göre politika faizi %24'tür.

Kullanılacak enflasyon, TCMB tarafından açıklanan Nisan 2019 enflasyon rakamıdır (%19,5)

$$\text{İndirgenme oranı} = (1 + 0.24) / (1 + 0.195) - 1 = 0.038 \quad (\text{Yani indirgenme oranı \%3,8})$$

NBD

NBD= (İşletme Dönemi nakit akımının bugünkü değeri)-(yatırım tutarı nakit akımının bugünkü değeri) şeklinde yorumlanabilir. NBD, yatırılan sermayenin ne kadar üzerinde bir getiri sağlandığını gösterir.

$$NBD = \frac{NNG_1}{(1+k)^1} + \frac{NNG_2}{(1+k)^2} + \dots + \frac{NNG_n}{(1+k)^n} - I_0$$

NBD hesaplamasında öncelikle nakit girişlerinin bugünkü değeri bulunmalıdır.

Nakit girişlerinin bugünkü değer toplamı 35.195.824

Nakit girişlerinin bugünkü değerler toplamından toplam yatırım tutarını çıkarmamız gerekmektedir.

$$\text{NBD için } 35.195.824 - 31.090.935 = 4.104.889$$

NBD pozitif çıktığından yatırım proje kabul edilebilir. Çünkü projenin tamamlanmasından sonra elde edilecek tüm gelirlerin güncel değerleri, yapılan harcamaların güncel değerlerinden fazla olmaktadır.

İç Verim Oranı

Yatırımın ekonomik ömrü boyunca oluşacak nakit akışlarını bugünkü değere indirgeyen orandır. İKO'nun mevcut faiz oranından yüksek olması, yatırımın kabul edilebileceği anlamına gelir. Yatırım alternatifleri arasından seçim yapılırken İKO'su yüksek olan tercih edilir. Bu hesaplamayı, bilgisayarda yapmak daha kolay olacaktır.

		-31090935		
		4372062		
		5048857		
		566926		
		1266836		
		2053116		
		2936422		
		3628786		
		15328650		
	İç verim	=İÇ_VERİM_ORANI(F3:F11)		
		İÇ_VERİM_ORANI(değerler, [tahmin])		

Şekil 10. Excel İç Verim Oranı Hesaplama

İç verim oranı %7'dir. Yatırım projesi kabul edilebilir düzeydedir.

Karlılık İndeksi(Fayda Masraf Oranı)

İndirgenmiş nakit girişleri toplamının (fayda) indirgenmiş nakit çıkışları toplamına (masraf) oranıdır. “1”den büyük ise proje olumlu kabul edilir. Karlılık indeksi, koyulan 1 birim sermayeye karşılık yatırımın kaç birim geri dönüş sağladığını gösterir.

Karlılık indeksi değeri, nakit akışlarının bugünkü değerinin yatırım tutarına bölümüyle bulunur.

Nakit girişlerinin bugünkü değer toplamı 35.195.824

$$\text{Nakit girişleri / Yatırım tutarı} = 35.195.824 / 31.090.935 = 1,13$$

Yatırımın 1 birim sermayeye karşılık 1,13 birim geri dönüş sağladığı hesaplanmaktadır. Karlılık indeksine göre proje feasible görünmektedir.

Ekonomik Ömür

(Sabit yatırım tutarı-arsa tutarı)/amortisman tutarı

$$30.074.076 / 1.224.065 = 25 \text{ yıl}$$

Yatırım Karlılığı

(Vergi Sonrası Kar/ toplam yatırım tutarı)*100

$$(3.147.997 / 31.090.935)*100 = \text{Yatırım karlılığı } \%10$$

Yatırımın Geri Dönüş Süresi

Gelir-Gider tablosundan net kar+amortisman+faiz gideri yıllar itibariyle toplamalarının yatırım tutarına eşit olduğu yıl, projenin geri dönüş ödeme süresini göstermektedir.

Toplam yatırım tutarı/(vergi sonrası kar+ amortisman+ faiz)

$$31.090.935/ (3.147.997 +1.224.065+1.200.000)= 6 \text{ yıl}$$

Başa Baş Noktası

Bir işletmenin toplam satışları ile toplam giderlerinin birbirine eşit olduğu dolayısıyla henüz karın oluşmadığı noktaya başa baş noktası (kara geçiş noktası) denir.

Başa baş noktası= sabit giderler / (tam kapasite kazancı-değişken giderler)

$4.837.051 / (7.292.086-1.209.487) = 0,8$ Yani %80 kapasite oranında başa baş noktasıdır. Lisanslı depo, kapasitesinin %80'ini kullandığında başa baş noktasına ulaşabilmekte ve geriye kalan %20 kapasitesi ise bütünüyle kar getirici nitelik taşımaktadır.

1. Devlet Bütçesi Üzerindeki Etkisi

Projenin gerçekleşmesi ile KDV, kurumlar vergisi, gelir vergisi, sigorta primleri ödemeleri gerçekleştirilecektir. Vergilerin ödenmesiyle kamu bütçesine katkı sağlanmış olunur.

10 yıllık dönemde toplam 767.185 TL SGK işveren payı ve 7.006.603 TL kurumlar vergisi ve stopajı olmak üzere devlet bütçesine toplam 7.773.787 TL ödeme yapılacağı hesaplanmıştır.

ii.EKONOMİK ANALİZ

1.Ekonomik Maliyetler

2.Ekonomik Faydalar

3.Ekonomik Fayda-Maliyet Analizi (ENBD, EİKO vb.)

Fayda-maliyet analizi, esasen piyasa değeri olan kamu yatırım projeleri için uygulanabilir. Bu yatırım projelerinin en önemlileri ise; sulama, karayolları, ulaştırma, eğitim, sağlık ve elektrik projeleridir. Bu alanda fayda-maliyet analizinin uygulanabilir olmasının temel nedeni, bu tür projelere kamu mallarının "bölünebilir" özellikte olmasından kaynaklanır. Bölünebilir özellikleri olan malların fayda ve maliyetlerinin parasal olarak ölçülebilmesi mümkündür. "Bölünemez" özellikteki tam kamusal mallar için ise fayda-maliyet analizi uygulanamaz.(

4.Maliyet Etkinlik Analizi (karşılařtırılmalđ birim üretim ve yatırım maliyeti)

Projenin yaratacağı faydaların ölçülemediğı ya da ölçümün doğıru sonuçlar vermeyeceğı durumlarda, maliyet-etkinlik analizi kullanılır. Bu teknik, daha çok sosyal projelerde uygulanır. Yani amaç ve hedefler nicel değıl nitelikselidir. Örneğın içme suyu temini vb.

iii.SOSYAL ANALİZ

1.Sosyal Fayda-Maliyet Analizi

Brüt Kar

Gayri Safı Hasıla – İşletme Giderleri = BK

$$7.292.086 - 3.873.323 = 3.418.763 \text{ TL}$$

Net Kar

Brüt Kar - Gelir Vergisi = NK

$$3.418.763 - 270.766 = 3.147.997 \text{ TL}$$

Sosyal Katma Değer Katkısı

Brüt Kar + Ücretler = SKDK

$$3.418.763 + 1.602.300 = 5.021.063 \text{ TL}$$

Katma Değer Katkısı

Katma Değer, kullanılan girdilerin sağladığı değer artışıdır. Ürün işlenince mamul değer yanında, ek değerlerin üretilmesine de imkân sağlar. Katma Değer hesabı, mamul dışında üretilen ek kaynakların tanımlanmasına dayanmaktadır.

Net Katma Değer = Ücretler (işveren sigorta hissesi dâhil) + Sigorta Gid. + Faiz + Kar

$$1.602.300 + 1.200.000 + 3.147.997 = 5.950.297 \text{ TL}$$

Brüt Katma Değer = Net Katma Değer + Amortisman + Vergi

$$5.950.297 + 1.224.065 + 270.766 = 7.445.128 \text{ TL}$$

2.Sosyo-kültürel Analiz (katılımcılık, cinsiyet etkisi vb.)

Lisanslı deponun Söke ilçesinde pamuk üreticisine gelir artışı sağlayacağı, pamuğun saklanması ve finansmanında büyük avantajlar sunacağı, teşvik ve desteklerle lisanslı depoya talebin artacağı düşünülmektedir. Çiftçilerin rekabet gücünün artmasıyla birlikte, üreticinin gelirindeki artışla ve pamuğun daha nitelikli saklanmasıyla tarımsal gelir sahibi aile ve

işletmelerin sosyal ve kültürel olarak fayda görmesi beklenmektedir. Geliri artan pamuk üreticisi ailelerin eğitime, sağlığa erişiminin kolaylaşması ve yaşam kalitesinin artması beklenmektedir. Gelir artışına bağlı olarak pamuk üretimine ilginin ve pamuk üretiminde verimliliğin de artması beklenmektedir. Pamuğun en önemli gelir kaynağı olduğu Söke ilçesinde gelir artışı, pamuk üreticisinin satın alma gücünü gücünü arttıracaktır. Lisanslı depo ile pamuk üreticisi, ürünü daha değerli hale getirmiş olmaktadır. İlçenin sosyal ekonomik donatılarının iyileşmesi de beklenen sonuçlardandır. Kadınların sosyal hayata katılımı, kente göçün engellenmesi, yerelde üretim ve kalkınma için olumlu gelişmelerin olması beklenmektedir. Bütün bunlar, pamuktan daha fazla gelir elde eden hane halkının yaşam kalitesinin artması şeklinde özetlenebilir.

3.Projenin Diğer Sosyal Etkileri (istihdama katkı vb.)

Pamuk lisanslı depoda 19 tam zamanlı, 6 sezonluk geçici personel ve işçinin çalışması öngörülmüştür. İstihdama katkının yanında, pamuğun saklama koşullarının iyileştirilmesi satış ve pazarlamada da değer yaratacaktır. ELÜS ile pamuğun finansal bir araca dönüşmesi, üreticilerin finansal okuryazarlığını artıracaktır. Finansa erişimin kolaylaşması, üreticilerin beyaz altın olarak adlandırdığı pamuğu daha değerli bir tarımsal emtiaya dönüştürecektir.

iv.BÖLGESEL ANALİZ

Projenin bölgesel düzeydeki doğrudan ve dolaylı etkileri

Pamukta lisanslı depo projesi Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) tarafından hazırlanan ve TR32 Düzey 2 Bölgesi 2014-2023 Bölge Planı'nın kalkınma önceliklerini belirleyen strateji ve tedbirlerine uygun bulunmaktadır.

v. DUYARLILIK ANALİZİ

Duyarlılık analizinde, yatırım için öngörülen girdilerin tahmin edilen değerlerde gerçekleşmemesi halinde elde edilecek sonuçlar değerlendirilir. Girdilerdeki birim değişimin net bugünkü değer üzerindeki etkisi hesaplanır. Lisanslı depo projesi emanet usulü depolama yatırımdır. Herhangi bir girdi, hammadde, yardımcı madde kullanılmamaktadır. Yatırımın olası riskleri, risk analizinde incelenmektedir.

vi. RİSK ANALİZİ

Risk	Çözüm
Pamuk rekoltesindeki değişimler	Söke ilçesinin son 15 yıl pamuk rekoltesi ortalaması 285.323 tondur. Lisanslı deponun kapasitesi bu ortalamanın çok altında olduğundan, deponun yıllık rekolte değişiminden etkilenmesi beklenmemektedir.
Pamuk hastalıkları ve kirlilik.	Depolanacak pamuğun numune alımı ve analizinde dikkat edilmelidir.
Ticari koşullarda değişimler	Finansal nakit akışına dikkat edilmelidir.

Personel eğitimi ve bilgi düzeyi yetersizliği	Etkin bir kurum içi eğitim uygulanmalıdır.
--	--

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Söke ilçesinde üretilen pamuğun saklanması, ELÜS ile finansal araç olarak kullanılması, ticaretinin kolaylaşması, standardize edilmiş ve güvenli pamuk ticaretinin sağlanması, pamuğun daha etkin depolanması ve pazarlanması amacıyla lisanslı depo tesisi kurulumu amaçlanmaktadır. Bu fizibilite ile kurulacak lisanslı deponun inşaat, makine teçhizat gereksinimleri, maliyetler ve finansallar irdelenmiştir.

Fayda ve maliyet analizi sonuçlarına göre;

NBD pozitif

İç verim oranı %7

Karlılık indeksi %1,13

Yatırım karlılığı %10

Yatırımın geri dönüş süresi 6 yıldır.

Böylece yatırımın feasible olduğu yani yatırım yapılabilir olduğu öngörülmüştür.

Projenin Söke Ticaret Borsası tarafından yürütülmesi planlanmaktadır. Standardı belirlenmiş pamuğun fiziki koşullarda alım satım yerine ELÜS ile alım satımının gerçekleşmesi ve ELÜS'ün krediye konu olmasının büyük bir avantaj sağlayacağı öngörülmektedir. Pamukta gelir artışı yaratması beklenen lisanslı deponun, büyük talepten dolayı tam kapasite oranı ile faaliyete başlayacağı öngörülmektedir.

Deponun (her biri 6.140 m² olan 4 adet pamuk deposu) toplam 24.560 m² pamuk depolama alanı ve 2.440 m² diğer kapalı alanlardan oluşması planlanmaktadır. Kurulması planlanan lisanslı deponun 27.000 m² kapalı alanda 25.000 ton depolama kapasitesine sahip olması planlanmaktadır. Lisanslı deponun her biri 220 kg ağırlığında toplam 113.637 adet balya depolaması öngörülmektedir.

Bu bağlamda tasarlanan pamuk lisanslı deponun toplam yatırım tutarı 31.090.935 TL'dir.

İnşaat yatırım tutarı 21.333.200 TL'dir.

Makine yatırım tutarı 7.974.006 TL'dir.

Lisanslı depo yatırımının, Ziraat Bankası'nın 10.000 ton üstü kapasiteye sahip lisanslı depolar için verdiği % 75 faiz indirimli 20.000.000 TL kredi desteği ve öz kaynak ile finanse edilmesi planlanmaktadır. İndirimli kredi faiz oranının %6 olması öngörülmüştür.

Pamuk lisanslı deponun gelirleri depolama, indirme, yükleme ve tartım bedellerinden oluşmaktadır. Deponun bu kalemlerden yıllık 7.292.086 TL gelir elde etmesi öngörülmektedir.

Projenin 5. bölge yatırım teşviklerinden faydalanması durumunda kurumlar vergisi ve stopaj kesintisini %26,4 yerine %7,92 oranında vergi ödemesi yapabilecektir. Ayrıca 5. bölgede SGK işveren primleri ile SGK sigortalı primleri 6 yıl boyunca devlet tarafından karşılanmaktadır

10 yıllık dönemde toplam 767.185 TL SGK işveren payı ve 7.006.603 TL kurumlar vergisi ve stopajı olmak üzere devlet bütçesine toplam 7.773.787 TL ödeme yapılacağı hesaplanmıştır.

Fizibilite raporunda öngörülen değerler ile işletmenin faaliyetlerini sürdürmesi halinde üreticilere ekonomik açıdan değer kazandıracağı ve benzer lisanslı depoların kuruluşuna öncülük edeceği değerlendirilmektedir.

16.KAYNAKÇA

GEKA, TR32 Bölge Planı 2014-2023, Erişim Tarihi 5 Nisan 2019, <http://geka.gov.tr/297/2014-2023-bolge-planı>

Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2019-2023 Stratejik Planı, Erişim Tarihi 2 Nisan 2019, http://sokemem.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/09/12/127693/dosyalar/2019_01/22093536_stratejik_plan.pdf?CHK=7f1c9c356bcff1ce6b777af255839bcb

TCMB Enflasyon Anketi, Erişim 18 Mayıs 2019, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/main+menu/istatistikler/egilim+anketleri/beklenti+anketi>

GİB, Amortisman Bağı Kıymet Faydalı Ömür, Erişim Tarihi 7 Mayıs 2019, https://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Yararlı_Bilgiler/amortisman_oranlari.pdf

Doç. Dr. Mefhar Gültekin Temiz, Pamuğun Türkiye İçin Önemi, Erişim Tarihi 3 Mayıs 2019, <http://www.tarimpusulasi.com/yazarlar/doc-dr-mefhar-gultekin-temiz/pamugun-turkiye-icin-onemi/16>

Ulusal Pamuk Konseyi Pamuk Sektör Raporu 2018, Erişim Tarihi 4 Mayıs 2019, http://www.upk.org.tr/User_Files/editor/file/pamuksektorraporu.pdf

KÜÇÜK, N. & BİLGİÇ, A.2016, Türkiye’de Pamuk Arzını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi ve Pamuk Arzından 2023 Vizyonu, 12. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, Isparta

GEKA, Aydın İş ve Yatırım Ortamı Raporu, Erişim Tarihi 5 Mayıs 2019, http://www.geka.gov.tr/Files/Ayd%C4%B1n%20İs%20ve%20Yatırım%20Ortami_22112017085401.pdf

Tarım Mamullerinde Lisanslı Depoculuk Sisteminin Rolü, Erişim 2 Haziran 2019, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/146218>

İş ve Ege Ekonomiyi Geliştirme Vakfı Aydın İl Raporu, Erişim Tarihi 7 Mayıs 2019, <http://egev.org.tr/ilraporlari/aydin.pdf>

Erbay, R., 2017, Lisanslı Depoculuğun ve Teslimata Bağlı İşlemlerin Türkiye Tarım Ürünleri Piyasasına ve Vadeli İşlemlere Olası Etkileri, İTO Yayınları, İstanbul.

Gürler, Z. 2008, Tarım Ekonomisi ve Politikası, Nobel Yayınları, Ankara

Sayıştay Toprak Mahsulleri Ofisi Raporu, Erişim Tarihi 2 Nisan 2019,
<https://www.sayistay.gov.tr/rapor/kit/44Tmo2011.pdf>

MTK Danışmanlık Lisanslı Depoculuk Sistem İşleyiş Şeması, Erişim Tarihi 3 Mayıs 2019,
<http://mtkc.com.tr/sistem-isleyis-semasi>

Framework for Warehouse Receipt Financing in Pakistan, State Bank of Pakistan Agricultural Credit & Microfinance Department, Erişim Tarihi 4 Mayıs 2019
<http://www.sbp.org.pk/acd/Guidelines/2014/Draft-Frmwork-Warehouse-Receipt-Financing.pdf>

Cotton Exporter's Guide, Geneva; International Trade Centre 2007, Erişim Tarihi 2 Haziran 2019,
https://www.cottonportal.org/content/docs/H_OED_Public%20Information_Publications_PDF_2007_Co.pdf

Review of Warehouse Receipt System and Inventory Credit Initiatives in Eastern & Southern Africa, UNCTAD, 2009 ; Framework for Warehouse Receipt Financing System(syf 5, 6, 7)
<http://www.sbp.org.pk/acd/Guidelines/2014/Draft-Frmwork-Warehouse-Receipt-Financing.pdf>

Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu 2018-2019 Verileri (ICAC)

Dünya Pamuk İstatistikleri; 2018, Aralık 2018 (World Cotton Statistics,2018/19 Outlook, Dec., 2018)

Söke İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Plan

2018 yılı Türkiye İhracatçılar Meclisi Verileri

Aydın İlinin Ülke Bazında Dış Ticareti Verileri

T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İl Sanayi Raporu,2017

Söke ilçesi Tarım ve Orman Müdürlüğü,2018 verileri

Meteoroloji Genel Müdürlüğü 1980-2017 yılları genel dağılım

Sayıştay 2011 Verileri

TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri

TÜİK 2018 yılı Pamuk Üretim verileri

Uluslararası Pamuk İstişare Kurulu 2019 yılı tahmini verileri

Kaynak; Sanayi, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı-YTB destek verileri

TOBB-Sanayi Veritabanı

T.C Tarım ve Orman Bakanlığı 2018 Yılı Verileri

2018 yılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım İşletme Genel Müdürlüğü Verileri,

TÜİK; Yıllık Nüfus Artış Oranları

EKLER

Söke Anket Çalışması Soruları (3 Sf.)

ELİDAŞ Fiyat Listesi (1 Sf.)

Proforma Fatura (16 Adet)